د اسلام دويم خليفه،

جليل القدر صحابي،

عمر فاروق رضي الله عنه

مبارک سيرت

د خپرولو شميره: ..... (۲)

Ketabton.com

ليکوال : حبل الله (المتين)

کال : ۱۳۹۸ لمريز

ketabton.com - The Digital Library

کتاب پېژندنه:

نوم : ---------- د عمر فاروق (رضي الله عنه) سیرت.

لیکوال او راټولوونکی: ----- حبل الله (المتین).

ژباړن : ---------- خپله لیکوال.

ټایپ : ---------- حبل الله (المتین)

ډیزاین او PDF: -------- N. RASOOLI

کال: ---------- ۱۳۹۸ هجري لمریز

د خپرولو شمیره: -------- (۲)

ketabton.com - The Digital Library

فهرست

عنوان: ..... صفحه
د عمر فاروق رضي الله عنه د سيرت (۱) برخه: ---------- (۱)
پيژندنه ---------- (۱)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲) برخه: ---------- (۲)
د عمر رضي الله عنه اسلام راوړل: ---------- (۲)
د عمر ابن الخطاب رضي الله عنه د سيرت (۳) برخه: ---------- (۵)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۴) برخه: ---------- (۶)
د عمر رضي الله عنه هجرت: ---------- (۶)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۵) برخه: ---------- (۷)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۶) برخه: ---------- (۸)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۷) برخه: ---------- (۱۰)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۸) برخه او د هغه کرامات: ----------(۱۲)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۹) برخه: ----------(۱۴)
د الله جل جلاله ولي جوړيدلو لپاره شرطونه: ----------(۱۴)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۱۰) برخه:----------(۱۴)
کرامت زړه سوی، او د خپل رعيت سره مينه: ----------(۱۴)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۱۱) برخه:----------(۱۶)
د شپې د خپلو خلکو د احوال معلومول: ----------(۱۶)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۱۲) برخه: ----------(۱۶)
قسم په خدای زه د دين په کار کې د کوچو نه زيات نرم يم: ----------(۱۶)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۱۳) برخه: ----------(۱۸)
د عمر رضي الله زړه ولې له کوچو نرم او تر کانې کلک وو؟ ----------(۱۸)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۱۴) برخه: ----------(۱۹)
پخوانيو اسماني کتابونو کې د عمر رضي الله عنه ذکر: ----------(۱۹)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۱۵) برخه: ----------(۲۰)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۱۶) برخه: ----------(۲۲)
د مسجد لپاره د مالک بې اجازې د چا ځمکه استعمالول: ----------(۲۲)
د عمر رضي الله عنه د سيرت او عدالت (۱۷) برخه: ---------- (۲۳)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۱۸) برخه: ---------- (۲۵)
د جاسوسی په تور د مسلمان د وژلو حکم او قتل خطا:---------- (۲۵)
د عمر رضي الله عنه د عدالت (۱۹) برخه: ---------- (۲۷)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲۰) برخه: ----------(۲۹)

ketabton.com - The Digital Library

د امیرالمومنین د مسلمانانو لپاره سینه مبارکه پراخه ساتل: ----------(۲۹)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲۱) برخه: ----------(۳۱)
د اور سوزولو سزا چا ته ورکولو سزا: ----------(۳۱)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲۲) برخه: ---------- (۳۳)
د ذميانو او غلامانو حکم څه دی، چې جرم وکړي؟ ---------- (۳۳)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲۳) برخه: ---------- (۳۵)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲۴) برخه: ---------- (۳۶)
د ذميانو حقوق او جنګي بنديانو سره غدر: ---------- (۳۶)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲۵) برخه: ---------- (۳۸)
د اولاد رسول ص سره نيکي کول: ---------- (۳۸)
د ذمي د مال د خوړلو حکم: ---------- (۳۸)
د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۲۶) برخه: ---------- (۳۹)
قربان له داسې تقوی نه شم: ---------- (۳۹)
د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۲۷) برخه: ----------(۴۱)
واک غوښتونکو ته زبردست زيری:----------(۴۱)
د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲۸) برخه: ---------- (۴۳)
قاضي صاحبانو ته: ---------- (۴۳)
د عمر ابن الخطاب رضي الله عنه د سيرت مبارک (۲۹) برخه: ---------- (۴۴)
د عمر رضي الله عنه د خلافت لپاره د اهل حل والقعد شوری جوړول:---------- (۴۴)
د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۳۰) برخه: ---------- (۴۶)
د عمر رضي الله عنه تقوی د بيت المال په باره کې: ---------- (۴۶)
د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۳۱) برخه: ---------- (۴۹)
د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۳۲) برخه: ----------(۵۱)
او د شهادت غمجنه پېښه: ----------(۵۱)
د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۳۳) برخه:---------- (۵۳)
او د شهادت دوهمه برخه: ---------- (۵۳)
د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۳۴) برخه:---------- (۵۶)
د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۳۵) او اخيري برخه: ---------- (۵۷)
د عمر ابن الخطاب رضي الله عنه هغه خدمات چې د ټول انسانيت لپاره يې کړي دي: ---------- (۵۷)

ketabton.com - The Digital Library

د عمر فاروق رضي الله عنه د سیرت (۱) برخه:

پېژندنه:

نوم: عمرابن الخطاب رضي الله عنه°.

دمور نوم: خنتمة بنت هاشم.

د عمر فاروق رضي الله عنه اولاد:

عبدالله، چې لوی عبدالله باندې یادیده، او دعمر رضي الله عنه لور حفصه اُمَ الْمُؤمنین رضي الله عنها دا دواړه د زینت بنت مظعون دلور څخه وو.

بل زوی یې لوی زید (زید الاکبر) چې دعلي او بي بي فاطمې رضي الله عنها دلورکلثوم رضي الله عنها چې دعمر رضي الله عنها بي بي وه، ورڅخه پیدا شوی وه، همداسې نور اولادونه دمختلفو بیبیانو نه پیدا شوي وو، زیدالاصغر، عاصم، عبدالرحمن الاوسط، عبدالرحمن الاصغر، عیاض بل زید او زینب، فاطمه.

دعمر رضي الله عنه داسلام راوړل، زړه ته سکون ورکونکې لحظات-

عمر رضي الله عنه دقریشو د هغه تکړه مشرانو نه وو چې زیات بهادر، زړه ور، توره چلوونکې، تکړه غشي ویشتونکې، لیکونکې او لوستونکې او عمومي سفیر وو، یعنې کله به چې دقریشو د کوم قوم سره مشکلات راغلل نو هغه دښمن ته به دخبرو لپاره چا له ویرې زړه نه ښه کولو، چې ورشي خو عمر رضي الله عنه به بې ډازه او بې ویری دسفیر په توګه ورتللو.

عمر رضي الله عنه د بعثت په اول وخت کې د مسلمانانو تر ټولو زیات سر سخته دښمن او تکلیف ور کوونکې وو؛ نو همدا سبب وو، چې کله به هم مشرکېنو کوم اقدام کولو نو دعمر رضي الله عنه په مشوره به یې عمل کولو او رسول الله (صلی الله علیه وسلم) او نور صحابه رضي الله عنهم هم دده نه زیات په ویره کې وو، نو زکه رسول الله (صلی الله علیه وسلم) الله (جل جلاله) ته سوال وکړو چې یا الله (جل جلاله) ته خو اسلام د دواړو عمرینو نه چې کوم تاته خوښ وي قوي کړې، یعنې مسلمان یې کړې، یو عمرابن هشام چې ابوجهل وو بل عمرابن خطاب رضي الله عنه وو، نو الله (جل جلاله) د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سوال قبول کړ او دعمر رضي الله عنه داسلام قصه داسې شروع شوه.

دمکې مشرکېن سره راټول شول چې د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په ضد یوه فیصله وکړه چې داسې یو چل جوړ کړې چې د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) نه ابدي بیغمه شي، نو دوی ټول مشران راوبلل او هرچا خپله رایه ورکوله، خو د عمر رضي الله عنه رایه بل شان وه، هغه داسې چې عمر رضي الله عنه په ځان بیخي زیات ډډه وو، چې هر کار کولای شي نو ورته یې وویل د محمد (صلی الله علیه وسلم) کار ماته پریږدئ، زه به مو ابدي ترې بیغمه کړم زه یوازې ورځم او سر ترې قلم کوم او تاسو ته یې راوړم، بیا به د ده دخاندان سره کومه روغه جوړه وکړو یابه یو نفر ورکړو چې بدل کې یې مړ کړي یا به فدیه ورکړو.

° ماخذ سیرت ابن هشام-حکایات صحاب

ketabton.com - The Digital Library

دټولو دا خبر خوخه شوه نو عمر رضي الله عنه توره له تيکې بهر کړه او له هغه ځايه راووتو ، هر چانه به يې پوښتنه کوله ، چې محمد (صلى الله عليه وسلم) چېرته دی تر هغې چې دبنې زهرة دقوم يو نفر مخې ته ورغی هغه چې عمر رضي الله عنه وليدو پوښتنه يې تر وکړه ، چې عمره چېرته داسې تورە پەلاس روان يې عمر رضي الله عنه ورته وويل محمد (صلى الله عليه وسلم) پسې راوتلی يم نن يې بې له وژلو نه پريږدم.

محمد (صلى الله عليه وسلم) زمور خدايانو ته بد نسبت کوي خدايي يې نه منې او دپلرونو او نيکونو دين ئې پرينښی دی زمور قوم د ده د داسې کارونو نه تنګ راغلی دی نن به ضرور ټول تر يې بيغمه کړم نو ، هغه نفر چې دده خبرې واوريدلی ورته ئې وويل چې ښه ته دومره بهادر يې چې رسول الله (صلى الله عليه وسلم) وژلو پسې راوتلی يې؟ ته هغه پريږده خپل کور دی سمبال کړه.

عمر رضي الله عنه خپل کور؟

ولی زما کور کې کوم نوی کار شوی؟

هغه ورته وويل دکوم دين د محوه کولو په نيت چې راوتلی يې هغه ستا کور ته داخل شوی ، ته اول د خپل خاندان غم وخوره ستا خور او اوښی دواړه مسلمانان شوي لاړ شه ويې گوره.

عمر رضي الله عنه ، چې د هغوی خبرې واوريدلی له غوصې تک شين شو او د خپلې خور دکور طرفته روان شو ، کله چې هلته ورسيد ، نو دروازه يې په زوره زوره په لغته ووهله ، چې خور يې له ويرې کلکه بنده کړيوه خور او د خور خاوند يې نورو مسلمانانو سره هلته پټ قرآن لوستلو چې خور يې آواز واوريدلو نو له ويرې په لړزيدا شوه او خپل خاوند او نورو کسانو ته يې وويل تاسو پټ شئ زه ورزم چې معلوم ړم چې عمر رضي الله عنه په کوم نيت دومره په غوصه راغلی دی ، هغوی ټول پټ شول او د خور فاطمې يې هغه دقرآن کريم پاڼې هم له ډيرې ويرې په همغه ځای کې له ياده وتلې وې او پټې کړې يې نه وې او په داسې حال کې دروازې ته روانه شوه ، چې ټول بدن يې له ډيرې ويرې په لړزا وو.

❁❁❁❁❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲) برخه:

د عمر رضي الله عنه اسلام راوړل.

کله چې نعيم ، عمر رضي الله عنه ته پيغور ورکړ او سعيد ابن زيد رضي الله عنه چې د فاطمې بنت الخطاب رضي الله عنه خاوند او دعشره مبشره په قطار کې هم نمبر دی کور طرفته ورغی او هغوی ته خباب ابن منذر رضي الله عنه دقرآن تعليم ورکولو نو ، کله چې فاطمې رضي الله عنها ټول موجود کسان پټ کړل او په داسې حال کې دروازې ته راغله چې بدن يې له ويرې لړزيدو او عمر رضي الله عنه ته يې دروازه بيرته کړه نو عمر رضي اله عنه چې له ډيره قهره او غضبه يې حواس بايللي وو ، داسې

ketabton.com - The Digital Library

اواز وربانـدی وکـړو ،ای د ځـان دښـمنې مـا آوريـدلي چـې تـا د خپلـو پلرونـو او نيکونـو ديـن پريښـې ايـا دا رښتيا دي؟

فـاطمی رضـي الله عنهـا جـواب ورنکـړ، نـو عمـر رضـي الله عنـه يـې پـه وهلـو شـروع وکـړه دومـره يـې ووهلـه، چـې د مـخ مبـارک نـه يـې وينـې روانـې شـوې، نـو جـواب يـې ورکـړ، چـې ای د خطـاب زويـه (د ورور نـوم يـې ورتـه و نـه ويـل، ځکـه چـې د هغـه کفـر يـې تـر منـځ مـانع وو)چـې هـر سـه کـولای شـی ويـې کـړه، هـو زه مسـلمانه شـوې يمـه زمـاڅونـد او مـرګ بـه پـه همـدې لاره کـې وي، کـه چېرتـه حـق پـه همـدې لاره کـې وي، نـو زه همـدا کلمـه وايـم بيـا يـې د شـهادت کلمـه وويلـه، کلـه چـې عمـر رضـي الله عنـه د هغـې حالـت وليـدو نـو ويـره وربانـدې راغلـه کـټ کـې کښناسـت او سـوچونو واخيسـتو، ايـا دغـه ديـن دومـره ريښـتينې دی او حـق دی چې فاطمې رضي الله عنها ترې سره د دومره وهلو هم انکار ونکړو؟

همـدې فکرونـو کـې ډوب وو چـې هغـه ورقـو باندې چـې هغـوی نـه لـه يـاده وتلـې وې نظـر ولګيـدو نـو فـاطمې رضـي الله عنهـا تـه يـې وويـل دغـه ورقـو کـې څـه ليکـل شـوي رايـې کـړه چـې ويلـولم، فـاطمې رضـي الله عنهـا جـواب ورکـړ، نـه نـه تـه ددې لايـق نـه يـې، دې باندې بـې اودسـه لاس لګـول منعـه دي کـه غـواړې ويـې لـولې اول غسـل يـا اودس وکـړه، د فـاطمې رضـي الله عنهـا زړه کـې ورتـه اميـد پيـدا شـو زر يـې اوبـه ورته راوړې او د اوداسه طريقه يې ور وښوده.

او عمـر رضـي الله عنـه داسـې حالـت کـې اودس وکـړو چـې د فـاطمې رضـي الله سـره مـا څـومره غلطـي وکـړه چې ومې وهله او هغې راسره هيڅ کښنه او عداوت ونکړ، خور څومره ورور مهربانه وي.

لـه اوداسـه وروسـته عمـر رضـي الله عنـه د قـران پـاک پـه لوسـتلو شـروع وکـړه، چـې اول کـې يـې بسـم الله الـرحمن الـرحيم ليکـل شـوې وه، کلـه چـې يـې -الـرحمن-او الـرحيم-ولوسـتل نـو غلـی شـو او د دې کلمـو معنـی کـې ژور سـوچ وکـړو، بيـا يـې لوسـتل پيـل کـړل، مخکـې د سـورت-طـه ايا تونـه ليکلـي وو، فکـر او غـور بانـدې يـې لوسـتل چـې مـوږ خـو ويـل دا شـعر دی، دا منتـر دی دا خـو رښـتيا الله (جـل جلالـه) کـلام دی ترهغې چې (۱۴) ايات ته ورسيدو چې ليکل شوي وو (اِنَّنِیْ اَنَا اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنَا فَاعْبُدْنِیْ الخ)

نو، نور يې له سترګو اوښکې روانې شوې او په لوړ اواز يې د شهادت کلمه وويله.

فـاطمې رضـي الله عنهـا نـه خپـل ځـان هيـر شـوی وو، د ورور پـه فکـر کـې وه چـې لـه خوشـحالۍ نـه يـې -الله اکبـر چغـې کـړې ورسـره يـې خاونـد او خبـاب ابـن منـذر رضـي الله عـنهم هـم راووتـل د هغـوی هـم ويـره ختمـه شوی وه.

هغـوی الله اکبـر چغـې کـړې، هغـوی ورتـه وويـل، عمـره مبـارک شـه پـرون رسـول الله صـلی الله عليـه وسـلم الله جـل جلالـه تـه سـوال کـړی وو، يـا الله دواړو عمرينـو کـې چـې يـو عمـر ابن هشـام يعنـې ابوجهـل دی او بـل عمـر ابـن الخطـاب دی، چـې کـوم تاتـه خـوښ او محبـوب وي د مسـلمانيدو هـدايت ورتـه وکـړه، نـو دعـا يې ستاسې په باره کې قبوله شوې ده.

ketabton.com - The Digital Library

نور، نو دعمر رضي الله عنه حالت بدل شوی وه فاطمې رضي الله عنه ته يې وفرمايل زر شه راته ووايه چې محمد (صلی الله علیه وسلم) چېرته دی نور می صبر نه کېږي زرشه ووايه چېرته دی؟

د هغوی چې اوس يقين راغلی وه چې عمر رضي الله عنه ربښتينی دی ورته يې وفرمايل هغه د ارقم په کور کې دی؛ نو عمر رضي الله عنه سمدستي له هغه ځايه د ارقم کور ته راروان شولو او رسيدو سره سم يې دروازه وټکوله.
دننه نه اواز راغی سوک يې؟
عمر رضي الله عنه جواب ورکړو عمر يم.
صحابه کرامو ته چې د عمر رضي الله عنه رعب معلوم وو، ورخطا شول خو سيد الشهداء حمزه رضي الله عنه توره راوويسته او ويې ويل يارسول الله (صلی الله علیه وسلم) زه ورځم که په غلط نيت راغلی وی چې کار يې ور خلاص کړم.

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ورته وفرمايل زه په خپله ورځم، نو رسول الله (صلی الله علیه وسلم) دروازې ته راروان شو ورسره نور صحابه رضي الله عنهم هم پدې خاطر راغلل چې که عمر رضي الله عنهم کوم غلط حرکت وکړي، نو ترې منعه به يې کړي صحابه وو دروازه خلاصه کړه او رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ور ووتو او عمر رضي الله عنهم يې له جامو ونيولو او ځان طرفته يې رتک وهلو او ورته يې وويل، ای عمره ته مسلمانانو ته د تکليف رسولو نه حصاريگې، تر هغې چې لکه د وليد بن مغيره الله جل جلاله ذليله کړی نه يې؟

بيا رسول الله (صلی الله علیه وسلم) دعا وکړه چې يا الله چې په دغه عمر باندې خپل دين ته قوت ورکړې.
دې وخت کې عمر رضي الله عنه د شهادت کلمه وويله او ټولو صحابه کرامو له خوشحالئ د تکبير چغې شروع کړې چې دغه د الله اکبر الله اکبر الله اکبر اوازونه د مکې ټولو لارو کې خلکو واوريدې.

بيا رسول الله (صلی الله علیه وسلم) درې واړې عمر رضي الله عنه په سينه کې ووهلو او دعا يې وکړه چې يا الله (جل جلاله) د عمر رضي الله عنه دزړه نه کينه، بغض او عداوت وباسې او ايمان پکې داخل کړې دا دعا يې درې واړې تکرار کړه، دوی په همدې خوشحالئ کې وو، چې جبرايل عليه سلام راغی•.

❁❁❁❁❁

• ماخوذ من، حلية الاليياء ۱-۴۷، صفة الصفوة ۸۶/۱، اسدالغابة ۱۶۳/۴ .

ketabton.com - The Digital Library

د عمر ابن الخطاب رضي الله عنه د سيرت(۳) برخه:

کله چې عمر رضي الله عنه د شهادت مبارکه کلمه وويله او رسول الله (صلی الله علیه وسلم) او نورو صحابه کرامو دتکبير اوازونه پورته کړل نو دې حال کې جبرايل علیه سلام تشريف راوړو او ويې فرمايل،

يارسول الله (صلی الله علیه وسلم) مبارک شه ستاسو سره اسمانو والاهم پدې خوشحالئ کې شريک دي هغوی هم خوشحاله دي، نو دې زيري سره رسول الله (صلی الله علیه وسلم) نورهم خوشحاله شو نو دې وخت کې عمر رضي الله عنه له رسول الله (صلی الله علیه وسلم) پوښتنه وکړه چې،
او ويې وويل:
يارسول الله ايا مورږ په حقه يو، زمورږ دين په حقه نه دی؟
رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ورته وفرمايل بالکل مورږ په حقه يو زمورږ دين په حقه دی نو،
عمر رضي الله عنه وويل نو بيا مورږ عبادت ولې په پټه کوو ولې په ښکاره ميدان ته ولې و نه وځو؟
زما دې په هغه ذات قسم وي چې ته يې په حقه رالېږلی يې مورږ به نورهر عبادت په ښکاره کوو.
کله چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) دعمر رضي الله عنه شهامت، بهادري او غيرت وليدو سوچ کې شو چې لا خو اوس هم مورږ د دومره ډيرو ملکونو او دعربو سره مقابله نشو کولای او دلته عمر رضي الله عنه قسم وخوړ چې نور به دغه حقاني دين ښکاره کوو.

خو چې فکر يې وکړو دقريشو تکړه او تر ټولو بهادر انسان حمزه رضي الله عنه لا له مخکې مسلمان شوی او عمر رضي الله عنه هم مسلمان شو اوس دکافرانو شر دفع کولای شو فيصله يې وکړه، چې د عمر رضي الله عنه قسم به پوره کوو، نو اجازه يې ورکړه چې صحيح ده ستا خبره منظور ده او سمدستي يې دوه صفه برابر کړل د يو په راس کې يې حمزه رضي الله عنه او د بل صف په راس کې يې عمر رضي الله عنه ودرول او د دار ارقم نه بيت الله ته دتکبيرونو په زمزمه کولو روان شول، خو بل طرفته ټول مشرکين بيت الله شريف سره راجمع وو او د يو لوی زيري په طمع وو، چې عمر رضي الله عنه تللی او اوس به د رسول الله صلی الله علیه وسلم نه سر پرې کړې راوړي، خو بل خواه بيت الله شريف ته د مسلمانانو دتکبيرونو زمزمې راورسيدې.
مشرکينو چې وليدل دوی صف مشری حمزه رضي الله عنه او دبل صف مشری عمر رضي الله عنه کوي نو حواس يې وبايلل او د دوی په ليدلو دومره غمجن شول، چې دوی په خپل ژوند کې داسې دغمونو ډکه توره ورځ نه وه ليدلې.

بل خواه رسول الله (صلی الله علیه وسلم) او صحابه کرامو ته د ژوند تر ټولو خوښوونکې د خوشحالئ شيبې وې، نو په همدې ورځ رسول الله (صلی الله علیه وسلم) عمر رضي الله عنه ته دفاروق لقب ورکړ او بيارسول الله (صلی الله علیه وسلم) وفرمايل.
⇦الله (جل جلاله) حق دعمر رضي الله په خوله او زړه جاري کړی او عمر رضي الله عنه فاروق دی چې حق او باطل يې سره جلا کړل له همدې ورځې نه وروسته مسلمانانو عبادت په ښکاره شروع کړ.

ketabton.com - The Digital Library

د عبدالله ابن مسعود نه روايت دی:

⇦کله چې عمر رضي الله عنه اسلام راوړ، مورږله هغې ورځې وروسته په ټوله معنی عزتمند شو بيا چا دمسلمانانو دبې عزتئ جرئت ونشو کړای.

بيت الله شريف کې له لمونځ کولو وروسته عمر رضي الله عنه دمشرکينو ټولي ته ورغی دعوت يې ورکړ او اختار يې ورکړ، چې مسلمانانو ته د ضرر رسولو کوښښ ونکړئ، کنه نو د سختو او بدو عواقبو سره به مخ شئ°.

❁❁❁❁❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۴) برخه:

د عمر رضي الله عنه هجرت:

څرنګه چې عمر رضي الله عنه په اسلام راوړلو کې جرئت مند وو نو، همدا سې په هرکار کې يې پوره بهادري ښودله.

کله چې رسول الله صلی الله عليه وسلم صحابه کرامو ته دهجرت کولو اجازت ورکړ، نو اکثره صحابه به پټه روانيدل، خو کله چې عمر رضي الله عنه دهجرت اراده وکړه، نو په پوره بهادرئ ښودلو سره يې توره، نيزه، ډال، کمان او غشي له ځانه سره واخستل او بيت الله شريف ته يې تشريف وروړ، ښه په اطمنان او خاطر جمع زړه يې طواف وکړو بيايې مقام ابرهيم سره دوه رکعته واجب طواف لمونځ ادا کړ، ښه دعاء يې وکړه بيا چې مشرکين ځای په ځای ناست وو، هری ډلې ته ورغی او ورته يې وويل زه هجرت کوم او دا يو الهي أمر دی، که هر څوک غواړي مور يې بوره شي، ښځه يې کونډه شي، بچې يې يتيمان شي؛ نو ما پسې دې دغه وادې يا درې ته راشي، د مدينې منورې لارې طرفته يې اشاره وکړه او له حرم شريف راووت.

خو چې کله عمر رضي الله عنه دمکې له حدودو را ووت ښه په اطمنان سره يې سفر ته دوام ورکړ، خو د مکې مشرکينو ته دعمر رضي الله عنه پيغور خوند ورنکړ خپله يې جرئت ونشو کړای خو ضعيف او کمزوري غلامان يا مريونه يې ورپسې وليږل خو چې کله عمر رضي الله عنه هغوی وليدل نو زړه يې ورباندې وسوزيده ورته يې وويل بيرته ستانه شئ زماتوره د تکړه او باتورو ځوانانو او مغروره کبرجنو لپاره ده چې دهغوی سرونه پرې غوڅ کړم تاسو په خپلو ځانونو باندې رحم وکړئ او د دين دعوت يې هم ورکړ هغوی پدی بهانه چې ومونه ليدو بيرته ستانه شول او عمر رضي الله عنه خپل مبارک اوږد سفريې بې له ويرې او ډار سرته ورسولو، نو هلته موجود مهاجرين او انصار ډير زيات خوشاله شول ځکه چې عمر رضي الله عنه د سليم فکر او رأی خاوند وو.

هغوی داسې ديو عقلند شخص مشورو ته زيات ضرورت لرلو.

د عمر رضي الله عنه هجرت د مسلمانانو حوصلې نورې هم اوچتې کړې•.

° ماخذ: ترمیذی (۳۲۸۲)، (مسند امام حمد) (۲/ ۵۳)، طبقات الکبری ۳/۲۹۲_۲۰۵)، اسد الغابه ۴ (۱۴۲_۱۵۲)، الاسیعاب (۳_۲۳۷)

• ماخذ: اسد الغابة: ۴جلد ص ۱۵۲_۱۵۳

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۵) برخه

بخاري شريف د سعد بن ابی وقاضي الله نه روايت کړی••:

رسول الله صلی الله علیه وسلم سره د قريشو ښځې ناستې وی او په لوړ اواز يې پوښتنې کولې نو دې وخت کې عمر رضي الله عنه د راتلو اجازت وغوښت، کله چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته اجازت ورکړ، هغه ښځو په ځانونو پردې واچولې او مخونه يې پټ کړل کله چې عمر رضي الله عنه راغی نو رسول الله صلی الله علیه وسلم وخندل نو عمر رضي الله عنه ورته وويل زمامور پلار دې درنه قربان شي خوله دې همیشه له خندا ډکه اوسه ولې دې وخندل؟

نو رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وويل چې دغه دقريشو ښځې ماسره ناستې وې مخونه يې ښکاره وو، اوازونه يې لوړ وو، چې ستا اواز يې واوريدو چوپ شوې او ځانونه يې پټ کړل عمر رضي الله عنه ورته ويل يا رسول الله صلی الله علیه وسلم پکار داده چې له تاوويريږي، دوی زمانه ولې ويريږي، بيا يې هغوی ته وويل ای دخپلو ځانونو دښمنانو تاسې ته خو درسول الله صلی الله نه زياته حيا او ويره پکار ده چې دخدای جل جلاله نبي دی تاسو زما څخه ويره کوئ؟

هغوی جواب کې ورته وويل په الله جل جلاله قسم ته د رسول الله صلی الله علیه وسلم نه دحجاب باره کې ډير سخت يې، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وفرمايل ای دخطاب ځويه زما په هغه ذات قسم چې زما روح يې قدرت کې دی چې تاته شيطان کله هم په مخه درشي نو ستاله ويرې لاره بدلوي*:

⇦ ترمیذي شريف کې حديث دی، چې بريده (رضي الله عنه) روايت کړی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم سره جينکی وې او تمبل يې وهلو نو ابو بکر رضي الله عنه راغی هغوی لګيا وې، بيا عثمان رضي الله عنه راغی، هغوی لګيا وې بيا علی رضي الله عنه راغی، هغوی لګيا وې تمبل يې وهلو بياچې عمر رضي الله عنه راغی؛ نو هغوی تمبل وهل بند کړل او وتښتيدلی.

دعايشې صديقی رضي الله عنها نه روايت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم کورکې ناست وو چې دباندی لاره کې دماشومانو چغې او اوازونه پورته شول، رسول الله صلی الله علیه وسلم ورغلو او ديوال نه يې سر مبارک ورښکاره کړ، ګوری چې يوه حبشه تمبل وهي نو ماته يې اواز وکړو چې يا عاشې رضي الله عنها دلته راشه، نوزه ورغلم او خپل سر مې د رسول الله صلی الله علیه وسلم په اوږه کښبودو او دهغوی سيل مې کاوه رسول الله صلی الله علیه وسلم به راته وويل بس ندی؟ مابه ورته وويل نه ترهغې چې عمر رضي الله عنه رانښکاره شو نو ماشومان ټول وتښتيدل او حبشي تمبل پټ کړ.

•• باب التبسم والضحک ۳۲۹۴، اوترمیذی شريف: ۲۳۹۲

* کتاب الوسيط: 1/ص ۳۲

ketabton.com - The Digital Library

⇦ دبخاری شریف حدیث دی چې، رسول الله صلی الله علیه وسلم دغزوه موتا یا بلې غزا نه بیرته راغی یوه حبشه توره پیغله راغله ویې ویل یا رسول الله صلی الله علیه وسلم مانذر منلی که تاسو روغ سلامت بیرته راغلئ زه به دخوشالئ سندری وایم او تمبل به وهم؛ نو رسول الله صی الله علیه وسلم ورته وفرمایل که نذر دی نوي منلی مه یې وهه هغې ورته وویل منلی می دی، نو هغې تمبل وهل او سندرې شروع کړل تر هغې چې عمر رضي الله عنه رانښکاره شو هغې له ویرې تمبل کوناتې لاندی کښښود او له پاسه وباندی کښناسته چې پټې یې کړې؛ نو رسول الله صلی الله علیه وسلم بیا وخندل عمر رضي الله عنه ته یې وفرمایل ته چې په کوم ځای کې یې شیطان له هغه ځایه تخښتي هلته نشي تم کېدلای.

گرانو دوستانو راتلونکې برخه کې د الله جل جلاله هغه حکمونه چې عمر رضي الله یې ارزو لرله چې داسې دې شوي وای، بیا هماغه آیاتونه نازل شول دغه برخه هم مه هیروئ.

❁❁❁❁❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۶) برخه

الله جل جلاله عمر رضي الله عنه د داسې سلیم فطرت او طبیعت خاوند کړی وو چې ډیر غلط کارونه یې د اسلام نه مخکې هم نه خوښول او اسلام راوړلو نه بعد یې هم ډیر زبردسته رآیه لرله چې هغې کې د عمر رضي الله عنه ډیرې غوښتنې د قرآن د حکم راتللو سره موافقې شوې: لکه،

❶ عمر رضي الله عنه رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وویل: چې یارسول الله صلی الله علیه وسلم که چېرته موږ د طواف کولو نه بعد مقام ابراهیم سره لمونځ کولای شه به وه ځکه چې طواف غوره عبادت دی، چې لمونځ مو هم کولای نو لا به ډیره ښه وه خو رسول الله صلی الله علیه وسلم لا د هو یانه جواب نه وو ورکړی، چې الله جل جلاله له اسمانه د سورة البقرې ۱۲۵ نمبر آیات مبارک رانازل کړ، ځکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم له ځانه یې دعبادت کوم حکم نشو ورکولای.

واتخذوا من مقام ابراهیم مصلی: تاسې مقام ابراهیم کې د طواف نه بعد لمونځ وکړئ، نو له دې آیات د نزول وروسته دوه رکعاته واجب طواف لمونځ ضروري شول په دې حکم کې د الله جل جلاله دفرمان سره دعمر رضي الله عنه دغه خواهش پوره شوه چې مسلمانان به ترقیامته تر یې برخمن وي.

❷ د حجاب حکم: عمر رضي الله عنه رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وویل یارسول الله مسلمانان ستا کورته د دین ذده کولو لپاره درځي او دوي کې به نیک او بد خلک ضرور موجود وي، نو که ته امهات المؤمنینو یعنې بیبیانو ته دستر کولو امر وکړې ډیره به ښه وای او تر دی وخته پورې د حجاب یا پردې کولو کوم حکم نه وو راغلې نو:

الله جل جلاله د سورت الاحزاب (۵۳) نمبر آیات نازل کړو.

واذا سالتموهن متاعا فسئلوهن من ورآئ حجاب. الایة

ketabton.com - The Digital Library

کله چې تاسو کوم شی غواړئ؛ نو د پردې شاته يې غواړئ يعنې پرده بايد وکړئ چې يوبل ونه ګورئ د پردې په باره کې دې سورت کې پوره تفصيل بيان شوی دی.

❸ د عائشې صديقې رضي الله عنها نه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم به هره ورځ د مازديګر لمونځ نه بعد د ټولو بيبيانو ځای ته ورتلو او په ولاړه به يې دهغوی احوال آخستلو خو يوه ورځ يې ديوې بې بې سره وخت لږ زيات تير کړ هغه بې بې يا زينب وه يا ماريۀ قبطيه يا بله کومه بې بې وه خو ما ته هغه د بنتوب غيرت راغی چې ولې يې هغې سره وخت زيات تير کړ؛ د رسول الله صلی الله عليه وسلم هلته د وخت تيرولو سبب داوو، چې هغې بې بې ته چا شهد راليږلي وو، هغه يې ورته ساتلي وو، نو رسول الله صلی الله عليه وسلم ته يې راوړل هغه وځکل، نو عائشې رضي الله عنها نورو بيبيانو ته وويل چې کله رسول الله صلی الله عليه وسلم راغی چې هرې يوې ته ورتلو ورته به وايې ستا خولې نه دمنافيرو بوی ځي، منافير يو بدبويه بوټی وو کله چې رسول الله صلي الله عليه وسلم ورغی هغوی ورته همدا خبره وکړه نو رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته وويل ما خو هلته شهد خوړلي شهدو کې بوی له کومه شو بيبيانو سره چې نور جواب نه وو، نو ويې ويل شايد دشهدو مچې دغه بوټي باندې به ناستې وي، نو د دوی دې کار باندې رسول الله صلی الله عليه وسلم خفه شو او بيا يې دهغې بې بې کورته دتللو نه قسم وکړو او دغه نورو سره يې هم تعلقات ختم کړل خبرې يې ورسره نه کولې، نو ټول صحابه کرام هم خفه شول او رسول الله صلی الله عليه وسلم هم. بعضې صحابه کرامو سره مشورې کولې هرچا ورته خپله رايه ورکوله خو عمر رضي الله دهرې يوې کورته ورغی او ورته يې ويل چې تاسو په خپل ځان مه غاوره کيږئ. که رسول الله صلی الله عليه وسلم تاسو ته طلاق درکړي نو الله جل جلاله به هغه ته داسې بيبيانې ورکړي چې. مسلمانې به وي، مؤمنانې به وي، دالله جل جلاله فرمان منونکې به وي، توبه کوونکې به وي، عبادت کوونکې به وي، روژه نيوونکې به وي، که کونډې وغواړي که پيغلې ټولې به له تاسې غوره او بهترې الله جل جلاله ورکړي خو ټولو د عمر رضي الله عنه خبرې واوريدلې خو چا جواب ورنکړو يواځې بې بې زينب رضي الله عنها ورته وويل آي دخطاب ځويه دغه خبرې ولې رسول الله صلی الله عليه وسلم خپله نکوي چې ته يې کوې، نو الله جل جلاله د سورت التحريم (۵) آيات نازل کړو چې که ته دغه بيبيانې طلاقې کړې، نو الله جل جلاله به داسې بيبيانې ورکړي چې مسلمانې، مؤمنانې، تابعدارې، روژه نيوونکې، توبه ايستونکې به وي، کونډې غواړي که پيغلې ستاسې نه به غوره ورته نصيب کړي، دې آيات کې چې کوم کلمات ذکر شوي همداسې کلمات عمر رضي الله عنه د رسول الله صلی الله عليه وسلم بيبيانو ته ذکر کړي وو، چې دا د عمر رضي الله عنه دسليم عقل پوهې او حق پرستئ دليل دی، نو بيا بيبيانو معافي وغوښتله او رسول الله صلی الله عليه وسلم د قسم کفاره ادا کړه.

❁❁❁❁❁

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۷) برخه:

لکه څرنګه چې مخکې وويل شول د عمر رضي الله طبيعت شراب څکل نه خوښول او همېشه به يې خلکو ته ويل چې شراب څکل سړی بيغيرته کوي خو چې کله د شرابو په باره کې اولنی آيات نازل شو چې تاسو د شرابو د نشې حالت کې لمونځ ته مه نژدئ کيږئ، نو عمر رضي الله عنه نور هم يقيني شو چې شراب بد شی دی؛ نو همېشه به يې الله جل جلاله ته سوال کولو چې يا الله جل جلاله مونږ ته د شرابو په باره کې پوره تفصيل سره وضاحتي معلومات راولیږه؛ نو الله جل جلاله د سورت المائده (۹۰-۹۱) ایاتونه نازل کړل چې شراب مکمل حرام شول.

او رسول الله صلی الله علیه وسلم يې، څکونکې، بل چاته شراب ورکوونکې، جوړونکې، وړونکې، ، آخستونکې، خرڅوونکې، ټول بيان کړل چې لعنت ورباندی دی. نو ټولو مسلمانانو شراب د کورونو نه بهر کوڅو کې واړول دومره زيات وه چې لکه اوبه وبهيدل نو دغه د الله جل جلاله د حکم سره د عمر رضي الله عنه هغه ارزو چې همېشه به يې تمنا لرله پوره شوه چې داد عمر رضي الله عنه د پاکوالي، ايمان او تقوی ستر دليل دی چې بيابه يې خلکو ته ويل چې ما تاسو ته نه ويل شرابخوري بد عمل دی.

د عمر رضي الله عنه د بدر غزا کې د بندیانو په باره کې رايه د الله جل جلاله د حکم سره برابريدل.

د بدر غزا چې د اسلام تر ټولو سختو غزاګانو څخه يوه تاريخي غزا ده چې سختې ګرمۍ کې شوې وه چې مسلمانان بيخي لږ او کافران ډير زيات وو قرآن کريم يې مفصل ذکر کړی دی او مورږ به يې راتلونکې کې تفصيلا بيان کړو نو الله جل جلاله د ملائکو په ذريعه د مسلمانانو ډله قوي کړه او (۷۰) تنه د اسلام سرسخته دښمنان لکه ابوجهل هلاک او (۷۰) تنه اسيران شول نو کله چې مسلمانان بيرته مدينې ته ستانه شول نو رسول الله صلی الله علیه وسلم ابوبکر، عمر، او علي رضي الله عنهم د مشورې لپاره را وغوښتل چې اسيرانو سره څه معامله وکړي ځکه چې دې باره کې د الله جل جلاله لخوانه کوم حکم نه وو نازل شوی.

او دې اسيرانو کې زيات هغه سرسخته مشرکين وو، چې ټول عمر يې مسلمانانو ته قسم قسم تکاليف رسولي وو، لکه عقبه ابن ابو معيط چې مايې مخکې بيان کړی دا هغه مشرک وو چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته يې د لمانځه په حالت کې غاړې ته څادر آچولی وو او راکاږلو يې چې بيا ابوبکر رضي الله عنه تری خلاص کړی وو، خو ابوبکر رضي الله عنه يې دومره وهلی وه، پوزه يې په مخ مبارک نه معلوميده او نورو اسيرانو کې د رسول الله صلی الله علیه وسلم تره عباس د علي رضي الله عنه ورور عقيل او نور خپلوان وه نو کله چې رسول الله صلی الله علیه وسلم له دوی مشوره وغوښتله نو،

ابوبکر رضي الله عنه ورته دفديې آخستلو مشوره ورکړه او د اسې ټولو خپلې مشورې ورکړې خو د عمر رضي الله مشوره بيله او سخته وه عمر رضي الله عنه رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وويل ته حمزه رضي الله عنه ته ستا تره چې ورور يې دی، علي رضي الله ته عقيل چې ورور يې دی ماته

ketabton.com - The Digital Library

فلاني خپلوان او ابوبکر ته فلاني خپلوان چې يو يو يې ذکر کړل په لاس راکه چې سرونه ترې غوڅ کړو

ترڅو الله جل جلاله ته معلومه شي چې مورږ ته خپلوي له اسلامه غوره نده.

همدوی وه چې ته يې له مکې هجرت ته مجبور کړې، همدوی دي چې دلته دبدر موقع ته راپسې راغلل او دومره قوت سره وجنګيدل.

خو، رسول الله صلى الله عليه وسلم ته دغې مشورې خوند ورنکړو او د ابوبکر رضي الله عنه مشوره يې خوښه شوه چې فديه به ترې واخلو او خوشی به يې کړو.

دبخاري شريف حديث دی چې عباس رضي الله عنه انصارو نيولی وه او هغوی غوښتل چې د خپلو شهيدان مقابل کې يې مړ کړي، نو په دې شپه رسول الله ته د هغوی اراده معلومه شوه ډير پريشانه وو بيا يو صحابي انصارو ته ورغی، چې داد رسول الله صلى الله عليه تره دی خوشی يې کړئ هغوی ورته انکار وکړو، چې که امر يې کړی وي خوشی کوو يې که امر يې نوي کړی، نه يې خوشی کوو هغه صحابي ورته وويل زه يې په ضمانت بيايم هلته به بندي وي ترڅو د دوی په باره کې فيصله وشي هغوی ورته په لاس ورکړ او را يې وستلو او نورو بنديانو سره يې ستنی پورې کلک وترلو او هغه به زويرګي کول او رسول الله صلى الله وسلم ته چې دهغه فرياد يې آوريدو خوب نه ورتللو نو؛ صحابه کرامو ورته وويل چې يارسول الله خوب ولی نه درځي، هغه ورته وفرمائل دعباس زويرګي مې خوب ته نه پريږدي هغوی لاړل هغه رسی چې هغه يې پری ترلی وو، سسته کړه بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وفرمايل چې د ټولو سره همداسې وکړئ چې خپلوان صحابه کرام يې خپه نشي نو،

کله چې رسول الله بعضو اسيرانو نه فديه واخسته او بعضي يې لکه عقبه ابن معيط ووژل، نو الله جل جلاله دسورت الانفال (۶۸/۶۷) آياتونه نازل کړل چې کې چېرته د الله جل جلاله نه دی باره کې فيصله مقدره نوی او تاسو د دنيا فايده خوښه کړی وای نو سخت عذاب به الله جل جلاله درکړی وای.

د دې آيات دنزول نه وروسته رسول الله صلي الله عليه وسلم عمر رضي الله عنه سره مخ شو ورته ويې فرمايل نژدې وه چې ستا د رايې مخالفت سره مورږ د شر او عذاب سره مخ شوی وای يعنې ستا رايه د الله جل جلاله د حکم مطابق وه نو، دې آياتونو کې هم د عمر رضي الله عنه رايه همداسې وه لکه څنګه چې حکم نازل شو•.

❁❁❁❁❁

• کتابونه .حلية الاولیا .(۴۲-۴۳) اسدالغابة:۴/۱۶۹ ص

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۸) برخه او د هغه کرامات:

کرامت هغه دعادت خلاف کار ته ويل کېږي چې الله جل جلاله يې دخپل محبوب بنده په واسطه ښکاره کوي.

اول کرامت:

کله چې عمر رضي الله عنه خليفه شوه، نو الله جل جلاله ورته په ډيرو غزاګانو کې لويې فتحې نصيب کړې چې د هغو فتحو څخه يوه يې د افريقائي عربي هيواد مصر فتحه هم وه، مصر ديهوديانو يو له شتمنو هيوادو څخه وو او عمر رضي الله د مصر لپاره عمرو ابن العاص رضي الله عنه سپه سالار ټاکلی وه او دغه فتحه هم د عمروابن العاص رضي الله د مشرۍ لاندې مسلمانانو ته نصيب شوی خو چې کله مسلمانانو مصر فتحه کړ، نو د الله جل جلاله امتحانات په مسلمانانو شروع شو هلته رود نيل درياب وچ شوي وه او ديهوديانو د عقيدې مطابق داسې رواج وو چې کله به رود نيل درياب وچ شو نو دوی به دې درياب ته يو ترټولو ښايسته پيغله پيدا کړه او مور پلار به يې ورته په ډيرو پيسو او مال دولت راضي کړو پيغله به يې ناوې کړه نوي قيمتي جامې به يې وراغوستې په ګانه به يې خه ډکه کړه بيابه يې درياب ته وغورزوله خو دا کار دوی هر کال په يوه مخصوصه ورځ کولو دوی کال کې درې مياشتې محترمې ګڼلې د يوې نوم (مؤونه) وه د دې مياشتې دولسم تاريخ به دوی دغه ناوې ضرور پيدا کوله، خو په دې کال چې حکمران مسلمان صحابي عمروابن العاص رضي الله عنه وو او هغه دجهالت دغه کارونه منع کړي وو، نو دغه درې مياشتې تيرې شوې خو رود نيل کې اوبه زياتې نشوې اخر د دې ځای استګنو له دې ځايه نقل مکان ته اراده وکړه چې دغه سرسبزه علاقه به خامخا په شاړه بدليده، نو د دې ځای والي عمرابن العاص رضي الله عنه اميرالمؤمنين عمرابن الخطاب ته يو ليک وليږلو او دغه مشکل يې ورته بيان کړ.

کله چې قاصد دغه اوږد سفر په ډيره بيړه سرته ورسولو او ليک يې عمر رضي الله عنه ته وسپارلو نو عمر رضي الله عنه خوشحاله شو، چې د ده مقرر شوی والي ورسره دخلکو ستونزه شريکه کړه او په خپل ولس او ماتحت دومره مهربانه دی نو،

سمدستي يې جوابي ليک وليکلو او ويې ليکل دغه ليک دالله جل جلاله د بنده اميرالمؤمنين عمرابن الخطاب لخوانه دمصر والي عمروابن العاص او مسلمان ولس ته زه تاسو ته دتقوی او صبر توصيه کوم تاسو بايد دجهالت خويونه پريږدئ اوبه دالله جل جلاله مخلوق دی او انسان اشرف المخلوقات دی، نو تاسو دمخلوق لپاره اشرف المخلوقات ولی قرباني کوئ، صبر وکړئ ډير زر به الله جل جلاله دباندې فراخي راولي او دليک اخر کې يې ليکلي وو، چې ای عمروابن العاص رضي الله عنه دې ليک سره يوه وړوکې توټه خط دی دا به رودنيل ته ور وغورزوې.

کله چې قاصد بيرته مصر ته ستون شو او ليک يې عمروابن العاص رضي الله عنه ته ورسولو دجمعې مبارکه ورځ وه او هغه سمدستي ليک پرانستو نو له لوستلو وروسته يې هغه وړه توټه خط را واخستو او هغې کې ئې ليکلي وو، چې دعمرابن الخطاب لخوانه رود نيل ته. دالله جل جلاله دثنا

ketabton.com - The Digital Library

صفت نه وروسته ای نیله که ته په خپل امر او حکم بهیږي، نو مه بهیږه مورږ ته ستا هیڅ ضرورت نشته او که ته د الله جل جلاله په امر او حکم بهیږي نو زه فقط خپل الله جل جلاله ته سوال کوم چې تا روان کړي.

نو عمرو ابن العاص دغه خط له لوستلو بعد سمدستي دخالي په شپه رود نیل ته ور وغورزولو سهار ته چې خلک له خوبه را پورته شول ګوري چې رود نیل ډک بهیږي او تقریبا یوه شپه کې اوبه شپارس ګزه را پورته شوې وې، نو دې سره دهغې ځای مسلمانان دهمېشه لپاره د نیل د وچیدلو له مشکل خلاص شول او دادی (۱۴۰۰) کاله بعد هم هماغسې موجونه وهي.

د عمر رضي الله عنه دوهم کرامت:

⇦ دعلي ابن ابی رضي الله عنه نه روایت دی: یوه ورځ امیرالمؤمنین عمر رضي الله عنه خطبه ویله چې نا څاپه یې وویل :(یاساریه ابن الحسن الجبل الجبل) نو د دې خبرې په اوریدلو سره صحابه کرامو یوبل ته وکتل خو؛ علي رضي الله وویل (صدقت) تا رښتیا وویل

نوټ: ساریه د مجاهد ینو یو ټولي ته وایی بل روایت کې ساریه ابن الحسن دهغوی مشروو چې عمر رضي الله د یو ځای فتح کېدلو ته لیږلی وه کله چې عمر رضي الله له خطبې فارغ شو نو علي رضي الله عنه تري پوښتنه وکړه چې تا دا الفاظ چاته وویل عمر رضي الله عنه ورته وویل ایا ما همداسې وویل هغوی ټولو ورته ویل چې هو تا وویل؛ نو عمر رضي الله عنه وویل زما زړه کې دا خبره واچول شوه چې هغه مجاهد ینو نږدې وه، چې ماتې خوړلې وای، کوم چې مالیږلي وو او دیو غره نه لاندی راروان وو کافرانو غوښتل دشا له خوانه غره ته وخیژي او له پاسه وربانديې حمله وکړي، کله چې دوی لاندی وي د مقابلې توان به ونلري او ټول به شهیدان کړي نو ځکه مې غږ وربانډی وکړ، چې غره ته وخیژئ مخکې لدې نه چې کافران حمله پرې وکړي.

علي رضي الله عنه وویل: په الله جل جلاله قسم همداسې به کېږي لدې خبرې یوه میاشت بعد د هغه مجاهد ینو صحابوو خبر رسان راغی او یې ویل مونږ لږ وو او کافران بیخي زیات وو ،مونږ د ځان بچ کولو کوښښ کولو او د غره له خواه سره راروان وو چې د امیرالمؤمنین اواز مو واوریدلو نو سمدستي غره ته پورته شو له هغه ځایه مو ولیدل چې کافران خاطر جمع دغره خواته راروان دي مونږ ورته پټ شو کله چې د غره خواته راورسیدل له پاسه مو وربانډی حمله وکړه تر څو چې هغوی ځان سمبالوو مونږ ټول له تیغه تیر کړي وو ، چې د دې اواز په برکت مونږ ته الله جل جلاله فتحه نصیب کړه بې له وسایلو دیوې میاشتې لرې مسافت کې اواز رسیدل دې ته کرامت وایې.

❁❁❁❁❁

• اسدالغابة، حياة الصحابه، حلية الاولیا

• اسدالغابة :۱۶۲/۴_۱۶۳، البدايه النهايه :۱۳۰/۷_۱۳۲

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۹) برخه:

د الله جل جلاله ولي جوړيدلو لپاره شرطونه :

۱- (د قرآن) مکمل علم.
۲- (د حديثو مکمل علم) بايد ولري.
۳- زناکار نوي.
۴- سود خور نه وي
۱۰- ښځو سره به خلوت کونکی نه وي.
11- بل څوک به هم نه پريږدي چې څوک ورته سجده ولګوي.
۱۲- ساز او سرود اوريدونکی او خوښونکی به نه وي.
۱۳- دين کې نوی کار پيدا کوونکی به نه وي.
۱۴- درباري به نه وي.
۱۵- دروغجن به نه وي.
۱۶- کوډګر جادوګر به نه وي.
۱۷- خور او لور باندې ولور آخستونکی او د هغې روپيو خوړونکی به نه وي.
۱۸- شراب خور به نوي.
۱۹- غيبت کوونکی به نوي.
۲۰- مسلمان ته به کافر ويونکی نوي.
۲۱- خپل عورت پټوونکی به وي.

کـه دغـه پورتـه ګناهونو کـې يـو يـا ډيـرو بانـدی ککـړ وي او کـوم دعـادت خـلاف کـار تـرې صـادر شـي دا کرامت ندی استدراج دی ولي ورته ويل ګناه کبيره ده.

❁ ❁ ❁ ❁ ❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۱۰) برخه:

کرامت زړه سوی او د خپل رعيت سره مينه:

کلـه چـې د مصـر رودنيـل ډک روان شـو ابـادي بيرتـه برحالـه شـوه هرځـه سرسـبز او شـاداب شـول نـو دالله جـل جلالـه امتحـان وو دعربـو جزيـره کـې قحـط راغـی، ډيـره مـوده بـاران ونـه شـو دې تـه عربـي ژبـه کـې دې کـال تـه {عـام الرمالـة} نـوم ورکـول شـو ، چـې پـه هـر څـه بانـدې ګردونـه او شـګې پرتـې وې نـو يـوه ورځ عمـر رضـي الله عنـه غوښـتل چـې خپلـه سـورلی باندې چېرتـه ولاړ شـي؛ خـو چـې کلـه طبيلـې تـه ورغـې ګـوري چـې آس يـې وربشـې خـورې نـو ويـې ويـل ښـه زمـا رعيـت لـه لـوګی مـري دخـوراک لپـاره څـه نـه لـري او زمـا آس وربشـې خـوري قسـم دی تـر هغـې بـه وربانـدې سـورلي ونکـړم چـې تـر څـومې ټـول رعيـت نـوي مـوړ کـړی بيـا يـې دمصـر والـي عمـرو ابن العـاص تـه ليـک واسـتولو او ورتـه يـې وويـل کـه تاسـره دخپلـو خلکـو د ضـرورت نـه زيـات دخـوراک لپـاره څـه وي مـونږ سـره کومـک وکـړه کلـه، چـې عمـرو ابن العـاص تـه ليـک ورسـيدو نـو سمدسـتي يـې شـل بيـړی دخـوا راکي توکـو ډکـې دسـمندر پـه لاره راولېږلـې او زر اوښـان يـې

ketabton.com - The Digital Library

بار د وچې په لار راولیږل چې هغې کې سل اوښان د حلال والي لپاره وه چې کله به مال راورسید و دشپې راتلو نه وړاندې به په خلکو تقسیم کړل او هغه سل اوښان یې پخپل مبارک لاس ذبحه او تقسیم کړل.

دې کې داسې ډیرې شپې او ورځې اوده نشو ، نو صحابه کرامو ورته وویل یا امیرالمؤمنین ته خو نه اوده کېږې دا خو ډیره سخته ده نو عمر رضي الله عنه په ژړا شو او ورته یې وفرمایل:

⇦ که دورځې اوده کېږم نو درعیت حقوق مې پایمالیږي او که دشپې اوده کېږم دالله (ج) عبادت رانه پاتې کېږي څه وکړم بلله داچې دې وچکالۍ ته ورخطایم یوه ورځ یې ټولو صحابه کراموته وعظ وکړو ورته یې وویل تاسو استغفار ته زیاتوالی ورکړئ او نور په ژړا شو ویې ویل یا الله جل جلاله په خلکو ، مالونو ، مرغانو ، بوټو ونو او فصلونو رحم وکړه او اوږده دعا یې وکړه ترهغې چې دده ژړا سره ټول مسجد ژړا ونیوه لږه شیبه چې دوی لا دعا کوله دباندې دباران شړقار شو خلک له خوشالۍ له مسجد دباندې راووتل

دومره باران وشو قحط سالي ختمه شوه ابادي راغله هر خوا وانبه راشنه شول فصلونه وشول ونو ښې ډیرې میوې او قجورو قجورې ونیولې، تر هغې چې خلکو دشکرانې لمونځونه وکړل.

⇦ یوه ورځ د روم بادشاه یو قاصد راولیږلو چې مسلمانانو سره د صلحې یا جزیې خبرې وکړي او بله دا ورته معلومه شي، چې دمسلمانانو بادشاه څرنګه سړی دی دومره روب داب او ویره لري چې کافران په خپلو ملکونو کې تر دشپې خوب نشي کولای هغه چې کله مدینې ته راغی پوښتنه یې وکړه ستاسې بادشاه چېرته دی زه د روم نه راغلی یم ضرور کار ورسره لرم هغوی ورته وویل موږ بادشاه نلرو امیرالمؤمنین لرو هغه د مدینې بهر چېرته وتلی رابه شي قاصد ورته ویل ما ته یې راپیدا کړئ څوتنان ورسره روان شول او ورپسې ګرځیدل چا ورته وویل هلته دقجورو باغ کې دی دوی چې ورغلل ګوري چې امساء یې سر لاندې ایښودې ده او مبارک مخ باندې یې خولې بهیږي، کله چې هغه قاصد وکتو وی یې ویل قسم دی چې همدا صفات زمونږ کتاب کې لیکلي داسې عادل انسان به وی چې لباس خوراک هیڅ شي کې به یې له نورو خلکو تفاوت نه وي داسې عادل به وي چې خلکو ته به یې مثالي امن راوستی وي چې څوک له الله (جل جلاله) ویره لري داسې بیغمه خوب به بې له ډاره خپله هم کوي او رعیت به یې همداسې په امن وي بیا عمر رضي الله عنه له خوبه راپاڅیدو هملته یې خبرې ورسره وکړې بیا هغه دتللو په وخت وویل زړه مې غواړي همدا اوس مسلمان شم زمونږ قانون کې داسې کار خیانت بلل کېږي زه به اوس لاړ شم بیا رازم او مسلمانیږم او همداسې یې وکړل خو کله چې یې روم کې خپلو خلکو ته دعمر رضي الله عنه حالات بیان کړل ډله ډله خلک به راتلل او اسلام به یې راوړلو•.

❁❁❁❁❁

• حکایة الصحابة ج اول۵۳ صبح حلیة الاولیاء ۴/ص/۶۵۳

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۱۱) برخه:

د شپې د خپلو خلکو د احوال معلومول:

عمر رضي الله عنه دابوبکر رضي الله څخه وروسته خليفه شو صحابه کرامو به ورته خليفه، خليفه رسول الله يعنی دالله جل جلا له درسول صلی الله وسلم د خليفه خليفه ويل.

خو بعضو صحابه کرامو ته دا پوښتنه پيدا شوه چې بل څوک چې خليفه کېږي نو داد خليفه نوم به ډير اوږد شي نو ټولو فيصله وکړه چې مونږ مؤمنان يو او عمر رضي الله عنه مو امير دی نو اميرالمؤمنين به ورته وايو نو له دې وروسته اول نوم شو چې عمر رضي الله ته ورکول شو.

دعمر رضي الله عنه په لاس يوه ګوته وه په هغې ليکل شوي وو، ترجمه يې داسې وه مرګ تر ټولو غوره نصيحت دی.

او عمر رضي الله به همیشه خلکو ته ويل چې تاسې ترټولو ذليل خلک وئ چې د بتانو عبادت به مو کولو،

➥ الله جل جلاله درته رسول اکرم صلی الله عليه وسلم راولیږلو وربانديی عزتمند شوئ.

➥ رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي عمر رضي الله عنه دجنتيانو رښا ده په جنت کې.

➥ بل حديث شريف کې دحجة الوداع په ورځ رسول الله صلی الله عليه وسلم و فرمايل الله تعالی دعرفات په ورځ په ټولو مسلمانانو فخر کوي خو په عمر رضي الله عنه خاص فخر کوی.

➥ بل حديث کې ابوبکر رضي الله عنه فرمايلي چې ماد رسول الله صلی الله عليه وسلم نه اوريدلي دي چې که زما نه بعد نبي راتلای نو عمر رضي الله به وو.

➥ بل حديث شريف دي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي د عمر رضي الله عنه نه په بهتر سړي لمر ندی راختلی يعنی بل بهتر تری دنيا کې نشته.

نو لدې څخه د عمر رضي الله بهتروالی معلوم شو•.

❁❁❁❁❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۱۲) برخه:

قسم په خدای زه د دين په کار کې د (کوچو) نه زيات نرم يم.

دعمر رضي الله د ډيرې مينې په خاطر چې د دين سره يې لرله او دالله جل جلاله له ويرې يې دشپې به ګرځيده او د خپل رعيت احوال يې معلومول خپل عادت ګرزولی وو.

يوه شپه په همدې خاطر له کوره وتلو د مدينې کوڅو کې ګرځيدو چې يو کور کې يې دماشومانو د ژړا اوازونه واوريدل له دروازې يې ور وکتل ګوري چې په اور کتوی ايښې څه شی پکې نشته او اور تړې لاندې بل دی، او ماشومان خپلې مور ته وايې زر شه مورږ وږي يو خو مور ورته وايی تاسو اوده شئ چې ترکاري پخه شي تاسې به راپاځوم، خو هغوی نه اوده کېږي اخر ډير وخت ووتو چې معمولا

• 1 حلية الاولياء ۴۷/۱،، 2 مجمع الزوايد ۷۴/۹، 3 اسدالغابة ۱۶۳/۴ ، 4 مسنداحمد۴ /۱۵۴، 5 ترمیذی ۳۶۸۴

ketabton.com - The Digital Library

تر کاري دومره وخت کې پخيږي، خو عمر رضي الله عنه انتظار دی چې څه کېږي خو انتظار اوږد شو نو،

اواز يې ورته وکړو خوری؟

داماشومان ولی ژړوې ماړه يې کړه چې اوده شي.

هغې ورته وويل په څه شي يې ماړه کړم؟

عمر رضي الله عنه ورته وويل ولی ديګ کې څه شی دي؟

هغې ورته وويل تشې اوبه مې پکې اچولې چې ويې وغولوم او اوده شي.

کور کې دخوراک څه نشته بس د عمررضي الله او زمونږ ترمنځ الله جل جلاله شته، عمر رضي الله ورته وويل نو عمر ته څه معلومه ده؟

هغې ورته وويل څنګه اميرالمؤمنين دی چې د خپلو مؤمنانو له احواله ندی خبر؟

عمر رضي الله په ژړا کورته راغی زر زر يې قجوري، وړه، وازده او نور لباس بوری کې واچول دومره شول چې اوچتولی يی نشو خپل غلام اسلم ته يې اواز وکړو اسلمه زر دلته راشه دا بوری زما په اوږه کېږده اسلم په منډه راغی ورته يې ووېل نه نه اميرالمؤمنيه زه دځه لپاره يم امر کوه چېرته يې يوسم ؟

عمر رضي الله عنه ورته ويل نه زه يې خپله وړم ايا ته الله جل جلاله ته دعمر له خوانه جواب ويلی شی؟

نو اسلم ورته بوری په شا کړه هغې کورته ورغی غږ يې ورته وکړو خوري لږ دخوړلو شيان مې راوړي زه درتلای شم؟

هغې ورته وويل ولی نه وروره راشه.

عمر رضي الله دننه ورغی او هماغه کټوی کې يې وازده، وړه او قجوري واچولی او پخپله لګيا شو اور ورپسې بلوي اسلم وايې ما وليدو چې مبارکه ګنه ګيره کې يې لوګی اخوا ديخوا وتو راوتو تر څو يې خواړه تيار کړل او کټوی يې راکوزه کړه پخپل مبارک لاس يې ماشومانو ته خوله کې خواراک ورکولو تر څو خه ماړه شول نور يې بس کړه نو،

بيا يې لوبی ورسره شروع کړې دهغوی چپلې به يې را اخستل په څلورې به روان شو، تر څو چې ماشومان دده په دې کار په خندا شول او هغه ښځه ورته لګيا ده دعاء کوي الله جل جلاله دې د عمر په ځای تا د مسلمانانو خليفه کړي، خو پيژنی يی نه چې همدا عمر رضي الله عنه دی.

عمر رضي الله عنه چې ماشومان په خندا وليدل خوشحاله شو تندی يی وځليدو له هغه کوره راووتو لاره کې يی اسلم چې غلام يې وو ته ووېل چې ته پوهيږی ما ولی ماشومانو سره لوبی کولی؟

هغه ورته ويل زه هم ستا دی کارته حيران وم-

عمر رضي الله عنه ورته ووېل ما ماشومان وږي ليدلي وو ماړه مې کړل خو په ژړا مې هم ليدلي وو، نو ځکه مې کوښښ وکړو چې په خندا يې هم ووينم نو ومی خندول.

عمر رضي الله عنه ډير زيات مهربانه وه چې هر چا سره به يې د دين دغوښتنې مطابق چلند کولو.

يوه ورځ ديو مسلمان او يهودي لانجه ورته راغله دواړو خپله دعوه بيان کړه خو يهودي په حقه وو نو عمر رضي الله ديهودي په حق کې فيصله وکړه نو يهودي ووېل قسم دی رښتينی اميرالمؤمنين يې نو عمر رضي په دوره يا قمچينه ووهلو چې ته څنګه پوهيږې چې زه رښتينی يم؟

ketabton.com - The Digital Library

هغه ورته ويل چې ستاپول کړه وړه عادتونه زمورږ کتاب کې ليکل شوي دی او داسې يې هم ليکلي چې ته به عادل هم يې او ستا هرې خواته به ملايکې ستا کومک کوي او تا به حق ته راکش کوي.

❁ ❁ ❁ ❁ ❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۱۳) برخه:

د عمر رضي الله عنه زړه ولی له کوچو نرم او ترکاڼي کلک وو:

علي (رض)، عثمان (رض)، طلحة (رض)، زبير (رض)، سعد (رض)، او عبدالرحمن ابن عوف رضي الله عنهم ټول راجمع شول چې عمر رضي الله ته ووايي چې دا ډيره سختي پريږده؛ خو ټول ويريدل چې څنګه ورته ووايي چا جرأت نشو کولای؛ خو دوی کې عبدالرحمن ابن عوف رضي الله عنه جرأت مند وو او د عمر رضي الله عنه دوست هم وو هغه ته يې وويل ته لاړشه ورته ووايه.

عبدالرحمن ابن عوف رضي الله ورغی ورته يې ووي يا أميرالمؤمنينه ستا روب داب ويری او سختئ په خلکو ډير اثر کړی بعضي خلک تاته دکوم ضرورت په خاطر راشي او غواړي تاته خپل ضرورت وړاندې کړي؛ خو ستاله ويرې تاته اظهار نشي کولای او دهغوی ضرورت او مشکل حل نشي بيرته ولاړ شي.

نو که ته دا ډيره سختي پريږدې چې خلک وکولای شي تاته خپل مشکلات ووايي او ته يې حل کړی نو، عمر رضي الله عنه ورته ووي ستا دې په الله جل جلاله قسم وي چې تاته دغه خبره علي، عثمان، طلحة، زبير، او سعد نده کړی؟

عبدالرحمن رضي الله عنه وفرمايل چې هو هغوی راته ويلي خو زه همدا اوس له هغوی راغلم او هغوی هلته انتظار ناست دي بل څوک لدې خبرې خبر ندي ته څنګه خبر شوې؟

عمر رضي الله عنه ورته څه ونه ويل، خو په ژړا شو.

عبدالرحمن ابن عوف پوه شو چې دا د ده کرامت دی بيا عمر رضي الله عنه ورته ووي قسم په الله جل جلاله چې زه دومره نرم شوم چې اخر له الله جل جلا له وويريدم چې دومره نرمي هم نده پکار بيا سخت شوم خو بياهم له الله جل جلاله وډار شوم چې دومره سختئ باندې الله جل جلاله ناراض نشي.

بيا يې وفرمايل عبدالرحمانه قسم په الله جل جلاله زما زړه د دين په خاطر دومره نرم شو چې له کوچو هم زيات نرم شو او بيا د دين په خاطر دومره سخت شو چې له کاڼي هم زيات سخت شو نو ته ووايه چې زه څه وکړم دا د دين کارونه همداسې دي چې د سختئ ضرورت وي سختي پکار ده چې دنرمي ضرورت وي نرمي پکار ده، نو عبدالرحمن ابن عوف ترې په ژړا را ووتو او لاسونه يې يو په بل سره وهل او ويل يې ای عمره تا خو راتلونکې خليفګان په مشکل کې واچول چې ته نه پوهيږې چې سختي وکړم که نرمي نو بل به څوک وي چې لتا زيات خه تعامل وکړي.

عمر رضي الله عنه به همیشه داسې فرمايل د دين دکار لپاره سختي ضروري ده، خو دومره هم نه چې له ځانه جابر جوړ کړې او نرمي هم پکار ده خو دومره هم نه چې بيا دې حيثيت ختم شي.

ketabton.com - The Digital Library

عمر رضي الله عنه به چې کله مسجد کې وعظ وکړو او بيابه يې کور ته تشريف ويوړو نو خپل دکور خلکو ته به يې فرمايل تاسو خو زما خبرې واوريدلی قسم دی چې کوم کار نه مې خلک منع کړي او تاسې هغه وکړئ، نو تاسې ته به له نورو خلکو دوچنده سزا درکوم.

رسول الله صلی الله علیه سلم فرمايلي دي چې زما دامت څخه د دين په باره کې ترټولو سخت عمر رضي الله عنه دی.[•]

❁❁❁❁❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۱۴) برخه:

پخوانيو اسماني کتابونو کې د عمر رضي الله ذکر:

اميرالمؤمنين عمر رضي الله عنه کورته تشريف ويوړو ګوري چې {أمّ کُلثُوم بنت علی ابن ابي طالب رضي الله عنهما}، چې بي بي يې وه په چغو چغو ژاړي.

عمر رضي الله عنه وارخطا شو زر ورغی غيږ کې يې ونيوله ورته يې وويل ولې څه پيښه شوې کوم مصيبت راغلی هله زر وايه هغې مبارکې په ژړا کې ورته وويل،

دغه يهودي راته دغم خبره کړې هغه {کعب الاحبار} ديهودو عالم ؟

عمر رضي الله ورته وويل زر وايه هغه څه ويلي؟

أم کلثوم رضي الله عنها وويل هغه وايې چې ستا خاوند اميرالمؤمنين د دوزخ په غاړه ولاړدی او داخبره زمونږ کتاب کې ليکلې ده.

عمر رضي الله ورته وويل ماشاء الله نو ته دې خبرې ته دومره په چغو ژاړې؟

خو زما ګومان دی چې زه الله جل جلاله نيکبخته پيدا کړی يم.

بيايې د {کعب الاحبار} دراوستلو امر ورکړو -کعب الاخبار چې کله راوستل شو او عمر رضي الله عنه له ويرې او دهشت ډکه څهره يې وليدله وارخطا شو او ويې ويل يا امير المؤمنين چالاکي او بيړه به رابانديې نه کوې- ته اول زما خبره واوره زما دی په الله جل جلاله قسم وي ته به دهمدې مياشتې اخر کې جنت کې ويې.

عمر رضي الله عنه ورته موسکی شوه ورته يې وويل ماشاءالله لکه ته دجنت ټيکدار يې لږ مخکې دې ويلې چې زه د دوزخ په غاړه ولاړ يم اوس وايې د دې ذالحجې اخر کې به جنت کې يې دا لاکوم حکمونه دي چې ته يې کوې؟

{کعب الاحبار} ورته ويل هو زمونږ کتاب کې ستا دټول عمر علايم ليکل شوي دي او هغې کې ليکل شوي چې ته کله خليفه شی؛ نو د مسلمانو فتحې به دومره زياتې شي چې د دنيا شرق غرب شمال جنوب ته به ورسيږي او ستا مثال داسې دی، لکه ته چې د دوزخ په غاړه ولاړ وې او په دواړه لاسه خلک له دوزخ منع کوې خلک په کثير تعداد کې دوزخ ته روان وي چې تا ګوري بيرته به را واپس کيږي يعنې په خپله خوښه به مسلمانيږي او کوم چې د دوزخ غاړې ته در رسيږي ته به يې په زور او

[•] طبقات الکبری ۳/۲۱۸-۲۱۹-۲۲۰، حلية الاولياء ۱/۵۰-۵۱

ketabton.com - The Digital Library

قوت منع کوی؛نو ما داسې ندي ويلي چې ته دوزخي يې داسې مې ويلي چې ته د دوزخ په غاړه ولاړ يې.
بله خبره ستا د جنت ته دتللو پکې د همدې ذالحجې اخر ليکلی خو چې ته وفات شې بيابه خلک تر قيامته پورې چې کافران وي دوزخ ته به روان وي.
بيا عمر رضي الله عنه رښياهم په هماغه مياشت کې وفات شو.
➥ يوه شپه عمر رضي الله عنه د شپې اخره حصه کې د خپل عادت مطابق ګشت کولو چې ديو کور نه د مور او لور اوازونه راغلل مور ورته وايې لورې نن غوا شيدې لږ وکړل اوبه ورګډې کړه، چې زياتې شي چې خرڅې يې کړو،
لور ورته وويل موږ دا کار امير المؤمنين منع کړی ندی؟
مور يې ورته وويل نو امير المؤمنين ته څه معلوميږي چې تا اوبه ورګډې کړې؟
لور ورته وويل نو که امير المؤمنين موږ نه وينې نو الله جل جلاله خو موګوري زه دا کار نشم کولای نو امير المؤمنين چې دهغې تقوی وليدله ډير خوشحاله شو يو روايت کې دي چې بيا يې خپل ځوی ته په نکاح کړه•.

❁❁❁❁❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۱۵) برخه:

◆ عبدالرحمن ابن عوف رضي الله عنه فرمايی چې دقبايلو بعضي خلک مدينې منورې ته راغلل چې خپل ضرورتونه امير المؤمنين ته مخکې کړي، نو ناوخته راورسيدل او د مدينې منورې اطرافو کې يې خيمې ووهلې نو عمر رضي الله عنه خبر شو او ماته يې وويل که خوښه دي وي چې ما اوتا نن شپه ورباندې پهره يا څوکېداري وکړو ځکه چې دغه خلک له لرې علاقې او اوبد سفر نه راغلي ستومانه دي چې دوی ارام وکړي مونږ به ورته ووايو چې تاسې بيغمه خوب وکړئ او څوک ترې غلا ونکړي،

عبدالرحمن ابن عوف رضي الله عنه فرمايی ما ورته وويل خوښه مې ده نو دواړو اودسونه وکړل يو خواته زه ترينه چې دخطرې امکان وو په لمانځه لګيا شوم چې هم به عبادت وکړم او هم پهره اوبل خواته اميرالمؤمنين شو،
لږ وخت بعد له يوې خيمې دماشوم د ژړا اواز راتلو خو خبره اوږده شوه هغه نه غلی کېدو نو اميرالمؤمنين ورغی ورته يې وويل خوري دا ماشوم ولې ژاړي غلی يې کړه هغې لږ وخت لپاره غلی کړو خو بيا په ژړا شو او عمررضي الله عنه بيا ورغی چې ماشوم غلی کړه، خو همداسې دا کار تر اخرې شپې پورې جاري وو اخر کې بيا عمر رضي الله عنه ورغې ورته يې وويل ته خو ډيره بده موريې هيڅ دې زړه کې رحم نشته،
هغې ورته وويل وروره زه لتا ډيره تنګه شوم بيابيا راځې نو ستا زما سره څه کار دی،

• حياة عمر ۱/ ۳۲۷-۳۲۸، طبقات الکبری ۳/ ۲۵۳

ketabton.com - The Digital Library

مـا دغـه ماشـوم لـه تـي رودلـو منـع کـړی شـودی نـه ورکـوم ځکـه چـې امیرالمـؤمنین تـي خـورو ماشـومانو تـه د بیـت المـال نـه خوراکـه نـه ورکـوي او مـونږ صـباته ترینـه د کومـک غوښـتلو لپـاره راغلـي یـو ، نـو چـې مـونږ تـه کـوم امـداد راکـوي د دې ماشـوم برخـه بـه هـم راکـړي زه بیـا نشـم راتـلای مـونږ لـه لـرې علاقـې راغلـي یـو لږه موده بعد به ماشوم له تي رودلو منع کوم نو اوس می منع کړو ،

نـو عمر رضـي الله عنـه ورتـه وویـل ګرانـي خـورې ماشـوم تـه شـودې ورکـړه زه سـتا ضـامن یـم عمـر رضـي الله عنـه بـه سـتا دبچـي لپـاره خپـل فرمـان بیرتـه واخلـي او تاتـه بـه پـوره نفقـه مقـرر کـړي هغـې ماشـوم تـه شـودې ورکـړې ماشـوم غلـی شـو صباشـوی هـم وو عمـر رضـي الله عنـه او عبـدالرحمن ابـن عـوف رضـي الله عنـه مسـجدته راغلـل لمـونځ تـه عمـر رضـي الله مخکـې شـو ؛ خـو لمـونځ کـې یـې ژړل لـه ژړا لـه وجـې یـې لـه سـینې مبـارکې اواز نـه راوتـل ، چـې لمـونځ اداء شـو امیرالمـؤمنین ممبـر تـه پورتـه شـو ویـې فرمایـل هلاکـت دی دعمـر لپـاره څـومره ماشـومان بـه لـه لـورې مـړه شـوي وي څـومره ماشـومانو بـه ژړلـي وي زه بـه الله جـل جلالـه تـه څـه جـواب ورکـوم نـوریـې وفرمایـل لـه نـن نـه بعـد زه دبیـت المـال خزانچـي تـه امـر کـوم چـې هر نوي پیدا شوي ماشوم ته به پوره نفقه ورکوي او هغه ښځې ته یې هم پوره ورکړه.
ګرانو لوستونکو الله جل جلاله دی مونږته هم داسی زړه سوانده عادل حاکم نصیب کړي.

◆ ابـي ابـن کعـب رضـي الله عنـه فرمـایی چـې زمـا او عمـر رضـي الله عنـه تـرمنځ لانجـه راغلـه زمـا قجـورې چـا کـتې کـړې وې مـا عمـر رضـي الله عنـه تـه وویـل سـتا د حاکمیـت پـه دوران کـې چـا زمـا قجـورې چـا کـتې کـړي تـه امیرالمـؤمنین یـې تـه یـې ضـموار یـې هغـه انکـار وکـړو مـا ورتـه وویـل رازه سـتا پـه قاضـي بـه فیصله کوو ،

زیـد ابـن حارثـة رضـي الله عنـه قاضـي وو ، خپـل کـور کـې بـه یـې فیصـلې کـولې دار القضـاء نـه وه جـوړه شـوې نـو دواړه ورغلـو اجـازه مـو واخسـتله کورتـه دننـه شـو ؛ خـو زیـد رضـي الله عنـه یـو سـاده فـرش بانـدی ناسـت وو او هغـه عمـر رضـي الله عنـه تـه پـدی خـاطر چـې امیرالمـؤمنین دی اشـاره وکـړه چـې د فـرش یـوه څنـډه بانـدی ورسـره کښـي ؛ خـو عمـر رضـي الله عنـه وربانـدې اعتـراض وکـړو چـې دا کـار سـتابی عـدالتي ده تـه بایـد مـدعي او مـدعا علیـه سـره مسـاوي چلنـد وکـړي بیـا زیـد رضـي الله عنـه د دواړو دعـوه واوریدلـه نـو د شـرعي مطـابق بایـد دعـوه کـوونکي شـاهدان یاګواهـان چـې د شـاهدی ورکولـو اهـل وي پـیش کـړی وی ابـی ابـن کعـب سـره ګواهـان نـه وو ، نـو بیـا د شـرعي مطـابق بایـد منکـر قسـم وخـوري نـو زیـد رضـي الله عنـه ابـی ابـن کعـب رضـي الله عنـه تـه وویـل زه دقسـم خورلـو نـه څـوک نـه بـچ کـوم او نـه پـه دې بـاره کـې چاتـه سـوال کـوم دا یـو شـرعي حـق دی خـو تاتـه سـوال کـوم چـې امیرالمـؤمنین لـه قسـم خورلـو معـاف کړی.

عمـر رضـي الله دزیـد رضـي الله عنـه پـدې خبـره هـم اعتـراض وکـړو چـې داسـې نـدي کـول پکـار کـه داسـې دلیـل پیـدا شـي چـې حاکمـان لـه قسـم کولـو معـاف شـي بیابـه ترقیامتـه دا کـار جـاري وي چـې دا بـې

ketabton.com - The Digital Library

۵عدالتي ده، نو زه قسم خورم او په حقه قسم خوړل هيڅ کومه ګناه نلري نو عمر رضي الله عنه قسم ۵وخوړو او دعوه خلاصه شوه•.

❁ ❁ ❁ ❁ ❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۱۶) برخه:

د مسجد لپاره د مالک بې اجازې د چا ځمکه استعمالول:

◆ دزيد بن اسلم رضي الله عنه نه روايت دی چې عمر رضي الله عنه غوښتل مسجد نبوي صلی الله عليه وسلم فراخه کړي او مسجد سره نژدې ځمکه د عباس ابن مطلب وه، چې د رسول الله صلی الله عليه وسلم تره وو نو عمر رضي الله عنه ورته وويل چې دا ځمکه ما باندې خرڅه کړه.

خو عباس رضي الله عنه انکار وکړو بيا عمر رضي الله عنه ورته وويل چې ماته يې وبښه خو هغه لدې هم انکار وکړو بيا عمر رضي الله عنه ورته وويل ته يې پخپله مسجد ته وقف کړه خو عباس رضي الله عنه نه منله اخر عمر رضي الله ورته وويل دغه دريو کارونو کې به يو درباندې کوم خو عباس رضي الله ورته وويل نه يې شی رابانديی کولی اخر دواړو فيصله وکړه چې ابی ابن کعب رضي الله عنه باندې به فيصله کوو دواړه ابی ابن کعب رضي الله عنه ته ورغلل دواړو ورته حقيقت بيان کړو ابی ابن کعب رضي الله عنه عمر رضي الله ته وويل اميرالمؤمنينه ته حق نلري چې د چا ځمکه بې اجازې ياقيمت ورکولو مسجد کې داخله يا مسجد پکې جوړ کړی،

عمر رضي الله عنه ورته وويل تا دا فيصله په کوم دليل وکړه په قرآن که سنت نبوي؟

ابی ابن کعب رضي الله عنه ورته وفرمايل ما په سنت نبوي فيصله کړې ما درسول الله صلی الله عليه وسلم نه اوريدلي چې کله سليمان عليه السلام بيت المقدس جوړولو نو، چې مانبام به يې کار بس کړو سهارته به هغه ديوالونه بيرته وران شوي وو؛ نو الله جل جلاله ورته وحي راولېږله چې تر څو دې د دغې ځمکې خاوندان نوي راضي کړی نو تاته پکې تصرف کول ناروا دي نو سليمان عليه السلام هغوی راضي کړل نو کله چې عباس رضي الله عنه د ابی ابن کعب رضي الله عنه فيصله واوريدله چې د ده په حق کې وشوه نو په خپله خوښه يې ځمکه مسجد ته وقف کړه،

◆ بل روايت کې د سعيد ابن مسيب رضي الله عنه نه همدغه رقم قصه ذکر شوې خو هغې کې فرمايلي چې کله الله جل جلاله سليمان عليه السلام ته وحي راولېږله نو سليمان عليه السلام دهغې ځمکې خاوند را وغوښتلو ورته يې وفرمايل دا ځمکه په ما خرڅه کړه هغه قيمت ورته وښودلو نو سليمان عليه السلام قيمت ورته اداء کړو نو هغه سړي ترينه پوښتنه وکړه زما دغه ځمکه ښه ده که دغه روپی سليمان عليه السلام ورته وويل ځمکه ښه ده ځکه مسجد پرې جوړوم هغه سړي انکار وکړو چې نه يې خرڅوم سليمان عليه السلام ورته قيميت زيات کړو هغه بيا پوښته وکړه چې دغه ډبل قيمت ښه دی که ځمکه؟ سليمان عليه السلام ورته وويل ځمکه هغه بيا انکار وکړو همداسې دهغه سړي پوښتنې زياتې شوې او قيمت هم څوچنده شو اخر کې سليمان عليه السلام ورته وويل دغه څوچنده

• ابن عساکر ـ ج ۴: ۱۲۴ ص، بيهقی ـ ج ـ ۲ ـ ۲۷۰ ص

ketabton.com - The Digital Library

قيمت واخله خو بيابه دا پوښتنه نکوې چې ځمکه ښه ده که روپۍ نور دې دا پوښتنې بس کړه کنه په زور يې درنه اخلم نو الله جل جلاله ورته وحې راولېږله چې ای سليمان عليه السلامه که ته دغه نفرته د خپل لاس د مزدورۍ نه او خپل رزق نه قيمت ورکوې خو ته پوی شه او ستا کار که ته يې دا الله جل جلاله د درکړل شوي مال نه ورکوې نو ترڅو چې راضي شوی نه وي دده ځمکه کې مسجد نشې جوړولای نو سليمان عليه السلام هغه نفرته ترهغې روپۍ ور زياتولې ترڅو يې راضي کړو نو ابی ابن کعب رضي الله عنه ورته وفرمايل ما دغه خبره د رسول الله صلی الله عليه وسلم نه اوريدلی نو عمر رضي الله عنه وويل ټيک شوه زه تړې تيريم ترڅو چې د عباس رضي الله عنه خوښه نوي نه يې مجبوروم،

نو چې کله عباس رضي الله عنه د ابی ابن کعب رضي الله فيصله واوريدله ويی ويل ما خپله ځمکه د مسجد لپاره وقف کړه نو په دی لانجه کې حکمت داوو چې راتلونکې مسلمانانو ته پکې يو صريح حکم پلاس ورغی او لدی معلومه شوه هغه خلک چې پردی ځمکې غصب کړی بيا پکې مسجد جوړ کړی باکل ناروا دی لمونځ پکې نه کېږی بل دا خبره واضحه شوه چې عمر اميرالمؤمنين وو خو ديو ادنی قاضي فيصله يی ومنله او زور او قوت يې استعمال نکړو•.

❁❁❁❁❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت او عدالت (۱۷) برخه:

◆ کله چې عمر ابن العاص رضي الله عنه افريقايی شتمن او تاريخي هيواد مصر فتحه کړ؛ نو دې فتحې کې ورسره د اميرالمؤمنين ځامن عبدالله او عبدالرحمن ابن عمر رضي الله عنهم هم شريک و، ؛ خو عبدالرحمن ابن عمر رضي الله عنه يو بل نفر چې سروعه ابن عتبه بن حارث نوميدو غلط کړو او شراب يې وربانديې وځکل چې شپه تيره شوه نو ؛ عبدالرحمن رضي الله عنه، عمروابن العاص رضي الله عنه ته چې دمصر حاکم وو ورغی ورته يې وويل چې مونږ دواړو يو قسم شراب ځکلي مونږ دواړه پاک کړه يعنی حد راباندې جاري کړه، عمروابن العاص رضي الله عنه ورته وويل صباته راشئ نو عبدالرحمن رضي الله عنه کور ته روان شوه لاره کې يې ورور عبدالله ابن عمر رضي الله عنه وليدو ورته يې وويل ما بيګاه شراب ځکلي او مست شوی يم نو عبدالله ابن عمر رضي الله عنه ورته وويل ښه کار دی ندی کړی؛ خو چاته ونه وايی رازه کورته زه به سر درباندې (ګلۍ) يا وخريم او په درو به دی هم ووهم پاک به شې خو ډيره دشرم خبره ده چې خلکو ته معلومه شي چې دامير المؤمنين ځوی شراب څکلي عبدالرحمن رضي الله ورته وويل چې ما خو والي صاحب عمروابن العاص خبر کړی دی.

نو عبدالله ابن عمر رضي الله عنه ورته وويل رازه چې سر خو درباندی (ګلۍ) يا وخريم هغې وخت کې د شرابو څکونکې ته هم درې وې هم سر خريل نو سر يې ورته وخريلو او بيا عمروابن العاص رضي الله عنه په دورو ووهلو،

• کنز المال :ج/ ۳/ص/۳۴۵، تاريخ ابن عساکر : ۵ /ص :۶۷۸، تاريخ خلفاء الراشدين :ج/۱ _باب حياة اميرالمؤمنين

ketabton.com - The Digital Library

خو داخبره دافريقايې هيواد مصرنه دعربو جزيرې ته را ورسيده او عمر رضي الله عنه خبرشو سمدستي يې ليک وليکلو او عمروابن العاص ته يې وليږلو چې زما ځوی ماته راوليږه که د دورو وهلو په سبب نشي راتلای نو په اوښ کېجاوه بار کړه او پکې وايې چوه او ماته يې راوليږه عمروابن العاص رضي الله عنه ته چې ليک ورسيدو سمدستي يې په اوښ په کېجاوه کې بار کړ او مدينې ته يې راوليږلو کله چې مدينې منورې ته راورسيدو عمر رضي الله عنه ورته وويل چې؛ زه دې بيا په دورو وهم نو عبدالرحمن رضي الله عنه ورته وويل ابا جانه زه خو يو ځل وهل شوی يم او حد راباندې جاري شوی بيا مې ولې وهې عمر رضي الله ورته وويل ولې ما تاسوته باربار ندي ويلي چې په الله جل جلاله قسم چې کوم کار نه ماخلک منع کړي او تاسو هغه وکړئ تاسو ته به دوچنده سزاء درکوم نو اوس را وړاندی شه او بيا يې په دورو ووهلو،

دا ددې لپاره چې څوک ونه وايي چې اميرالمؤمنين دالله جل جلاله حکم په ځای کول او شريعت تطبيقول له کوره نه شروع کوي دا وو دعمر رضي الله عنه عدالت چې خپل ځوی يې ترټولو زيات ووهلو،

◆ دانس ابن مالک رضي الله عنه نه روايت دی چې مصر کې يو مصري باشنده د عمروابن العاص رضي الله عنه چې دمصر والي وو ځوی سره د منډې وهلو مقابله وګړه او هغه مصري په منډه کې ترينه وړاندی شو او تاکلي هدف ته ورسيدو؛ نو دعمروابن العاص رضي الله عنه ځوی ته غصه ورغله چې زه د دومره غټ سړي يعنې والي ځوی يم او ته رانه مخکې شوې؛ نو هغه مصري باشنده يې په قمچينه ووهلو؛ نو هغه مصري باشنده هلته عمروابن العاص ته شکايت ونکړو چې کېدای شي زما فرياد وانه وري؛ نو مدينې منورې ته راغې او عمر رضي الله عنه ته راغې او ورته يې وويل يا اميرالمؤمنين ما تاته پناه راوړې اميرالمؤمنين ورته وويل ما پناه درکړې ووايه چا ظلم درباندې کړی هغه وويل زمونږ دمصر د والي عمروابن العاص رضي الله عنه ځوی راسره منډه ووهله او زه ترې مخکې شوم خو په هغه بده ولږيده او زه يې ډير زيات په دورو ووهلم دا دی بدن مې وګوره سره د دې چې د مصر نه مې په مياشتو سفر کړی خو بياهم د وهلو ځايونه تک شنه دی او د وهلو اثارات يې نښکاري.

نو عمر رضي الله عنه، عمروابن العاص رضي الله عنه ته مکتوب وليکلو ورته يې وليکل زما دليک په رسيدو په خپل ځای څوک دينداره نفر مقرر کړه او ته هم راشه او هغه ستا نازولی مغرور ځوی دی هم راوله،

◆ کله چې عمروابن العاص رضي الله عنه ته ليک ورسيدو د حکم تعميل يې وکړو سمدستي په اوښانو راسپاره شول او ځان يې مدينې منورې ته راورسوو قربان له داسې واکمن چې يو مکتوب باندې له افريقا نه يو والي چې اوس د بادشاحيثيت لري ورته په مياشتو سفر کوي او د امير اطاعت کوي او ځان رارسوي او قربان له داسې والي چې بيشماره ملکونه يې فتح کړي او داسلام جنډه يې پرې لږولی هيڅ ځان ورته بد نه نښکاري په خوشحالی امر ته غاړه ږدي او دمياشتو سفر کوي خو نه اعتراض کوي نه سرغړونه کوي او نه يې ځوی دراتلو څخه انکار کوي دا ټوله خوبي اسلام کې ده څوک چې اسلام نه خبر وي دغسې د امير اطاعت کوي کله چې را ورسيدل دواړه اميرالمؤمنين ته

ketabton.com - The Digital Library

مخامخ کښاستل، امیرالمؤمنین وفرمایل هغه د مصر مظلوم باشنده را وغواړئ هغه راغی امیرالمؤمنین دره هغه مظلوم ته ورکړه ورته یې وویل وهه یې،

◆ انس رضي الله عنه فرمایي چې هغه یې په وهلو شروع وکړه؛ نو مونږ هم غوښتل چې سم یې ووهي چې بیا دکوم واکمن ځوی داسې غلطي ونکړي او عمررضي الله عنه ورته وویل وهه یې ترڅو یې عقل سرته راشي، انس رضي الله فرمایی چې دومره یې ووهلو چې مونږ نور غوښتل چې بس یې کړي، بیایې ورته وویل دا پلار یې یعنې عمروابن العاص هم پدې سرسر یو څو درې ووهه چې بیا یې ځوی دومره ظلم او بې ادبي ونکړي، هغه مصري ورته وویل یا امیرالمؤمنین پلار یې نه وهم هغه ګناه نده کړی بیا امیرالمؤمنین دواړو ته وفرمایل الله تعالی خو خپل بندګان ازاد پیدا کړي تاسې په کوم دلیل غلامان ترې جوړ کړي؟

بیا یې وفرمایل لاړشئ او خپله وظیفه په احسنه طریقه سرته رسوی چې بیا دچاشکایت رانشي قسم په الله جل جلاله چې د دنیاهرکونج کې څوک راته فریاد وکړي زه به یې واورم او ځان به ورورسوم.

❁❁❁❁❁

د عمر رضي الله د سيرت مبارکه (۱۸) برخه:

د جاسوسی په تور د مسلمان د وژلو حکم او قتل خطاء

یزیدبن ابي منصور رضي الله عنه فرمایې چې•،

(1) امیرالمؤمنین عمرابن الخطاب رضي الله عنه یو تن چې - جارود یا ابن جارود نوم یې وو دبحرین امیر یا والي تاکلی وو هغه یو تن چې ادریاس نومیده پدې تور چې دوښمن ته جاسوسي کوي دښمن ته دمسلمانانو په ضد خطونه لیکي او د مسلمانانو رازونه هم افشاء کوي ووژلو خو چې کله یې سر ترې پریکوو نو هغه چغې وهلې های عمر های عمر رضي الله عنه،

نو چا امیرالمؤمنین رضي الله عنه ته اطلاع راوړه چې ستا مقرر شوی والي جارود یوتن دشک په بنیاد ووژلو او هغه چغې وهلې چې های عمر های عمر،

نو عمر رضي الله عنه سمدستي لیک ولیکلو او دبحرین والي ته یې زر د راتلو حکم وکړو جارود ته چې کله د امیرالمؤمنین لیک ورسیدلو بې له ځنډه په سورلۍ سپور شو او مدینې منورې ته یې ځان راورسولو،

کله چې امیرالمؤمنین رضي الله عنه ته خبر ورسیدو چې جارود راغی سمدستي یې راوغوښتو کله چې ورته مخامخ کښاستو نو عمر رضي الله عنه نیزه د هغه غاړې ته د هغه د ګیرې لاندې وروړله او ویې ویل ادریاسه زه حاضریم ادریاسه زه حاضر یم،

بیایې جارود ته وویل ادریاس دې ولې ووژلو هغه ورته وویل چې یا امیرالمؤمنین ماته اطلاع راغلې وه چې ادریاس دښمن ته خطونه لیکل جاسوسي شک وربانډی وو او د دښمن صف ته د ورتللو اراده یې لرله.

•(۱) کنزالعمال ج :۴، ص ۴۱۹ ، ابن راهویةج/۱ :باب خلفاء الراشدین ، (۲) اخرج حاکم باب فضیلة امیرالمؤمنین ج/۱ /ص۴۲۰

ketabton.com - The Digital Library

عمر رضي الله عنه ورته وويل ښه ته دشک په بنياد د يو مسلمان وينه تويوې؟
فقط دغلطې ارادې په کولو باندې خلک وژنې؟
په خط او کتابت کولو باندې يو مسلمان قتلوې؟
جاروده ته ماته ووايه چې څوک داسې شته چې د شر اوفساد اراده يې نوي کړي؟
نوغلطه اراده خو ملايکې هم نه ليکې تر څو چې چا بد عمل کړی نوي.
ښه، ته ما د دې لپاره ټاکلی يې چې د خلکو ژوند وژغورې خلکو ته خدمت وکړی د خلکو ستونزې حل کړې او که د دې لپاره چې خپل رعيت ووژنې؟
ای جاردوده که چيرته زما سره دا ويره نوي چې راتلونکې مسلمانان به بيا زما پدې کار عمل کوي او هر څوک به په قتل خطا قصاصيږي نو ما به اوس ستاسر قلم کړی وو.
پاڅه له مخې مې ورک شه بيا داسې کار ونکړې او لاړشه د ادرياس وارثينو ته ديت ورکړه.
هغه والي جارود بيرته بحرين ته لاړو او د مړه شوي وارثينو ته يې سل اوښان ديت ورکړل،
(۲) عطاء رضي الله عنه فرمايی چې عمر رضي الله عنه به هرکال د حج موسم کې خپل ټول واليان او اميران راغونښتل،
بيابه يې اعلان وکړو چې زما دغه حکمرانانو په هر چاظلم کړی وي را دې شي نو يوه ورځ يې اعلان وکړ، چې هر چاباندې چا ظلم کړی وي ودې وايې ټول مسلمانان غلي شول خو يوتن راپورته شو او ويې ويل چې ماباندې فلاني والي ظلم کړی زه يې سل درې وهلې يم، نو عمر رضي الله عنه هغه والي را وغونښت او دغه نفر ته عمر رضي الله وويل واخله دره او سل درې يې ووهه،
دې وخت کې عمرو ابن العاص رضي الله عنه دمصر والي را پورته شو ويې ويل ای اميرالمؤمنينه لږ احتياط کوه که داسې وکړې نو بيابه ترقيامته ستا دغه کار ديو قانون په شکل چليږي او يو سنت به جوړ شي ته ماته اجازت راکړه چې زه دغه نفر راضي کړم بيايې هغه نفر په دوه سوه ديناره راضي کړو يعنې په هره دره دوه ديناره،
بيا عمر رضي الله وفرمايل ما دغه دانتقام قانون درسول الله صلى الله عليه وسلم نه ياد کړی بيا يې دجليبيب رضي الله مشهوره قصه بيان کړه، چې رسول الله صلى الله عليه وسلم اعلان کړی وو، چې دچا په ما کوم حق وي رادې شي او خپل انتقام دې واخلي او جليبيب رضي الله ويلي وو، چې تا زه په دره وهلی وم زه غواړم خپل انتقام واخلم چې دا واقعه به بيا تفصيل سره ذکر کړو•،

❁❁❁❁❁

• {1}کنزالعمال ج 4 صفحه 419
{2}کنزلعمال ج 4.صفحه 421 ،
وذکر ابن جرير فی کتابه

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه دعدالت (۱۹) برخه:

قتل خطاء او انتقام آخستل،

(1) دحسن ابن علي رضي الله عنه څخه روايت دی، چې په مدينه منوره کې ديوې حاملې ښځې خاوند له څه مودې ورک وو او اميرالمؤمنين به خرڅ خوراک لباس ور ليږل، يوه ورځ يې د څه ملاحظاتو په خاطر را وغوښتله او څوک يې ورولیږلو چې راشي خو هغې د راتلو نه انکار وکړو،

دوهم ځل يې بيا جواب ور ليږلو، خو هغه ښځه راتلو ته تياره نه وه،

چاورته وويل ښه خبره داده، چې اميرالمؤمنين ته ورشې هغې چغې کړې چې هاى زمابخته د اميرالمؤمنين زما سره څه کار دی چې ما غواړي،

خو له ويرې له کوره را ووتله، خو لاره کې ورباندې دبچي پيدا کېدلو دردونه راغلل او دچا کورته ورننوتله او هلته يې ماشوم بې وخته پيدا شو ماشوم دوه چغې وکړې او مړ شو نو، چې کله اميرالمؤمنين خبرشو؛ نو ډير خفه شو او ټول صحابه کرام يې راوغوښتل چې تاسې ووايې چې ما باندې د دې ماشوم دقتل ګناه شته کنه ډيرو صحابه کرامو ورته وويل چې تا باندې هيڅ نشته ځکه تا خو فقط ادب ورکولو لپاره راغوښتې وه،

خو علي رضي الله عنه غلى ناست وو، عمر رضي الله عنه ورته وويل ته خو هم څه ووايه ستاڅه رأيه ده؟

علي رضي الله عنه ورته وويل که چېرته دغه صحابه کرامو له خپل ځانه تاته ويلي وي چې ته ګنهګار نه يې نو دوی په غلطه دي اوکه دوی ستا دخوشحالۍ لپاره داسې وايی نو داستالپاره ښه نده،

اصل خبره داده چې تاته خپل رعب معلوم دی خلک لتا څومره ويريږي او زنانه ذات خو هسې هم کمزوری زړه لري،

او دغه ښځې ستاله ويرې له راتلو نه هم انکار کړی نو ځکه، ته بايد د دې ماشوم دقتل خطاء ديت اداء کړی، نو عمر رضي الله عنه ته د علي رضي الله عنه رأيه خوښه شوه او ورته يې ووېل چې ته دغه ديت ټولو قريشو باندې تقسيم کړه او هغې ښځې ته يې ورکړه،

سبحان الله داسې عدل داسې تقوی او د الله جل جلاله ويرې په معمولي خطاء باندې پخپل ځان فيصله کوي او ديت اداء کوي.

(2) دزيد ابن وهب رضي الله عنه نه روايت دی چې يو ورځ اميرالمؤمنين رضي الله عنه له کوره راووتلو او ګوتې يې غوږونو کې ورکړې وې لکه چې څوک اذان کوي او چغې يې وهلې ای هغه خلکو چې تاسې عمرته اوازونه کوی زه حاضر يم زه ستاسې فريادونه اورم زه ستاسې هاى عمره اواز اورم،

صحابه کرام حيران شول چې اميرالمؤمنين باندې څه وشول؟

چا ورته وويل اميرالمؤمنين ته دکوم اميرياوالي لخوا نه ليک راغلی چې هغوی نه قتل خطاشوی او يو مجاهد سپه سالار يا قومندان يا سرلښکر دا کار کړی هغه داسې وه چې مجاهدينو کافران پسې اخستي وو او هغوی د يو لوی نهر نه اخواته لاړل او مجاهدينو سره داسې اسباب نه وو، چې معلومه

ketabton.com - The Digital Library

کړي چې نهر څومره ژور دی چا ورته یو سپین ګیری ضعیف سړی وښودلو چې دغه سړی تجربه لري هغه قومندان یا سرلښکر هغه سړي ته وویل دې نهر ته کوز شه او د دې ژور والی معلوم کړه هغه سپین ګیري ورته وویل زه دا کار نشم کولای ځکه چې سخته یخني ده اوبه واورې پشان یخې دي، نو که زه ور کوز شم مړ کېږم خو هغه سرلښکر ورته وویل چې ته به ضرور دغه کار کوې ځکه چې مونږ ته دهغه اخوا علاقه فتح کول ضروري دي،

اخر یې سړی په زوره اوبو ته ور کوز کړ، خو هغه دیخنی تاب ونه لرلو او چغې یې کړې وا عمرا وا عمرا وا عمرا او اوبو ډوب کړو او وفات شو،

نو عمر رضي الله عنه چې لیک ولوستلو زر یې جوابي لیک ولیکلو او هغه سرلښکر قومندان یې راوغوښتلو چې کله قومندان راغی څو ورځې به هغه ورته راغې سلام به یی واچولو خو عمر رضي الله عنه به مخ ترې وګرځولو همداسې یې څو ورځې ورسره وکړل بیا یې راوغوښتلو،

ورته یې وویل ولې دې هغه سړی ووژلو سرلښکر ورته وویل، نو ماځه کړی وای بله چاره نه وه، چې داوبو ژور والی معلوم کړو نو مجبوری نه مې ورښکته کړو مونږ ته دهغه ځایونو چې اوبو نه اخوا وو، فتحه ضروري وه،

نو عمر رضي الله عنه ورته وویل اوس دې قصاص کوم قصاص ته تیار شه،

سپه سالار ورته وویل نو ته نه ګورې چې مونږ څومره ملکونه فتح کړل او د اسلام بیرغ مو وربانده ودرولو اوس ته ما په یوه خطا قصاصوې او زما دملکونو فتحو ته نه ګورې؟

عمر رضي الله ورته وویل الله جل جلاله ته داسې فتحې ندي قبولې چې د یو مسلمان ناحقه قتل پکې وشي څوک په ناحقه ووژل شي،

الله جل جلاله ته تر هرڅه خپل بندګان ګران دي،

زما دې په الله جل جلاله قسم وي چې زما دا ویره نوی چې زما نه بعد به خلک قتل خطاباندې هم قصاص جاري کوي ما به اوس تانه سر قلم کړی وی.

بیا یې ورته وویل پاڅه لاړشه او دهغه وفات شوي تن خاندان ته دیت ورکه،

بیا امیر دحکم تعمیل وکړو او دیت یې اداء کړو، الله تعالی دې مونږ ته هم همداسې عادل امیران راکړي.

❁❁❁❁❁

• (۱) رواه البیهقی باب فضایل خلفاء الراشدین
(۲) کنز العمال ج ۷ صف ۲۹۹
(۳) حیاة الصحابة ج۴ صف۱۰۸

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲۰) برخه:

د اميرالمؤمنين د مسلمانانو لپاره سينه مبارکه فراخه ساتل:

(1) د جرير ابن عبدالله رضي الله عنه نه روايت دی چې، عمر رضي الله عنه ابو موسی الاشعري رضي الله عنه د اسلامي فوج سپه سالار ټاکلی وه او دغه صحابي ډير مشهور محدث او باتور شخص وه.
يوځل مجاهدينو ډيره زياته کاميابي حاصله کړې وه او ډير غنيمتونه يې لاس ته ورغلي وو او ابوموسی الاشعري رضي الله عنه هغه غنيمتونه مجاهدينو ترمنځ تقسيم کړل؛ خو يو ځوان ته يې د خپل استحقاق نه دغنيمت مال کم ورکړو ؛ نو هغه مجاهد انکار وکړو ويې ويل ماته به خامخا پوره برخه راکوې او دې وخت کې ابوموسی الاشعري رضي الله عنه ته غصه ورغله او هغه مجاهد يې شل (20) درې ووهلو او د سرو ينښتان يې هم ورته لنډ کړل هغه مجاهد خفه شو هر څه يې پرينبودل او د شکايت لپاره امير المؤمنين ته راغی.

کله چې راورسيدلو او اميرالمؤمنين ته مخامخ ورغی د خپل سرو ينښتان يې جيب کې راوړي وو او دعمر رضي الله عنه په سينه يې ور وويشتل او په ژړا شو چې واخله دا ويښتان ستا امارت کې راباندې ابوموسی الاشعري بې له کومې ګناه غوڅ کړي او شل درې يې وهلی هم يم عمر رضي الله عنه بې لدې چې د دې مجاهد په بې ادبۍ غصه شي ور پورته شو په مينه يې غيږ کې راونيوه او د انتقام اخستو وعده يې ورسره وکړه.
سمدستی يې خط وليکلو:

د الله جل جلاله د ثنا صفت او درود ويلو وروسته زما ليک ولوله او که دغه مجاهد سره دې لکه ده چې ذکر وکړو رښتيا ظلم کړی وی او خبره يې رښتيا وي نو که تا دا کار د خلکو په وړاندې کړی وي د خلکو په وړاندی ورته کښه چې وينښتان دې غوڅ کړي او شل درې دې ووهي او که ځانله ځای کې دی کړی وي نو ځانله ځای کې دې درنه انتقام واخلي.
اميرالمؤمنين همدغه مجاهد ته ليک ورکړو او له ميلمستيا وروسته يې رخصت کړو.
خو د مجاهد دا تمعه نوه چې رښتيا به ابوموسی الاشعري رضي الله عنه د حکم تعميل وکړي ځکه چې هغه د زرګونو مجاهدينو مشر او سپه سالار دی.
نو کله چې مجاهد ورورسيدو ليک يې ورکړو او هغه ليک خلاص کړو او له لوستلو وروسته يې وويل زه حاضر يم زه حاضر يم.
اميرالمؤمنين امر دی په سر سترګو بيا يې امر وکړو هلۍ زر شئ هماغه دره او قينچي يا بياتي راوړئ چې ما وروباندې دغه مجاهد وهلی او وينښتان مې پرې غوڅ کړي هغوی ورته راوړل او ابوموسی الاشعري رضي الله عنه ورته کښناستو او ويې ويل راشه خپل انتقام دې واخله کله چې مجاهد د ده دغه عاجزي او د اميرالمؤمنين د حکم په ځای کولو اراده وليدله ورته يې وويل بس ما وبښلی ما د الله جل جلاله درضاء لپاره معاف کړې ته زمونږ امير يې او مونږ ستا لښکر يو که تا اول کې معافي غوښتی وای ما به معاف کړی وای.
ابوموسی الاشعري رضي الله عنه دغه مجاهد غيږ کې ونيولو او د ده مهرباني يې وستايله.

ketabton.com - The Digital Library

دغه وو د عمر رضي الله هغه نرمي چې ويلی يی وه زه له کوچو زيات د اسلام په باره کې نرم يم او په حقيقت کې يې ثابته کړی وه.

(2) حرماوي رضي الله عنه روايت کوي، عمر رضي الله عنه فيروزالديلمي رضي الله عنه ته ليک واستوو چې ډير وخت وشو چې بيغمه دشهدو مزی اخلې راشه ته يو بهادر صحابي يې جهاد کې برخه واخله هغه ته چې ليک ورسيدو سمدستي يې وسله را وخستله راروان شوه چې مدينې منورې ته راورسيدو نو عمر رضي الله عنه ته ورغی او د ننوتلو اجازت يې واخستو کله چې دننه کښدلو يو قريشي ځوان هم ورسره دننه کښدلو کوښښ وکړو دواړه دروازه کې سره ټکر شول فيروز الديلمي رضي الله عنه ورته څپيړه ورکړه او هغه وينې شو، کله چې فيروزالديلمي رضي الله دننه شو هغه ځوان هم دننه شو او اميرالمؤمنين رضي الله عنه ته يې شکايت وکړو چې زه فيروز الديلمي رضي الله عنه ووهلم نو اميرالمؤمنين رضي الله عنه ترې پوښتنه وکړه دغه ځوان دې ولې ووهلو؟

فيروزالديلمي رضي الله عنه ورته وويل اول خو تا ماپسې ليک راليږلې وه تا راغوښتی وم بيامې درنه دننه راتلو اجازت اخستی وه او دغه قريشي ځوان ؛خو نه تا را غوښتی وه او نه يې دننه راتلو اجازت اخستی وه او ده کوښښ کولو چې زما نمبر کې دننه راشي او ټکر هم ده راسره وکړ.

نو اميرالمؤمنين رضي الله عنه ورته وويل ته خو ټکر کولو سره زخمي شوی نه يې او دغه ځوان تا زخمي کړو که دغه ځوان بې اجازته راتلو نو ما به تړې پوښتنه کړی وای او زما خو تاسره کوم د راز خبره نوه چې بل څوک پرې خبر نشي بيا يې هغه قريشي ځوان ته وويل چې راشه او خپله بدله تړې واخله کله چې هغه ځوان راورندې شو نو عمر رضي الله عنه ورته وويل چې دومره صبر وکړه چې يو حديث شريف درته بيان کړم.

◆ کله چې اسود عنسي لعنة الله عليه د نبوت دعوه وکړه نو رسول الله صلى الله عليه وسلم ډير خپه شو يوه ورځ يې چې د سهار لمونځ اداء کړو مونږ ته يې مخ راوا ړولو چې نن شپه د الله جل جلاله يو غوره اومحبوب بنده فيروزالديلمي رضي الله عنه راولږيدو.

اسود عنسي لعنة الله عليه يی قتل کړو هغه غوره شخص همدا فيروزالديلمي رضي الله عنه دی.

ايا ته له داسې غوره شخص نه هم خپله بدله اخلی؟

ketabton.com - The Digital Library

هغه ځوان وويل ما دالله جل جلاله لپاره معاف کړو.

فيروزالديلمي رضي الله عنه وويل يا امير المؤمنين ايا ته د قيامت په ورځ د دغه حديث شريف ګواهي ورکوې؟

امير المؤمنين ورته وويل هو.

زه ګواه يم او ما دغه حديث شريف پخپله اوريدلی دی نو.

فيروزالديلمي رضي الله عنه هغه قريشي ځوان ته وويل واخله دا زما توره او دا آس او شل زره درهم ما تاته بخشش درکړل.

هغه ځوان وويل ما خو د الله جل جلاله دراضي کولو په خاطر له زړه ښلی يې زه روپی نه غواړم.

فيروزالديلمي رضي الله ورته وويل ما د دې حديث شريف په خوشحالی کې درکړل لتا بل غوره شخص به زه چېرته پيدا کړم بيا هغه ځوان دغه هديه قبوله کړه.

ګرانو دوستانو يو طرفته که امير المؤمنين دعدالت پلي کولو کلک هوډ کړی وو خو بل طرفته يې خپل رعيت ته د ښښنی کولو او مينې محبت درس هم ورکړی وه دوی پخپل منځ کې لکه ورونه او يو جسد داسې وو ، خپله به يې غلطي نه کوله که بل وکړه نو معاف کوله يې.

❁❁❁❁❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲۱) برخه:

د اور سوزولو سزاء چاته ورکولو حکم:

◆ دعبدالله ابن عباس رضي الله عنه نه روايت دی چې يوه وينځه امير المؤمنين ته راغله او شکايت يې وکړو چې زه خپل مالک يا بادار دشک په بنياد په اور کښولم او زه وسوزيدم چې زما شرمګاه يا عورت هم وسوزيدو ،

عمر رضي الله عنه ورته وويل چې ايا ته هغه ليدلې يې چې تا غلط کار کړی وي؟

وينځې وويل نه،

بيا يې ترينه پوښتنه وکړه چې تا په ځان ګواهي يا تا اقرار او اعتراف کړی؟

---

(1) رواه البيهقی عن جرير ابن عبدالله

(2) کنزل العمال ج 4 ص 299

حيات حياة الصحابة باب عدل عمر رضي الله عنه

ketabton.com - The Digital Library

وينځې وويل نه.

نو عمر رضي الله عنه ورته وويل لاړه شه مالک ته دې ووايه چې اميرالمؤمنين غوښتی يې.

وينځه لاړه خپل بادار يې راوستو ، عمر رضي الله عنه ورته وويل دغه وينځه دې ولې سوزولې؟

هغه وويل چې زما وربانديشک دی چې بدکاره ده،

عمر رضي الله ورته وويل يعنې تا ليدلې نده چې بد کار کوي؟

هغه وويل هو مانده ليدلی؛ خو وربانديې شکمن يم.

عمر رضي الله ورته وويل نو تاسره بله سزا نه وه چې تا ورکړی وی؟

په اور سوزول خو يواځی د الله جل جلاله صفت دی لکه چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي،

لَايُعَذّبُ بِالنّارِ اِلّا رَبّ النّار

په اور بل څوک سوزول نشي کولای يعنې ورته روا ندي مګر يواځې الله جل جلاله يې کولای شي چې د اور مالک او خالق دی بيا يې ورته وويل که ما درسول الله صلی الله عليه وسلم نه اوريدلی نه وای چې وينځه اوغلام دې د بادارنه او ځوی دی د پلار نه انتقام نه اخلي نو مابه ته هماغسې په اور سوزولی وای،

بيا يې دهغې بادار سل دورې ووهلو او خوشې يې کړو او وينځې ته يې وويل چې، زه؛ ته د الله جل جلاله لپاره ازاده يې ځکه چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي، کوم بادار چې خپل غلام ته په اور سزاء ورکړه هغه ازاد شو ، نوله دې نه معلومه شوه چې:

☜ په اور سوزول ناروا دي.

☜ که غلام ته يې سزاء ورکړې وي سل درې به وهل کېږي.

☜ غلام او وينځې ترې ازاديږي.

☜ ځوی د پلار نه انتقام نشي اخستی•.

❁❁❁❁❁

• اخرج الطبرانی فی الاوسط وابن عساکر والبیهقی وکنزالعمال ج۷ ص۲۹۹

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲۲) برخه.

د ذميانو اوغلامانو حکم څه دی چې جرم وکړي؟

(۱) مکحول رضي الله عنه فرمايي: چې بيت المقدس فتح شوی ؤ مونږ ټول د اميرالمؤمنين په شمول هلته ؤ، يوه ورځ عباده ابن صامت رضي الله عنه يو نبطي غلام ته وويل: راشه دغه زما آس لږ ونيسه لږه شيبه وروسته يې درنه اخلم.

هغه نبطي غلام انکار وکړ؛ نو عباده ابن صامت رضي الله عنه ته غوصه ورغله او هغه يې ووهه او سر يې مات شو هغه غلام اميرالمؤمنين ته ورغی او شکايت يې وکړ، اميرالمؤمنين عباده ابن صامت رضي الله عنه نه پوښتنه وکړه چې دغه غلام دې ولې وهلی دی؟

عباده ابن صامت رضي الله عنه ورته وويل: زما يو مشکل دی چې زه ډير ژر غوصه کيږم، دې غلام زما خبره ونه منله او ما وواهه.

عمر رضي الله عنه ورته وويل: اوس نو ورته کښينه چې بدله درنه واخلي،

دې وخت کې زيد ابن ثابت رضي الله عنه دغه خبره واوريدله او عمر رضي الله عنه ته يې وويل: ولې ته اوس د بادار نه د غلام بدله اخلې؟ او تا ته حديث شريف معلوم دی چې بادار نه د غلام او پلار نه د زوی بدله نه شي آخستی، نو عمر رضي الله عنه ورته وويل: صحيح ده عباده ابن صامت رضي الله عنه دې ديت ورکړي بيا هغه ديت ورکړ او هغه يې راضي کړ.

(۲) د سويد ابن غفله رضي الله عنه نه روايت چې کله شام فتح شو، اميرالمؤمنين رضي الله عنه هم هلته تشريف راوړی و، نو يو يهودي ورته راغی او شکايت يې وکړ چې زه ستا د پوځ يو مجاهد ډير زيات ووهلم دا وګوره سر مې مات او ټول بدن مې تک شين دی.

نو عمر رضي الله عنه ته ډيره غوصه ورغله چې دا څوک دی چې ذمي يهودي يې وهلی دی؟ نو صهيب رضي الله عنه ته يې امر وکړ چې پاڅه او هغه نفر ماته راوله، کله چې صهيب رضي الله عنه ورغی ګوري چې هغه نفر مشهور جليل القدر صحابي عوف ابن مالک الاشجعي رضي الله عنه دی.

صهيب رضي الله عنه ورته وويل: اميرالمؤمنين رضي الله عنه درته ډير په غوصه دی او ته يې غوښتی يې ته داسې وکړه چې اول معاذ ابن جبل رضي الله عنه ته ورشه له هغه غير بل څوک اميرالمؤمنين رضي الله سره خبره نه شي کولای او ډاريږي، ته هغه ته پوره حقيقت بيان کړه هغه به اميرالمؤمنين رضي الله ته ووايې چې تا ته دومره فرصت درکړي چې ته خپله خبره وکړې.

هغه همداسي وکړل او مسجد ته راغی عمر رضي الله عنه په جمع ولاړ ؤ چې کله فارغ شو غږ يې وکړ چې صهيب چيرې دی؟ هغه نفر يې راوست، صهيب رضي الله عنه ورته وويل: زه دغه يم، هو راوستی مې دی، دغه وخت کې معاذ ابن جبل رضي الله عنه پورته شو او ويې ويل:

يا اميرالمؤمنين رضي الله زما يوه غوښتنه ده، عمر رضي الله عنه ورته وويل: وايه څه وايې؟

معاذ ابن جبل رضي الله عنه ورته وويل: دغه سړی عوف ابن مالک الاشجعي دی ته ور باندې جلدي يا تيزي مه کوه هغه پريږده چې تا ته يو ځل پوره حقيقت بيان کړي بيا ته چې هره فيصله کوې ټولو ته په سر سترګو منظوره ده.

ketabton.com - The Digital Library

عمر رضي الله عنه وويل: سمه ده رادې شي، عوف ابن مالک الاشجعي رضي الله عنه خپله خبره داسې شروع کړه.

ما دغه يهودي وليده، چې يوه مسلمانه ښځه يې په خره سپره کړې وه هغې چغې وهلې دغه يهودي کوښښ کولو، چې د خره نه يې راوغورځوي؛ خو هغې ځان تينګ کړی ؤ، بيا دغه يهودي ديکه ورکړه او هغه ښځه لاندې راپريوتله او تر څو چې را پورته کيدله نو دغه يهودي ور منډه کړه او د پاسه ور باندې څملاست (پريوتی) چې بدنامي ور واړوي دغه وخت کې زه ور ورسيدلم او دغسې عمل مې ور سره وکړ چې ته يې ګوري.

عمر رضي الله عنه ورته وويل: چې ته ولاړ شه او هغه ښځه راوله چې ستا رښتيا او درواغ معلوم شي کنه نو سزاء ته ځان تيار کړه، عوف ابن مالک الاشجي رضي الله عنه د هغې ښځې کور ته ورغی ورته يې وويل: اميرالمؤمنين رضي الله له تانه حقيقت اوريدل غواړي کنه نو ماته به سزاء را کوي، د هغې ښځې پلار او ورور عوف ابن مالک الاشجعي رضي الله عنه ته وويل: تا مونږ په شرمو وشرمولو ستا څه اراده ده چې دا هلته ولاړه شي؟ او نور هم وشرميږو چې څوک خبر نه وي هغه هم خبر شي؟

هغې ښځې ورته وويل: زه به خامخا ورځم او عوف ابن مالک الاشجعي رضي الله عنه چې په ما غيرت کړی دی زه به يې بچ کوم.

بيا يې پلار او ورور ورته وويل: تاته ضرورت نشته مونږ به دواړه ورشو او ستا حقيقت به ورته بيان کړو، هغه دواړه راغلل او بلکل هماغسې بيان يې وکړ څنګه چې عوف ابن مالک الاشجعي رضي الله عنه کړی ؤ.

کله چې عمر رضي الله عنه ته حقيقت معلوم شو امر يې وکړ چې دغه يهودي اعدام کړی او صحابه کرامو هغه يهودي اعدام کړ.

بيا يې وويل: أی مسلمانانو ورونو تاسو واوری د چا د ذميتوب نه مطلب دا نه دی چې دوئ به داسې قسم حرکتونه کوي او تاسې به يې معاف کوئ.

خبردار هر هغه څوک چې د اسلام خاوري ته داخل شي او يا له مخکې پکې اوسيږي که هغه په خپله خوښه راغلی وي يا چا راغوښتی وي هغه اشغالګر وي يا مجاهد هغوئ که وسلې سره راغلي وي يا بې وسلې چې ستاسې ننګ، ناموس، خاوري، مال او ځان ته ترينه خطر وي او هغوئ دغسې حرکتونه کوي هغوئ ته امن ورکوونکی هم او دوئ هم دغسې ووژنئ لکه څنګه چې ما دغه يهودي ووژلو.

سويد ابن غفله رضي الله عنه فرمايي: دغه يهودي اولنی سړی ؤ چې ما وليد، چې اسلام کې اعدام شو له دې وروسته بيا چا بلل شوي يا نابللي اشغالګر يا ذميان نه دي معاف کړي او په هر غلط کار باندې يې دوچنده سزاء ورکړې ده•.

❁❁❁❁❁

• اخرج ابوعبيد و البيهقي و ابن عساکر
وکذالک في الکنز/ج:۲
و اخرج الطبراني عن عوف ابن مالک رضي الله عنه مختصرا:

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲۳) برخه.

ذميانو او غير مسلم چې ستا قانون نه مني او ستا حيا، ننګ، ناموس او خاورې ته خطر وي څه حکم دی؟

(۱) عبد الملک بن يعلي اليشي رضي الله عنه فرمائي: چې بکربن شداخ اليشي رضي الله عنه د بلوغ نه وړاندې د رسول الله ﷺ خدمتګار ؤ او د رسول الله ﷺ کور ته تلو راتلو، خو چې کله بالغ شو نو رسول الله ﷺ ته راغی ورته ئې وويل: زه اوس بالغ شوم اوس ستاسو کور ته نه ځم نو رسول الله ﷺ چې د ده ايمانداري وليدله نو دعاء ئې ورته وکړه چې الله ﷻ دې ستا د قول او خبرې تصديق وکړي.

کله چې شام فتح شو، نو هلته يو يهودي مړ موندل شوی ؤ او عمر (رضي الله عنه) ډير خپه ؤ ځکه چې داسې نامعلومه مرګ هغه ته قبول نه ؤ، نو مسجد کې ئې اعلان وکړ چې ستاسې دې په الله ﷻ قسم وي چې چا ته د دغه يهودي قاتل معلوم وي ماته دې وښائي.

نو بکربن شداخ اليشي رضي الله عنه پورته شو او وئې ويل: چې دغه يهودي ما وژلی دی، نو کله چې اميرالمؤمنين رضي الله د هغه خبر واورېد، نو له ډيره تعجبه ئې الله أکبر ووايه ځکه چې اميرالمؤمنين رضي الله عنه ته د هغه خدمت معلوم ؤ چې د بلوغ مخکې يې د رسول الله ﷺ کړی و.

نو عمر (رضي الله عنه) ورته وويل: ژر ژر صفائې پيش کړه کنه نو خير دې نشته.

بکربن شداخ اليشی رضي الله ورته وويل: چې زما يو دوست تاسو جهاد ته ليږلی دی هغه خپل ټول خاندان ماته سپارلی دی زه به وخت په وخت ورتلم او پوښتنه به مې کوله، يوه ورځ چې ورغلم نو د نارينه اواز مې واورېد، چې اشعار وائې چې د هغې ترجمة داسې ده.

آی اشعثه ته مسلمانانو د جهاد په نوم دوکه کړی ئې دا دی زه ستا کور ودانې سره پروت يم ټوله شپه مې د هغې په سينه تيره کړه تيونه مې تړې وچوشل ټوله شپه مې اړخ په اړخ واړوله را واړوله نن ستا د کور ودانې ګلونه ما ورژول ستا پالنګ ماته خالي دی، نن مې ټوله شپه ستا په هغه تخت تيره کړه چې ته ورته ناموس وائې.

بکربن شداخ اليشي رضي الله عنه وويل: نور مې طاقت ونه شو او ورپسې دننه ورغلم سر مې تړې قلم کړ او ښه مې زړه ور باندې يخ کړ، اوس ستا خوښه چې کوم امر کوې ماته قبول دی نو اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) ورته وويل: که بل کوم نفر وي ما به ضرور ترينه ګواهان غوښتي وای، خو ستا خبره تصديقوم ځکه چې ما ته هغه دعاء ياده ده چې رسول الله ﷺ درته کړې ده.

بيا اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) ورته وويل: نر کار دې کړی دی او يو ځل ئې بيا اعلان وکړ چې آی صحابه کرامو هر هغه خلک چې ستاسې ننګ، ناموس، خاورې، ځان او اولاد او اسلام ته ترې خطره وي نو که هغه په هر نوم ستاسې خاورې ته داخل شوی وي وژل ئې در باندې فرض دې*،

دا وه د عمر (رضي الله عنه) فتوی چې د اوس وخت سره بلکل برابره ده.

❁❁❁❁❁

* رواه الطبراني في كتابه والكنز في ۳۰۲ ۴۵:

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۲۴) برخه

د ذميانو حقوق او جنګي بنديانو سره غدر:

(۱) اميرالمؤمنين عمر (رضي الله عنه) يوې غزاء ته مجاهدين ليږلي وو، بيا ورته خبر راورسيد، چې دا خلک عجميان دي او سخت باتور او جګړه مار خلک دي، خو ستاسې مجاهدينو ورته وعده ورکړې ده چې تسليم شي، تاسو ته امن دی يا تاسو سره خبره کوو، او که هغوئ غره ته ختلي او محفوظ وي خو چې کله راکښته شي او ورته راشي نو قتل يې کړئ، نو اميرالمؤمنين عمر (رضي الله عنه) ورته ليک واستو، چې زما دې په الله ﷻ قسم وي چې تاسو کې هر چا دا ناوړه عمل وکړ سر به ترينه پرې کوم چې تاسو يو ځل خلک تسليم کړئ بيا ورسره دوکه کوئ، تاسو ورته د امن وعده ورکړئ بيا وعده خلافي کوی او وژنئ ئې او دا د اسلام د مبارک دين خلاف کار دی تاسو ئې بايد تر يو وخت وساتی چی بلکل ئې د اسلام راوړلو او سمی لارې ته د راتلو اميد نه وي نو بيا سزاء ورکړئ.

(۲) د انس ابن مالک (رضي الله عنه) نه روايت دی: چې موږ خراسان تستر ښار محاصره کړ هغې کې يوه مظبوطه قلعه وه هغې کې هرمزان بادشاه هم ؤ ما هغه محاصره ماته کړه او هرمزان مې ژوندی ونيوو او اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) ته مې راوستولو، کله چې اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) ته مخامخ شو اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) ترې پوښتنې شروع کړې.

هرمزان ورته وويل: د مړو په شان خبرې وکړم که د ژوندیو؟

هرمزان د دوه تکړه صحابه کرامو براء ابن مالک او مجزاة ابن ثور رضي الله عنهم قاتل ؤ، نو عمر (رضي الله عنه) ورته وويل: تا باندې ويره نشته يعنې ډاريګه مه خبرې کوه.

هرمزان ورته وويل: کله چې تاسو د بتانو عبادت کاوه نو مونږ در باندې غالب ؤ او تاسو ته دوه چانسونه وو يا غلامي او يا مرګ.

خو کله چې تاسو ته نبي ﷺ راغی نو زمونږ دواړه لاسونه مات شول مونږ عجميان به اوس هميشه مغلوب او تاسو به د دين په برکت غالب ياست.

نو انس ابن مالک (رضي الله عنه) فرمائي: چې اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) ماته وويل: چې هرمزان سره څه عمل وکړو؟ نو ورته ومې ويل: شاته ده زبردست پوځ پرينبې هغوئ بيخي زيات قوي دي که ته هرمزان ووژنئ، نو د هغوئ مورال به کښته شي ګډوډي به پکې راشي او مونږ به ور باندې غالب شو.

نو اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) وويل: زما هم همدا رايه ده ځکه چې هرمزان د صحابوو قاتل دی بايد ووژل شي.

انس ابن مالک (رضي الله عنه) فرمايې: چې کله زما پوره يقين راغی چې، اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) اوس هرمزان نه پريږدي ضرور يې وژني نو ما ورته وويل: چې اميرالمؤمنينه رضي الله عنه اوس خو ته هرمزان نه شې وژلای.

اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) په تعجب شو او ويې ويل ولی؟ انس ابن مالک (رضي الله عنه) فرمائي: چې ما ورته وويل: کله چې هرمزان درته وويل د مړو خبرې وکړم که د ژوندیو؟

ketabton.com - The Digital Library

يعنې کـه تـه مـا وژنـې د همـدې موضـوع سـره برابـرې او مناسـبې خبـرې کـوم کـه تـه مانـه وژنـې نـو د خپـل ژونـد سـره مناسـبې خبـرې کـوم، نـو تـا ورتـه وويـل: چې تـا باندې ډار نشـته يعنـې مـه ويريـږه دا خبـره داسـې شـوه چې تـا امـن ورکـړ، اوس چـې يـې تـه ووژنـې وعـده خـلاف شـوې، اميرالمـؤمنين (رضـي الله عنـه) راتـه وويل: ايا هرمزان تا ته رشوت درکړی دی، چې ته يې د بچ کيدلو کوښښ کوې؟

انـس ابـن مالـک (رضـي الله عنـه) فرمـايې: مـا ورتـه وويـل: نـه يـې رشـوت راکـړی او نـه زه داسـې اراده لـرم، زه غواړم ته وعده خلافه نه شې.

نـو اميرالمـؤمنين (رضـي الله عنـه) راتـه وويـل: انسـه (رضـي الله عنـه) ايـا تـه پـه خپلـه خبـره کـې صـادق يـې؟ که ما داسې ويلي وي يو بل گواه پيش کړه.

انـس ابـن مالـک (رضـي الله عنـه) فرمـائي: زه بهـر راووتلـم نـو هلتـه مـې زبيـربن عـوام (رضـي الله عنـه) ومونـدو هغـه را سـره ولاړ هغـه هـم دا خبـره آوريـدلې وې، نـو مـونږ دواړو گـواهي تيـره کـړه چـې تـا دغـه خبـره کـړې ده نـو، اميرالمـؤمنين (رضـي الله عنـه) هرمـزان تـه وويـل: ځـه تـه پـه امـن شـوې تـه اوس پـه خپلـه خوښـه ځـان تـه لاره غـوره کـړه کلـه چـې هرمـزان پـوه شـو چـې مسـلمانان پـه هغـه وعـده هـم وفـا کـوي چـې غيـر ارادي ترې صادر شوي وي نو پوه شو چې دغه دين حق دی نو مسلمان شو.

چې د ده مسلمان کيدل د ډيرو نورو د اسلام راوړلو سبب شو.

د مشـرانو اکثـره اعمـال مـونږ تـه نصـيحت دی کـه مـونږ د هغـوئ پـه لاره لاړ شـو همداسـې کاميـابئ بـه مـو نصيب شي

(۳) عبـدالله بـن ابـي حـدرد اسـلمي (رضـي الله عنـه) فرمـايې: چـې مـونږ د عمـر (رضـي الله عنـه) سـره د جابيـة ښـار تـه ولاړو، هلتـه مـو وکتـل چـې يـو سـپين ږيـری يهـودي د مسـجد دروازه کـې سـوال کـوي نـو عمر (رضي الله عنه) ورته وويل: ولې سوال کوې؟

هغـه عمـر (رضـي الله عنـه) نـه پيژنـدلو هغـه وويـل: مـونږ اميرالمـؤمنين (رضـي الله عنـه) تـه جزيـه منلـې، خـو اوس زه کمـزوره شـوی يـم مـزدوري نـه شـم کـولای نـو يـو خـوا راباندې جزيـه او بـل خـوا د کـور سـاتنه ده او زه بل کوم څوک نه لرم چې مزدوري وکړي نو له مجبورئ سوال کوم.

نـو عمـر (رضـي الله عنـه) يـې پـه اوږه لاس کيښـود او ورتـه يـې وويـل: تـه نـور سـوال مـه کـوه چـې تـه قـوت او طاقـت کـې وې مـونږ سـتا جزيـه بيـت المـال تـه سـپارلې ده چـې د مسـلمانانو ضـرورتونه مـو تـرې پـوره کـول اوس ته ضعيف يې تا ته به د بيت المال نه نفقه درکول کيږي او جزيه دې هم معاف شوه.

گرانـو دوسـتانو افغانسـتان کـې يـوازې سـيکهان او هنـدوان چـې لـه پخـوا دلتـه اوسـيږي او ملـک تـه تـرې خطره نشته په دې حکم کې داخل دي نور کافران په هيڅ صورت د ذميانو حکم کې نه شي راتلای.

راتلونکي موضوع د ذميانو مال خوړل او نور ښکلي معلوماتو کې راسره اوسئ•،

❁❁❁❁❁

• اخرج ابن عساکر و الواقدي مثل ذلک
کنزالعمال ج ۳ صف ۳۰۱، ۳۰۲
و اخرج ابوعبيد و مالک فی کتابه

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲۵) برخه

د اولاد رسول ﷺ سره نيکي کول

د ذمي د مال خوړلو حکم

(۱) يزيد ابن مالک رضي الله عنه فرمايي: چې مونږ د جابيه ښار فتح کړ نو مجاهدين سخت لوږې اخستي وو، يو يهودي راغې امير المؤمنين رضي الله عنه ته چې هلته موجود ؤ شکايت وکړ، چې ستا مجاهدينو زما د انګورو په باغ چاپه غورځولې (وهلي) ده ټول يې خوړلي دي.

نو عمر رضي الله عنه په خپله ښار ته ووت، ګوري چې يو صحابي رضي الله عنه خپل ډال کې د انګورو وړې (وانښکي) اويزان کړي او روان دی.

عمر رضي الله عنه هغه ته وويل: يعنې تا هم انګور را شکولي دي؟

هغه مجاهد ورته وويل: هو ! ما هم خپله برخه را شکولي دي خو يا امير المؤمنين (رضي الله عنه) مونږ نور د لوږې مرګ ته نژدې وو !

نو عمر رضي الله عنه ورته څه ونه ويل بيرته راغې، هغه يهودي ته يې وويل: تا به دغه انګور خرڅولو ته ساتلي وه؟

هغه ورته وويل: هو ! همدا مې د خپلو ضرورتونو پوره کولو ته خرڅول.

نو امير المؤمنين رضي الله عنه ورته وويل: ته د خپلې خوښې قيمت ووايه هغه يهودي ورته قيمت ووايه او امير المؤمنين رضي الله عنه پوره قيمت ورکړ، دا ؤ د هغوئ تقوی او پرهيزګاري.

➥ يو روايت کې د عامر بن ربيعة رضي الله عنه نه روايت دی: چې عمر رضي الله عنه يو ځای کې يو وچ لرګی د مځکې څخه اوچت کړ او ويې ويل: کاش چې زه دغه خشاک وای چې هيڅ پوښتنه رانه نه کيدای.

➥ د ابي نعيم رضي الله عنه څخه روايت دی: چې عمر رضي الله عنه وفرمايل: که چيرې د آسمان څخه يو اواز کوونکی اواز وکړي چې تاسي ټول به جنت ته داخليږئ غيرله يو تن نه زما ويره ده چې هغه زه نه وم.

او که چيرې د آسمان څخه يو اواز کوونکی اواز وکړي تاسې ټول به جهنم ته ځئ غير له يو تن نه نو زما اميد دی چې هغه به زه وم يعنې هم ويره پکار ده چې عبادت په احسنه طريقه وشي او هم د الله ﷻ د رحم او کرم اميد پکار دی.

➥ حلية الاولياء يو روايت ذکر کړی دی: چې عمر رضي الله عنه ته د يمن څخه يمني څادرونه راغلي وو او چاته يې د تقسيم امر وکړ، هغه ټول تقسيم کړل چې کله خلاص شول نو ګوري چې حسنين رضي الله عنهم د خلکو په اوږو پښې راړولې او امير المؤمنين رضي الله عنه مخې ته راغلل هغوئ څه ونه ويل خو امير المؤمنين رضي الله عنه ډير زيات خپه شو، صحابه کرامو (رضي الله عنهم) پوښتنه وکړه چې ته ولې خپه او ژړغونی ښکاري؟

امير المؤمنين رضي الله عنه ورته وويل: تاسو د حسن (رضي الله عنه) او حسين (رضي الله عنه) په باره کې د الله ﷻ نه ويريږی؟

ketabton.com - The Digital Library

هغوئ وويل: چې دا ځادرونه دوئ باندې غټ دي او بي بي فاطمې (رضي الله عنها) باندې واړه دي نو ځکه مو ورنه کړل! نو اميرالمؤمنين رضي الله عنه سمدستي امر وکړ، چې د دوئ له پاره دې ځادرونه د يمن څخه را وغوښتل شي تر څو چې دوئ ته نه وي رسيدلي زه ارام نه شم کولای.

بيا هغوئ څوک يمن ته وليږل او ځادرونه يې ورته راوړل چې کله هغوئ ځادرونه واغوستل نو عمر رضي الله عنه هم خوشحاله شو.

دا ؤ د اميرالمؤمنين رضي الله عنه په خپل رعيت مهرباني او له الله ﷻ ويره•،

داسې نورو د عبرت واقعاتو کې راسره اوسئ.

❁❁❁❁❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۲۶) برخه

قربان له داسې تقوی نه شم

(۱) نافع ابن حارث (رضي الله عنه) فرمايي: چې عمر (رضي الله عنه) مکې معظمې ته تشريف راوړ، د جمعې ورځ وه او د ارالندوه مقام ته لاړ، چې له دې ځايه حرم شريف نژدې دی لږه دمه به وکړم او طواف ته به ولاړ شم او دلته يې خپل ځادر مبارک ومينځه او يو لرګي باندې يې ځوړند کړ.

دې وخت کې يوه کوتره راغله او ځادر باندې کښينا ستله نو عمر (رضي الله عنه) وډار شو چې هسې نه ګندګي ور باندې ونه کړي، نو له هغه ځايه يې وشړله هغه په بل ځای کښينا ستله هلته مار و او هغه يې وچيچله او مړه شوه.

نو عمر (رضي الله عنه) ډير زيات خپه شو چې دا څه وشول؟

نو عمر (رضي الله عنه) چې د جمعې لمونځ وکړ عثمان (رضي الله عنه) ورته راغی هغه ترينه د پريشانئ سبب وپوښته!

عمر (رضي الله عنه) ورته د کوترې خبره وکړه چې کوتره په امن ځای کې ناسته وه او ما په دې شک چې زما په ځادر ګندګي ونه کړي، پاځوله اوس تاسو ووايې چې زما کفاره څه شی ده؟

نافع ابن عبدالحارث (رضي الله عنه) فرمايي: چې عثمان (رضي الله عنه) ماته وويل: چې ته څه وايې؟

نو ما ورته وويل: چې دوه درميانه پسونه دې ورکړي، نو عثمان (رضي الله عنه) هم زما خبره خوښه کړه او عمر (رضي الله عنه) بيا دوه پسونه فديه ورکړه، يوه سهوه باندې چې ګناه هم نه وه عمر (رضي الله عنه) دومره له الله ﷻ ويريده، اوس راشه د دې زمانې بادشاهانو او واکدارانو ته چې په سلګونه ديندار مسلمانان وژني او بيا فخر ور باندې کوي.

• صفحه ۹۲، وابی صاعدالله الکابی فی کتابه وکنزالعمال ج۲ صف ۲۹۸

ketabton.com - The Digital Library

(۲) عمر (رضي الله عنه) په خپله د خلافت دوران کې هم تجارت کولو او خپله مصارف يې له همدې ګټې پوره کول، يو وار يې شام ته خپل ټول مال تجارت له پاره وليږل، خو خپله بې خرڅه شو او عبدالرحمن ابن عوف (رضي الله عنه) ته يې جواب وليږه چې څلور زره درهم قرض ورکړي.

عبدالرحمن ابن عوف (رضي الله عنه) ورته بيرته جواب راوليږه، چې بيت المال نه قرض واخله چې کله ستا د تجارت مال راغی بيرته يې بيت المال ته داخل کړه دغه خبره په عمر (رضي الله عنه) ډيره سخته ولګيدله او خپه شو بيا عبدالرحمن ابن عوف رضي الله عنه فرمايي: چې ما سره په لاره کې مخامخ شو او ډير راته په غوصه ؤ او ماته يې وويل: بيت المال خو ماته هم معلوم ؤ، خو ما نه غوښتل بيت المال نه قرض واخلم که زه بيت المال نه قرض واخلم او مړ شم خلک به وايي معاف يې کړئ، اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) دی او د قيامت په ورځ به زه الله ﷻ ته جواب ورکوم.

ما ستا غوندې حريص او بخيل سړي نه ځکه قرض غوښته چې که زه ناڅاپي مړ شم نو ته به يې راته معاف نه کړې او زما ميراث نه به يې واخلې يا به يې زما اولاد درکړي، نو زما غاړه به د قيامت په ورځ خلاصه وي.

وګوری دومره پاک نفس والا چې قرض هم له بيت المال څخه نه اخلي!

او د بيت المال خوړل خو لرې خبره ده،

يو صحابي (رضي الله عنه) فرمايي: چې اميرالمؤمنين بازار کې روان و، نو زما ور باندې پام نه ؤ هغه خپله قمچينيې ته زما طرف ته اشاره وکړه او قمچينه زما د جامو يوه غاړه باندې ولګيدله، نو زما ور پام شو، هغه راته وويل: دغه کچره اوچته کړه بازار کې ګندګي مه جوړوئ،

بازار صاف ستره ساتئ او ښار وال يعني د ښار مسؤل ته وويه چې بازار صاف وساتئ.

بيا فرمايي: چې پوره يو کال بعد يې زه بازار کې وليدم او له لاسه يې ونيولم خپل ځای ته يې بوتلم او بيا يې راته وويل: ايا ته په دې کال کې د حج اراده لرې؟ نو ما ورته وويل: هو حج ته ځم ان شاءالله، نو بيا يې راته وويل: دغه شپږ زره درهم واخله او خپل حج کې يې ولګوه، نو ماورته وويل: ما سره خرڅ شته ما ته يې مه راکوه.

نو اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) ويل: نه دغه ما تاته ځکه درکړل چې يو کال مخکې ستا جامې په قمچينه باندې لګيدلې وې او ستا پام نه ؤ ته به ډار شوی وې،

نو صحابي (رضي الله عنه) فرمايي: چې ما ورته وويل: زما په ياد نه دي نو عمر (رضي الله عنه) راته وويل: ستا به په ياد نه وي خو زما نه دي هير شوي. بيا يې روپئ راکړلې•.

❁❁❁❁❁

• حياة الصحابة ج۱ صفحه ۱۹۹
کماذکرابن عساکر عن ابراهيم نخعي رضي الله عنه ج۴ صفحه ۴

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۲۷) برخه

واک غوښتونکو ته زبردست زيری

تر اخيره يې ولولئ.

بادشاه ، وزير ، د سترې او وړې جرګې ولايتي او ولسوالی شوری والي، قاضي، حاکم، قوماندان، جنرال، ښاروال او ټولو هغوئ ته چې يا يې ځان په وچ زور يا واسطه يا رشوت مقرر کړی وي يا بل چا په دې خلکو را نازل کړی وي، زيری.

ابو وائل شقيق بن سلمة (رضي الله عنه) څخه روايت دی: چې عمر (رضي الله عنه) د خراسان هوازن له پاره بشر ابن عاصم (رضي الله عنه) حاکم وټاکه، چې د هغوئ مشري وکړي او د هغوئ نه زکاة را جمع او د غريبانو مشکلات پرې حل کړي.

خو بشربن عاصم رضي الله عنه کور کې ناست ؤ ژړل يې، عمر (رضي الله عنه) خبر شو چې هغه خو نه دی تللی او کور کې دی ، نو عمر (رضي الله عنه) ورپسې راغی ورته يې وويل:

کوم ضروري کار هلته د تلو نه منع کړی ئې؟ ايا زما اطاعت په تا واجب نه دی؟ ايا تا ته ما هوازن ته د تلو امر نه دی کړی؟

بشربن عاصم (رضي الله عنه) ورته وويل: بيشکه چې ستا امر ماته رسيدلی او تا ما ته يوه لويه عهده سپارلې، خو عمر (رضي الله عنه) ورته وويل: وايه څه وايې؟

بشربن عاصم (رضي الله عنه) ورته وويل: ما له رسول الله ﷺ نه اوريدلي دي چې څوک د چا مشر او هغوئ د هغه ماتحت شي او هغه مشر ور سره عدالت ونه کړي، مال يې وخوري، يا يې بيځايه ولګوي، يا هغوئ ته اسانتياوې برابرې نه کړي، يا يې حقوق تلف کړي، يا ظلم او غصب ترې وشي لږ وي که ډير نو ، د قيامت په ورځ به پل صراط باندې ودرول شي چې له الماس نری دی، او پوښتنې به ترې وشي که لږ خيانت هم ترې شوی وي نو د صِراط پُل نه به ئې وغورځوي چې (۷۰) کاله به کښته روان وي او د جهنم بيخ ته به ورسيږي او هماغه ځای کې به وي، بيا په ژړا شين شو نورې خبرې يې له خولې نه راوتلې.

عمر (رضي الله عنه) په ژړا شو د بشربن عاصم (رضي الله عنه) له کوره راووت، لاره کې ابوذر غفاري (رضي الله عنه) ورته مخې ته راغی هغه ترې پوښتنه وکړه، اميرالمؤمنينه خير خو دی؟ ولې غمجن يې؟

عمر (رضي الله عنه) ورته وويل: د بشربن عاصم (رضي الله عنه) نه مې يو حديث شريف واوريده، بيا يې حديث شريف ورته بيان کړ.

ابوذر غفاري (رضي الله عنه) ورته وويل: ولې دغه حديث شريف تا نه دی اوريدلی؟

عمر (رضي الله عنه) ورته وويل: نه.

ابوذر غفاري رضي الله عنه ورته وفرمايل: ما هم له رسول الله ﷺ نه اوريدلي دي، چې څوک په يوه عهده مقرر شي که هغه لويه وي يا وړه او هغه خيانت پکې وکړي او ناوړه ګټه ترې اوچته کړي، نو د قيامت په ورځ به يې پُل صِراط نه ملائکې ښکته وغورځوي او (۷۰) کاله به ښکته روان وي بيا به د جهنم بيخ ته چې له ډير ګرمو الي تک تور دی ورسيږي او هماغه به يې ځای شي.

ketabton.com - The Digital Library

نو أي أميرالمؤمنينه رضي الله عنه، اوس ته ووايه چې د چا مخ په خاوره سپيره نه وي او بدبخته نه وي نو د خلکو مشري به وکړي؟

انس ابن مالک (رضي الله عنه) رسول الله ﷺ په يو ځای کې امير مقرر کړ، چې بيرته راستون شو نو رسول الله ﷺ ترينه پوښتنه وکړه: چې امارت دې څنګه ؤ؟ هغه ورته وويل: يا رسول الله ﷺ قسم په رب العالمين چې بيا به د دوه تنو مشري هم ونه کړم.

بيا به چې چا ورته وويل: لمونځ ته مخکې شه نو لمانځه ته به هم نه مخکې کيده ويرده به، چې د دغه حديث شريف مصداق نه شو.

عبدالرحمن ابن سعيد بن يربوع (رضي الله عنه) فرمايلي: چې عمر (رضي الله عنه) ابان بن سعيد رضي الله عنه يو ځای کې امير يا والي مقرر کړی ؤ هغه ولايت پريښود او مدينې منورې ته راغی، عمر (رضي الله عنه) ورته زيات په غصه شو چې ولې دې ولايت پريښود او د خليفه بې اجازې تېرې راغلې؟

ابان بن سعيد (رضي الله عنه) ورته وويل: اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) واوره زما دې په الله ﷻ قسم وي د رسول الله ﷺ نه بعد به زه يوه عهده هم نه اخلم، ځکه چې دا حديث ماته معلوم دی ماته ابوبکر (رضي الله عنه) هم پيش کش کړی ؤ ما نه دی منلی.

عمر (رضي الله عنه) ورته وويل: زه به تا په زبردستئ وليږم ځکه چې دغه علاقه تا فتحه کړې ده خلک يې ستا په لاس مسلمان شوي دي، ته د هغوئ په ژبه دود او دستور پوهيږې زه به له تا غوره ديندار او له الله جل جلاله ويريدونکی چيرې پيدا کړم؟

خو ابان بن سعيد (رضي الله عنه) هماغسې انکار کولو او ويل يې: زه دوزخ نه ويريږم ما مه مجبوروه.

ما ته ابوبکر (رضي الله عنه) هم ويلي وو، ما انکار کړی ؤ.

بيا صحابه کرامو رضي الله عنه، عمر (رضي الله عنه) ته وويل، چې ابوبکر (رضي الله عنه) مجبور نه کړ، ته يې هم مه مجبوروه، او هلته هغه ځای سره بلد بل صحابي علاء حضرمي (رضي الله عنه) يې وليږلو هغه هلته خپلوان هم لرل او خلکو يې ډير عزت کولو او د هغوئ مسلمانيدو کې د ده لويه ونډه وه، نو عمر (رضي الله عنه) علاء حضرمي (رضي الله عنه) ته وويل: چې ته ولاړ شه هغه نه راضي کيږي او ويل يې: ما ته د خلکو مشروالي کې دوزخ ښکاري، که زه لږ غفلت وکړم هلاک به شم دوزخي به شم.

خو نورو صحابه کرامو ورته وويل: ته اطاعت وکړه او هر کار کې اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) سره مشوره کوه اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) به دعاء درته کوي. الله ﷻ به دې دوزخ نه بچ کړي.

بيا علاء حضرمي (رضي الله عنه) راضي شو او هلته د والي په صفت ولاړ•.

گرانو دوستانو همدا موضوع جاري ده راسره اوسئ!

❁❁❁❁❁

• الهيثمي جلد ۵ ص۲۰۲، کنزالعمال جلد ۳ ص ۱۳۳، کذالک في الاصابة جلد ۴ ص۲۴۱

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۲۸) برخه:

قاضي صاحبانو ته،

(۱) ابو هريره (رضي الله عنه) فرمايي: چې اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) راوغوښتم او راته ويې ويل: يو ځای ته دې د والي او قاضي په صفت ليږم، نو ما انکار وکړ.

اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) راته وويل: ته انکار کوې او له تانه مخکې يو تن پخپله د عهدې خواهش کړې ؤ.

نو ما ورته وويل: چې هغه څوک دی؟

اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) راته وويل: چې يوسف بن يعقوب عليهم السلام!

ابوهريره (رضي الله عنه) فرمايي: ما ورته وويل: هغه خو نبي وو، او د نبيانو اولاد ؤ.

او زه د اميه زوی يم او زه له دري شيانو او دوه شيانو ويريږم:

نو اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) راته وويل: داسې ووايه چې له پنځه شيانو ويريږم،

نو ما ورته وويل: دري تا پورې اړه لري دوه ما پورې.

❶ زه ويريږم چې بې علمه خبرې به وکړم.

❷ بې علمه فيصلې به رانه وشي دوزخي به شم.

❸ ته چې زما غلطي وويني په دې ډډو به راته ښې مظبوطې دورې راکړې.

❹ زما مال به په دې خاطر بيت المال کې جمع کړې چې په ما به د غل شک وي.

❺ او زما عزت به خاورو سره خاورې شي.

عبدالله ابن موهب (رضي الله عنه) نه روايت دی: چې عثمان (رضي الله عنه) ابن عمر (رضي الله عنه) ته وويل: چې زه تا قاضي مقرر ووم، ولاړ شه او د خلکو تر منځ فيصلې کوه، هغه انکار وکړ، چې زه د قضاء لائق نه يم،

عثمان (رضي الله عنه) ورته وويل: چې ستا پلار عمر (رضي الله عنه) خو فيصلې کولې نو ته يې ولې نه کوې؟

نو عبدالله ابن عمر رضي الله عنه ورته وويل: اګر که هغه يې اهل ؤ خو هغه هم ويريدو، چې ناحقه فيصله ونه کړي.

بيا عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) ورته و فرمائل: ما له رسول الله ﷺ نه اوريدلي دي چې قاضيان درې قسمه دي، دوه قسمه به جهنم کې وي يو قسم به جنت کې وي.

اول: هغه قاضي چې بې له تفتيشه، بې له علمه، بې له حق ته رسيدلو غيرحق فيصله وکړي هغه به جهنم کې وي.

دويم: هغه قاضي چې څه يې زړه غوښتل هماغسې فيصلې يې کولې او حق او ناحق يې نه کتل واسطه، رشوت، ډار او ويره باندې يې فيصلې کولې جهنم ته ځي.

دريم: هغه قاضي به جهنم ته نه ځي، چې په قرآن او سنت نبوي ﷺ باندې يې فيصلې کولې، رشوت خور نه ؤ، واسطه يې نه منله او د چا د زورواکي پروا ور سره نه وه.

ketabton.com - The Digital Library

عبدالله بن صامت (رضي الله عنه) فرمايې: چې زياد عمران ابن حصين (رضي الله عنه) د خراسان له پاره يې والي ټاکي او هغه انکار کوي چې زه ولايت نه شم کولای خلک به انصاف غواړي زه به يې نه شم کولای او د قيامت په ورځ به زه جهنم ته روان يم.

خلک به مځکې غصب کوي، ګناه به زما په غاړه وي، خلک به ناحق قتلونه کوي ګناه کې به زه شريک يم.

زما ماتحت قاضيان به انصاف باندې فيصلې نه کوي ګناه کې به زه شريک يم، خلک به وږي وي زه به خبر نه يم ګناه به زما په غاړه وي،...

ما به کار اهل کار ته نه وي سپارلی او د هغه د ګناهونو بوج به د قيامت په ورځ په ما هم وي.

زما په ملک کې به ظالم په خلکو ظلم کوي، او زه به خبر نه يم، ګناه کې به زه ورسره شريک يم.

عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) فرمايې: چې امير معاوية (رضي الله عنه) به اعلانونه کول چې ماته قاضي پکار دی؛ خو چا به ړغ نه کولو، او که چا ته به يې وويل: چې ته قاضي شه هغه به ورته وويل: چې ما ته هغه حديث رسيدلی دی، چې رسول الله ﷺ فرمايلي دي: چې کوم قاضي عدالت ونه کړي، نو د پل صراط نه به يې جهنم ته وغورځوي چې اويا ۷۰ کاله به همداسې روان وي بيا به د جهنم بيخ ته ورسيږي او همدغه به يې ځای شي•.

ګرانو دوستانو اوس خو قاضيان په زور، رشوت، واسطه ځان مقرروي او دغه د جهنم اور په پيسو اخلي ځکه چې پراخه حرام مال پکې ګټلای شي، عدل نشته زورواکي ده په ناحقه فيصله به يې عالم بندي کړی وي او د جاهل قاضي په وړاندې يه يې ودروي هغه ور باندې قيد يا اعدام وخيژوي بې له کومې ګناه ټول عالمان او حافظان بنديخانو کې دي او جاهلان مو قاضيان دي دالله ﷻ او رسول الله ﷺ دښمنان مو دالله ﷻ په دوستانو مسلط دي، انتظار کوئ د الله ﷻ انتقام نه بچ کيدل ممکن نه دي.

❁❁❁❁❁

د عمر ابن الخطاب رضي الله عنه د سيرت مبارک (۲۹) برخه:

د عمر رضي الله عنه د خلافت له پاره د اهل حل والعقد شوری جوړول.

عبدالله ابن عباس رضي الله عنه فرمايې: زما نه زيات خدمت د اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) بل چا نه دی کړی، يوه ورځ په خپل کور کې ناست ؤ، او يوه داسې اوږده ساه يې وويستله ما ويل: چې د سينې پوښتی يې ماتې شوي دي؛ نو ما جرئت وکړ او ور وړاندې شوم، پوښتنه مې ترينه وکړه چې ضرور يو لوی مصيبت شته!

• مسند امام احمد (رح)، رواه ابو داؤد و کذالک في البداية والنهاية ج ۴ صف ۲۴۹، و اخرجه البيهقي ج ۲ صف ۳۱۰ و ابن سعد ج ۳ صف ۲۰۲، وقال الذهبي حديث صحيح، وقال الحاکم ج ۳ صف ۲۴.

ketabton.com - The Digital Library

خو هغه کوم غم او مصيبت دی؟ ما ته ضرور ووايه، نو اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) وفرمائل: چې هو لوی غم را باندې بار دی هغه د خلافت بار دی زه بايد خلافت هغه چاته حواله کړم چې اهل يې وي، خلکو ته انصاف ورکړي او د خلکو شکايات واوري، زغم ولري او مهربانه وي.

عبدالله ابن عباس رضي الله عنه فرمايي: چې ما ورته ووېل: ولې هغه خلک چې د جنت زيری پرې شوی دی يعنې عشره مبشره بالجنة ولې هغوئ پې اهل نه دي؟

بيا ما ورته د يو يو نوم اخيست او اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) پکې ملاحظات لرل.

بيا عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) نه راويت دی: د وفات نه مخکې چې زخمي هم ؤ ما ته ووېل:

علي (رضي الله عنه)

عثمان (رضي الله عنه)

طلحة (رضي الله عنه)

زبير (رضي الله عنه)

عبدالرحمن ابن عوف (رضي الله عنه)

او سعد ابن وقاص (رضي الله عنه) را وغواړه بيا يې وفرمايل: که خلافت سعد (رضي الله عنه) ته ورکړل شي بهتره ده که نه؟ نو دغه کسانو سره مشوره وکړه.

عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) فرمايي: ما هغوئ راوغوښتل نو عبدالرحمن ابن عوف رضي الله عنه هغوئ ته ووېل:

تاسې د خلافت له پاره غوره شوي ياست، تاسو کې که څوک بل ته تيريږي تير دې شي، نو زبير (رضي الله عنه) خپله رايه علي (رضي الله عنه) ته وسپارله.

طلحة (رضي الله عنه) خپله رايه عثمان (رضي الله عنه) ته ورکړه

او سعد (رضي الله عنه) خپله رايه عبدالرحمن (رضي الله عنه) ته ورکړه.

بيا عبدالرحمن ابن عوف رضي الله عنه پورته شو ځان له يې علي (رضي الله عنه) ته ووېل: ايا که زه يو داسې شخص انتخاب کړم چې د خلافت لالچي نه وي خو ورڅخه شخص وي ته به يې ومنې؟

هغه ورته ووېل: ولې نه په سر سترګو.

بيا عبدالرحمن ابن عوف (رضي الله عنه) عثمان (رضي الله عنه) ته ورغی هغه ته يې هم همدا خبره وکړه چې ته به زما انتخاب شوی نفر ومنې؛ چې زه به فقط د الله ﷻ له ويرې انتخاب کوم هغه ورته ووېل: هو ستا انتخاب ما ته قبول دی.

بيا يې ورته ووېل: لاس را وړاندې کړه ! هغه لاس ور اوږد کړ او عبدالرحمن ابن عوف (رضي الله عنه) ورسره بيعت وکړ. بيا علي (رضي الله عنه) را پورته شو بيعت يې ورسره وکړ بيا ټولو صحابه کرامو بيعت ورسره وکړ ، چې د خلافت دغه مشکل حل شو.

عمر (رضي الله عنه) فرمايلي: چې د خلافت له پاره داسې شخص مناسب دی چې مکمل د قرآن او حديثو علم ولري، سختي کوونکی وي؛ خو جابر او متکبر نه وي، سخي وي خو بيځايه اسراف کوونکی نه وي، بل چاته مال ورکوونکی وي او خپله چا ته لاس نه اوږدوي، عاجزي کوونکی وي خو شخصيت يې کمزوری نه وي چې څوک يې امر نه مني.

ketabton.com - The Digital Library

په اقتصاد پوهيږي خو بخيل نه وي،
لالچي تمع کوونکی او مصلحتي نه وي چې ملک او قوم د مصلحت په نوم برباد کړي.
اسلام ته او وطن ته وفادار وي، دروغجن او لافو نه وي، حدود به جاري کوي او د خلکو د ملامتيا پرواه به نه کوي، ظالم به نه وي، او ور سره کسان به يې هم ظالمان او جابران نه وي، د چا سياسي او فکري غلام به نه وي.
قوم او نژاد پرست به نه وي، نيک عمله به وي بل ته به هم د نيکئ توصيه کوي، د سنتو پابند به وي فاسق به نه وي، د يتيمانو بې وزلو، نادارو، ضعيفانو، کونډو او معيوبينو له پاره به خاص انتظام کوونکی وي.
خپله تنخواه به د خپلې حلالې مزدورئ نه پوره کوي، د بيت المال نه به شخصي مصارف نه کوي.
مال جمع کوونکی به نه وي، که د زکاة مستحقين ترې وغوښتل شي نو پخپله به هم د زکاة اخستلو مستحق وي، که چا ور باندې کومه دعوه وکړه نو قاضي ته به خپله حاضريږي او د قاضي هره فيصله به مني.
خپله خبره او نظر به په چا نه تحميلوي بلکې د اهل حق رايه باندې به عمل کوي*.
راتلونکی نشر کې د عمر (رضي الله عنه) د بيت المال سره احتياط او نور بهترين معلومات تو کې را سره او سئ.

❁❁❁❁❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۳۰) برخه

د عمر رضي الله عنه تقوی د بيت المال په باره کې.

د حسن ابن علي (رضي الله عنه) نه روايت دی: چې عمر (رضي الله عنه) ته کوم ځای نه مشترک مال راغی، نو ام المؤمنين حفصة (رضي الله عنها) چې لور يې وه، ورته راغله او ورته يې وويل: اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) ستا د خپلوانو هم تا باندې حق دی زه دې لور يم ماته هم برخه راکړه.
اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) ورته جواب کې وويل: لور جانې ستا حق زما سره زما شخصي مال کې دی او دا مال خو د غنيمت مال دی، که زه تا ته په دې مال کې برخه در کړم، نو زه به لويه ګناه کې مبتلا شم، ګرانې لور جانې ته مه خفه کيږه زه ستا د لوګی تندی نه نه خبريم، خو ما سره خپل مال نشته چې دريې کړم، او د بل مال در باندې نه خورم.
حسن (رضي الله عنه) فرمايي: ما ام المؤمنين حفصة (رضي الله عنها) وليدله چې لمن يې ځان پسې را کا ګله او بيرته لاړه.
اسلم (رضي الله عنه) فرمايي: چې عبدالله ابن ارقم (رضي الله عنه) ته د جلولاء علاقې نه مال راغلی ؤ، هغه کې سره، سپين او مرغلري هم وو، نو هغه اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) ته وويل: که ستا

* کذا في منتخب الکنز ج ۴ ص ۴۱۲، و ايضا ذکر کنزالعمال ج ۴ ص ۳۱۳ و ص ۳۱۸، اخرج احمد في کتاب الزهد، و ابن ابی شيبة و ابن عساکر و اخرج ابن سعد في کتاب اهل حل والعقد و کتاب الاموال.

ketabton.com - The Digital Library

خوښه وي دغه مال وګوره که ستا کوم خوښ وي زه به هغه تاته درکړم، امیرالمؤمنین (رضي الله عنه) ورته وویل: فارغ وخت کې راته یاد کړه چې زه یې وګورم بیا یوه ورځ امیرالمؤمنین (رضي الله عنه) فارغ ؤ چې عبدالله ابن ارقم (رضي الله عنه) ورته خبره یاده کړه او ور سره روان شو.

کور ته چې ورسیدل هغه مال ورته کټ کې واچول او امیرالمؤمنین (رضي الله عنه) ورته په ژړا شو چې دغسې مال الله ﷻ خپلو دوستانو ته نه ورکوي بیا یې دغه آیات تلاوت کړ.

{زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ۗ ذَٰلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۖ وَاللَّهُ عِندَهُ حُسْنُ الْمَآبِ} (14)

ژباړه:

(خلکو ته خواهشات خوښ شوي لکه ښځې اولادونه ،او جمع کړل شوي مالونه سره زر سپین زر ،او معلومدار آسونه یا د آسانو په شان د سورلۍ شیان او نور چهار پایان او کرل شوي فصلونه، باغونه او کروندې آلات ، خو دغه ټول د دنیا شیان دي چې پاتې کیدونکي دي ، خو د الله جل جلاله په نزد ډیر غوره او بهتر ورتلل دي چې همیشه دي اونه ختمیږي.)

دې وخت کې عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) راغی او وړوکی زوی یې غیږ کې ؤ ، هغه ورته وویل: اباجانه یوه ګوته خو ترینه ماته را کړه چې په ګوته یې کړم نو امیرامؤمنین (رضي الله عنه) ورته وویل: مور ته دې ولاړ شه هغه به ستوان در باندي وخوري، اسلم (رضي الله عنه) فرمایې هیڅ شی یې ورنه کړ.

اسماعیل بن محمد بن سعد بن ابي وقاص (رضي الله عنه) فرمایې: چې د بحرین نه امیرالمؤمنین (رضي الله عنه) ته مشک او عمبر راغلي وو ، چې د مسلمانانو ترمنځ یې تقسیم کړي، نو امیرامؤمنین (رضي الله عنه) و فرمایل: کاش چې یوه ماهره ښځه وای چې دغه مشک او عمبر یې تول کولای شوای چې تول کړي یې وای او هر چاته مې خپله برخه ورکړې وای نو د امیرالمؤمنین (رضي الله عنه) زوجه مبارکه عاتکه بنت یزید بن عمروبن نفیل رضي الله عنه هلته ناسته وه، هغې وویل: زه په تول کولو کې مهارت لرم زه به یې تول او تقسیم کړم.

امیرالمؤمنین (رضي الله عنه) ورته وویل: چې نه ته به یې نه تولوې، ځکه چې زه ویریږم چې ستا لاسونه به په مشکو او عمبرو ککړ وي، سر به وګروې یا به غاړې ته لاس پورته کړې، یا به د سر پیکی سموې نو دغه مشک او عمبر به په هغه ځای پورې ونښلي.

اوستا ګوتې به هم خوشبویه شي چې په دې طریقه به تا ته د نورو خلکو نه زیاته برخه درشي نو هم به زه ګناهګار شم او هم به ته.

دې ته وایې د الله ﷻ ویره فقط ګوتو پورې نښتي مشک او عمبرو باندې هم راضي نه دی چې له خلکو ورته زیات ورسیږي.

حسن ابن علي (رضي الله عنه) فرمایې: امیرامؤمنین (رضي الله عنه) یو ماشوم ولید ؛ چې ډیر زیات ډنګر او کمزوری ؤ ، نو پوښته یې وکړه چې دا د چا زوی دی چې دومره ضعیف دی؟

عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) ورته وویل: چې ستا اولاد دی یعنې زما زوی دی، او ستا لمسی دی نو امیرامؤمنین (رضي الله عنه) ورته وویل: نو ولې خوراک نه ورکوئ؟

ketabton.com - The Digital Library

عبدالله ابن عمر(رضي الله عنه) ورته وويل: ستا هغه امير چې په بيت المال باندې مقرر دی هغه ورته څه نه ورکوي، او تا ټولو ماشومانو ته د بيت المال نه خوراکه مقرره کړې ده.

نو اميرالمؤمنين(رضي الله عنه) خپل زوی ته وويل: زويه بيت المال ته طمع مه کوه هغې باندې زه د خلکو مصارف پوره کوم د خپل کور مصارف نه.

ته مزدوري وکړه او دغه زما په لمسي يې وخوره چې غټ شي.

عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) نه روايت دی: چې ما بازار کې يو ډنگر اوښ واخست او ځنگل ته مې د رمې والا سره وليږلو، چې تيار شي، نو لږ وخت بعد هغه تيار شو او ما بازار ته د خرڅولو له پاره راوست؛ چې خرڅ يې کړم او گټه پرې وکړم، نو اميرالمؤمنين(رضي الله عنه) بازار ته راغی او په دې اوښ يې نظر ولگيد او پوښتنه يې وکړه چې دا د چا دی؟ نو زه په منډه ورغلم ورته مې وويل: اباجان دا زما دی ما ځنگله ته ليږلی ؤ هلته څورب او تيار شو اوس مې راوستی خرڅوم يې، نو اميرالمؤمنين(رضي الله عنه) راته وويل: ښه خلکو به ويلي وي چې د اميرالمؤمنين(رضي الله عنه) د زوی اوښ دی ښه وانښه پرې خوري، ښې اوبه پرې څښي چې تيار شي يعنې تا زما د نوم نه غلطه استفاده کړې، ژر شه خرڅ يې کړه چه په څو دې اخستی وي هغه واخله او باقي پيسې بيت المال کې داخلې کړه، هغه همدا سې وکړل.

اسلم(رضي الله عنه) فرمايي: چې د روم بادشاه يو قاصد راليږلی ؤ عمر(رضي الله عنه) ته کله چې هغه بيرته تلو؛ نو د اميرالمؤمنين عمر(رضي الله عنه) زوجې مبارکې چا نه يو دينار قرض کړ، هغې باندې يې عطر واخستل او بوتلونو کې يې واچول او د روم د بادشاه ښځې ته يې هديه وليږله،

کله چې د روم د بادشاه ښځې ته عطر ورسيدل ډيره خوشحاله شوه او هغه بوتلونه يې د سرو، سپينو او مرغلرو ډک کړل بيرته يې راوليږل، کله چې د اميرالمؤمنين(رضي الله عنه) زوجې مبارکې ته ورسيدل هغې ټول په کټ کې واړول چې ويې گوري، دې وخت کې اميرالمؤمنين(رضي الله عنه) راغی او پوښتنه يې وکړه ! چې دا له کومه شول؟ هغې ورته وويل: ما له چا يو دينار قرض آخستی ؤ او عطر مې پرې رانيولي وو او د روم بادشاه ښځې ته مې سوغات ليږلي وو، هغې واپسئ کې دا هديه را ليږلې ده. اميرالمؤمنين(رضي الله عنه) خپلې زوجې مبارکې ته وويل: ښه هغې به ويلي وي چې د اميرالمؤمنين(رضي الله عنه) ښځه ده ځکه يې ډير مال درته را ليږلی دی يعنې تا زما له نوم نه استفاده کړې ده بيا يې هغه شيان بازار کې خرڅ کړل او يو دينار يې خپلې بې بې رضي الله عنهاته ورکړ چې قرض دار ته يې ورکړي. او نور يې بيت المال کې داخل کړل.

دا ؤ د عمر(رضي الله عنه) عدالت او د الله څخه ﷻ ويره.

❁❁❁❁❁

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۳۱) برخه*:

محمد ابن سيرين (رضي الله عنه) فرمايې: چې عمر (رضي الله عنه) ته خپل زوم راغی او ورته يې وويل: ما ته د بيت المال نه څه راکړه، نو عمر (رضي الله عنه) ډير زيات ورتلو چې ته غواړې ما په داسې کارونو جهنم ته بوزې، او زه د خائنانو نه شمار شم؟، بيا يې له خپل شخصي مال نه لس زره درهم ورکړل.

عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) فرمايې: چې ابو موسی الاشعري (رضي الله عنه) د عمر (رضي الله عنه) زوجې مبارکې عاتکه بنت عمروبن نفيل رضي الله عنه ته يو فرش يا دری راولېږله چې يونيم لاس يا يو لاس يوه لويشت او نری هم وه، دا د دې له پاره چې ور باندې د شپې پريوزي، نو عمر (رضي الله عنه) هغه وليدله او پوښتنه يې وکړه چې دا له کومه شوه؟ بې بې مبارکې ورته وويل: دا ابو موسی الاشعري (رضي الله عنه) را ليږلې ده.

عمر (رضي الله عنه) هغه راواخسته او تر هغې يې خپله بې بې عاتکه رضي الله عنها ووهله چې سر يې وينې شو، بيا يې ابو موسی الاشعري (رضي الله عنه) راوغوښت، هغه ورته وويل: يا اميرالمؤمنين لږ صبر وکړه زما خبره واوره، خو عمر (رضي الله عنه) يې په وهلو شروع وکړه او همدا يې ورته ويل: ستا د سوغات ليږلو له پاره بل مناسب ځای نه ؤ چې تا ماته را وليږله؟

ايا ته غواړې چې مونږ په داسې فرش ويده شو چې زما د رعيت نه د چا په کور کې نه وي؟

ايا ته غواړې چې مونږ په داسې نرم فرش ويده شو؟ چې د شپې عبادت رانه پاتې شي؟

ايا ستا خوښه ده چې زما کور کې دې داسې فرش موجود وي چې زما د رعيت په کورونو کې نه وي؟

عطاءابن يسار (رضي الله عنه) فرمايې:

رسول الله ﷺ عمر (رضي الله عنه) ته هديه را وليږله؛ خو عمر (رضي الله عنه) يې د اخستلو نه انکار وکړ، بيا رسول الله ﷺ را وغوښت چې تا زما هديه ولې قبوله نه کړه؟ نو عمر (رضي الله عنه) ورته وويل: يا رسول الله ﷺ تا نه دي فرمايلي: چې هر چا ته دا غوره ده چې چاته د اخستلو له پاره لاس اوږد نه کړئ؟

رسول الله ﷺ ورته وفرمايل: هو ما ويلي دي؛ خو ما د سوال له پاره لاس اوږدول ياد کړی دی، دا خو تا نه دی غوښتی يعنې که څوک څه درکوي چې تا نه وي غوښتي د هغه قبولول منع نه دي، خو چې وروسته ورپسې دنيايې طمع نه وي، مثلاً يو داسې څوک درته کوم سوغات درکوي چې تا پورې يې کوم کار بند وي، بيا هغه کار در باندې کوي دا بيا رشوت کې حسابيږي.

بيا عمر (رضي الله عنه) هغه هديه قبوله کړه او قسم يې وخوړ چې چاته به د کوم شي سوال نه کوم.

تر دې چې کله به په آس سپور ؤ او قمچينه به تر يې وغورځيدله او خلک به موجود وه، چې هغه ورته ورکړي خو خپله به له آس کښته کيده او هغه قمچينه به يې را اخيستله،

---

* رواه مالک مرسلا ورواه البيهقي عن زيد ابن اسلم عن ابيه عن عمر ابن الخطاب، کذالک في الترغيب والترهيب ج۲ صف ۱۱۸ و ابن عساکر وابن سعد ذکر مثل ذلک، وفي کنزالعمال ج4 صف۳۸۳.

ketabton.com - The Digital Library

➥ ليث ابن سعد (رضي الله عنه) فرمايي: چې مقوقس بادشاه د مصر والي عمروبن العاص (رضي الله عنه) ته وويل: ته د محطم غر په ما باندې خرڅ کړه زه به تا ته (۷۰۰۰۰) دينار در کړم عمروابن العاص (رضي الله عنه) تعجب کې شو چې دغه اخستلو نه به د ده څه مطلب وي؟ نو عمر (رضي الله عنه) ته يې ليک راولیږه چې مقوقس بادشاه وايي: ته ما باندې دغه غر خرڅ کړه.

نو عمر (رضي الله عنه) ورته جوابي ليک وليږو، چې ورته ووايه مسلمانان مځکې ۵ نه خرڅوي بلکې مځکې يا له نورو اخلي، يا يې فتح کوي خو ته دا ووايه چې دا غر خو نه فصل کوي، او نه ونې بوټي لري ته پدغه څه کوې؟

کله چې عمر ابن العاص (رضي الله عنه) ته ليک ورسيده، نو هغه مقوقس نه پوښتنه وکړه چې زمونږ کتابونو د دې غره په باره کې ليکلي دي چې دې کې د جنت د ونو يا درختونو نه يوه ونه ده.

عمروابن العاص (رضي الله عنه) بيرته عمر (رضي الله عنه) ته وليکل: چې مقوقس داسې وايي:

نو عمر (رضي الله عنه) ورته وليکل: د جنت د ونو مستحقين يوازې مسلمانان دي، او مسلمان د خاورې سوداء چا سره نه کوي او نه زمين فروش مسلمان کيدای نه شي؛ خو که ته پکې مقبره يا هديره جوړوې؟ فقط مقبرې يا هديرې له پاره به يې مفته در کړم.

نو عمروابن العاص (رضي الله عنه) مقوقس ته همداسې وويل: مسلمان مځکه نه خرڅوي مځکه مور ده او مسلمان مور نه خرڅوي په يوه لويشت مځکه مسلمانان ډير سرونه قرباني کوي خو چاته يې پريږدي نه.

بيا عمروابن العاص (رضي الله عنه) ورته وويل: خبردار بيا د داسې کارونو اراده ونه کړې. چې د سختې بې شرمۍ سره به مخ شې،

بيا مقوقس خپلو عسکرو ته وويل: ما غوښتل چې په دې بهانه دغه غر واخلم او د مسلمانانو له پاره تر مورچه جوړه کړم خو اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) راته داسې اشاره راکړه چې کله به مې هم له يادونه وځي، يعنې د هغه د هديرې نه مطلب دا ؤ که غلط حرکت دې دغه غره طرف ته وکړ؟ نو دغه غر به ستاسې له پاره هديره شي.

بيا مقوقس وويل: تر څو چې مسلمانان دغسې په اسلام او خاوره مين اشخاص لري هميشه به کامياب وي خو کله چې د دوئ مشرانو د دښمن سره د مځکې سوداء وکړه، نو بيا به يې خپل قوم او ولس هميشه له پاره ذليله وي.

گرانو دوستانو لکه څنگه چې د عمر (رضي الله عنه) نور سيرت کې را سره ياست د عمر (رضي الله عنه) د شهادت غمجنو شيبو کې را سره اوسئ.

❁❁❁❁❁

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت مبارک (۳۲) برخه:

او د شهادت غمجنه پېښه*.

لکه چه وړاندې مو ذکر کړل، چې کعب الاحبار ورته ویلي وو، چې زمونږ کتابونو کې د همدې کال د ذالحجې میاشتې اخیر کې ستا د شهادت امکان شته؛ نو کله چې عمر (رضي الله عنه) اخیرې حج ته ولاړ، نو په عرفات کې يې ځانله دغه دعاء وکړه:

ای ربه زما عمر زیات شو، ای ربه زما قوت او طاقت ختم شو، ای ربه: اوس خو زما رعیت ډیر زیات شو، مسلمانان ټولې دنیا ته ورسیدل، او زیات ملکونه يې فتح کړل، اوس مې ځانله در وغواړه اوس مې د خپل حبیب سره ملاقات نصیب کړه، یا ربه: ما مه ضایع کوه، یا ربه: ته خو پوهیږې چې زما ستا ملاقات ته تلوسه ده، یا ربه: ما ته شهادت نصیب کړه، یا ربه: ته خو خبر يې چې مونږ دې تنه د اُحُد غره ته ختلي وو او غر په زلزله شو او و خوځیدلو او ستا ګران پیغمبر ﷺ ورته وویل: ای اُحُدَه: ودریږه تا باندې یو نبي ﷺ، یو صدیق (رضي الله عنه) او دوه شهیدان ولاړ دي، نو هلته خو غیر زما او عثمان (رضي الله عنه) نه بل څوک نه وه، نو ما ته زما د شهادت ارمان پوره کړه،

ای ربه: ته خو عالم يې چې یوه ورځ نبي ﷺ زه ولیدم چې سپینې جامې یا کالي مې اغوستي وو، نو نبي ﷺ رانه پوښتنه وکړه چې جامې دې نوي دي که مینځل شوي دي؟ نو ما ورته وویل:

چې مینځل شوي دي نو رسول الله ﷺ راته وویل: نوې جامې اغونده، او ژوند عزتمند تیر کړه او شهید مړ شه.

او الله ﷻ به درته په دنیا او اخرت کې د سترګو یخوالی درکړي، بیا يې لاسونه اوچت کړل دعا يې وکړه یا الله ﷻ ماته مقبول شهادت نصیب کړه.

یا ربه: ماته مرګ ستا د حبیب په کلي کې را کړه یعنې مدینه منوره کې.

نو الله ﷻ يې دعاء قبوله کړه، کله چې د حج د فریضې آداء کولو بیرته راستون شو نو د مغیره ابن شعبة غلام چې د نهاوند په جګړه کې اسیر او غلام شوی ؤ، کافرانو ولمسولو او د مال متاع او واده لالچ يې ورکړ، دغه مجوسي غلام ابو لؤلؤ باندې مشهور ؤ چې اصلي نوم يې فیروز ؤ، دې خبیث کافر خپل خنجر چې دواړه طرف ته تیز تیره ؤ، مسموم یا په زهرو ککړ کړ او سهار وختي مسجد سره پټ شو.

کله چې عمر (رضي الله عنه) محراب کې امامت له پاره ودریدو او د لمانځه صفونه يې برابرول نو ابو لؤلؤ پیروز مجوسي ور باندې رامنډه کړه او په ډیرې تیزئ سره يې درې ګذاره ووهه او بیرته په تیښته شو، نورو صحابه کرامو د نیولو کوشش وکړ خو مجوسي کافر هر هغه چا باندې وار کول چې مخې ته به ورغی، نو ټول دیارلس (۱۳) تنه يې زخمیان کړل چې (۹) تنه پکې شهیدان شول، بیا اخیر صف کې یو صحابي ورته مخ باندې څادر واچولو او د شاه لخوا نه يې کلک غیږ ترې چاپیره کړه چې دې وخت کې ابو لؤلؤ فیرز المجوسي خپل خنجر باندې د خپلې غاړې رګونه غوڅ کړل او خپل خنجر يې خپله مرۍ کې ښخ کړ او مردار شو.

عمر (رضي الله عنه) پریوت او دغه آیات يې تلاوت کړ (وَكَانَ اَمْرُاللّٰهِ قَدَراً مَّقْدُوْراً)

---

* کتاب الاسیعاب ج ۳ صف ۲۴۳، طبقات الکبري ج ۳ صف ۲۵۲-۲۵۳، اسد الغابة ج 4 صف ۱۸۰-۱۸۳.

ketabton.com - The Digital Library

نو عبدالله ابن عباس (رضي الله عنه) عبدالرحمن ابن عوف له لاسه ونيولو او لمونځ ته يې مخکې کړ، نو عبدالرحمن ابن عوف (رضي الله عنه) اسانه او لنډ لمونځ اداء کړ او عمر (رضي الله عنه) يې په اوږه کړ او خپل کور ته يې يووړ.

هلته لږ په هوش راغی نو غږ يې وکړ ماته اوبه راوړی، زه اودس کوم لمونځ رانه قضاء کيږي او داسې حال کې چې د وينو فوارې يې بدن نه روانې دي، اودس يې وکړ او ښه په اطمئنان سره يې لمونځ وکړ.

بيا يې صحابه کرامو ته وفرمايل: څوک چې لمونځ نه کوي د هغوئ په اسلام کې برخه نشته، لمونځ هيڅ حالت کې قضاء کول نه دي روا، دې وخت کې طبيب ورته راورسيد،

طبيب چې يې زخمونه وليدل، ورته يې وويل: اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) زخمونه دې ډير ژور دي او ستا د بچ کيدو امکان نشته نن مانبام پورې دې د شهادت امکان دی، که وصيت کول غواړې نو وصيت وکړه ځکه چې ډيره وينه دې ضايع شوې ده، او داسې زخمونه په ګنډلو نه روغيږي.

صحابه کرامو ورته وويل: يا اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) خپل خليفه وټاکه نو اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) ورته وويل: زه د خلافت له پاره وړ او مناسب څوک نه وينم.

خلافت ډير مشکل کار دی؛ خو هغه کسان دې خپلو کې مشوره وکړي چې رسول الله ﷺ ترينه د وفات په وخت راضي او عشره مبشره هم پکې دي، بيا يې يو يو ذکر کړل دغه کسانو کې څوک وټاکئ.

علي ابن ابي طالب (رضي الله عنه)

عثمان ابن عفان (رضي الله عنه)

طلحه ابن عبيدالله (رضي الله عنه)

زبيرابن عوام (رضي الله عنه)

عبدالرحمن ابن عوف (رضي الله عنه)

سعد ابن ابي وقاص (رضي الله عنه).

بيا صحابه کرامو ورته وويل: مونږ ته نصيحت وکړه!

نو عمر (رضي الله عنه) ورته وفرمائل: چې د الله ﷻ کتاب او رسول الله ﷺ سنت کلک ونيسئ، او په همدې عمل او فيصلې کوئ، کله به هم ګمراه نه شئ، همدا مو کاميابئ ته رسوي

بيا يې وفرمايل: ای انصارو تاسو چې څنګه اول کې انصارو ته زړونه او سينې پراخه کړې وې همداسې به ثابت قدمه اوسئ.

بيا يې مهاجرينو ته وفرمايل: ای مهاجرينو له انصارو وروڼو سره ښه چلند کوئ تاسې او ستاسې اسلام چا نه اخستی، او انصارو تاسې او ستاسې اسلام ته ځای را کړی ترڅو چې ټوله دنيا ته ورسيد.

او ټولو ته دا زما نصيحت دی چې:

⇦کلو او باندو خلکو سره زيات کومک او مرسته کوئ، دوئ په عقيده کې ډير مضبوط وي.

⇦ای مسلمانانو: ذميانو سره ښه سلوک او ښه چلند کوئ.

⇦دوئ تاسې ته جزيه درکوي چې ستاسې د اولادونو رزق پکې دی.

ketabton.com - The Digital Library

⇦دې ذميانو ستاسې دښمن دښمن ګڼلی دی او ستاسې د قانون تابع دي ترڅو چې ذميانو غداري نه وي کړي تاسې ور سره کومک کوئ.

⇦او ای مسلمانانو: خپلو ماتحتو خلکو باندې سختي مه کوئ، دوئ هم ستاسې په شان تن او وجود لري خپل کارونو کې ور باندې ظلم مه کوئ.

⇦خپلو زنانوو سره ښه چلند او ښه رويه کوئ.

⇦او په ښو نبوي ﷺ اخلاقو يې تربيه کړئ.

⇦خپلو اولادونو باندې نظر ساتئ او د دوئ ښه تربيه په تاسې لازم ده.

د عمر (رضي الله عنه) د شهادت بله برخه بيا ان شاءالله را سره اوسئ،

❁❁❁❁❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۳۳) برخه:

او د شهادت دوهمه برخه*

کله چې عمر (رضي الله عنه) صحابه کرامو رضي الله عنهم ته د خلافت له پاره وړکسان وښودل نو عبدالرحمن ابن عوف (رضي الله عنه) يې ځان ته نږدې راوغوښت ورته ئې وويل: درې ورځې ته لمونځ ورکوه او دغه زما ښودل شوي کسان يو کور کې بند کړه ترڅو چې يې په يو تن خليفه رضا مندي نه وي ښودلې بهر ته يې مه پريږده او چې دوئ خليفه وټاکي او بيا که چا د هغه مخالفت کولو، نو سر ترې کټ کړه نرمي ورسره مه کوه.

بيا يې عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) ځان ته نژدې راوغوښت، ورته يې وويل: زويه ولاړ شه ام المؤمنين عائشې (رضي الله عنها) ته ووايه: چې عمر (رضي الله عنه) وايي چې که ته ما ته زما د دنيا تر ټولو محبوب نبي ﷺ او زما تر ټولو ګران دوست ابوبکر (رضي الله عنه) سره نزدې د ښخيدو اجازه وکړي؟ زه به ډير خوشحاله شم زما نور هيڅ ارمان نه دی پاتې ټول الله ﷻ پوره کړي دي، فقط همدا يو ارمان لرم لکه چې دنيا کې مې د دوئ جلاوالی نه شوو برداشت کولای اخرت کې يې هم جلاوالی نه شم برداشت کولای، او دا به زما له پاره لوی د فخر ځای وي،

➥زويه ورشه خو زما نوم ورته واخله او اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) نوم ورته مه اخله زه اوس اميرالمؤمنين نه يم.

➥عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) په بيړه د ام المؤمنين عائشې صديقې (رضي الله عنها) کور ته ورغی او ازيې ورته وکړ، موړې زه عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) يم زه دننه را تلای شم؟

➥ام المؤمنين عائشې صديقې رضي الله عنها ورته وويل: هو زويه راشه ايا عمر (رضي الله عنه) وفات شو؟

➥عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) دننه داخل شو ګوري چې د ام المؤمنين عائشې صديقې رضي الله عنها له سترګو له سيلاب اوښکې روانې دي.

---

* کتاب الاستيعاب ج ۳ صف ۲۷۴-۲۷۵.

ketabton.com - The Digital Library

➥عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) هم سلګئ شروع کړي، ام المؤمنين عائشې صديقې رضي الله عنها ترينه پوښتنه وکړه چې زويه څنګه راغلی ئې؟

➥عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) ورته وويل: پلار مې راليږلی يم که ته ورته د رسول الله ﷺ او ستا والد ابوبکر الصديق (رضي الله عنه) سره څنګ کې د استراحت کولو له پاره اجازه ورکړې.

◆عائشې صديقې رضي الله عنها ورته وويل: ما خو دغه ځای خپل ځان له پاره خوښ کړی ؤ او دا زما کوټه ده، خو چې عمر (رضي الله عنه) رانه غوښتنه وکړه نو زما اجازه ده عمر (رضي الله عنه) ماته له خپل ځان نه زيات ګران دی، هم هلته دې راحت ګاه ورته جوړه کړي، عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) خوشحاله شو چې د والد صاحب ارزو يې پوره شوه.

◆بيرته په منډه راغی کله چې کور ته دننه شو نو عمر (رضي الله عنه) ستړګې ور واړولې، زويه کوم ښه خبر دې راوړی؟

عبدالله ابن عمر (رضي الله عنه) هو بابا: ښه خبر دی ام المؤمنين (رضي الله عنها) اجازه راکړه.

اميرالمؤمنين (رضي الله عنه) وويل: الحمدلله چې اخرت کې مې هم د رسول الله ﷺ او ابوبکر (رضي الله عنه) ګاونډ په نصيب شو.

بيا يې وفرمايل: څنګدن دومره سخت دی، که دا ټوله دنيا زما لاس کې وای ما به د قيامت د سختيو په مقابل کې فديه کې ورکړې وای.

نو عبدالله ابن عباس رضي الله عنه ورته د سورت مريم (71) لمبر آيات تلاوت کړ.

بسم الله الرحمن الرحيم،

(وَاِنْ مِنكُمْ اِلَّا وَارِدُهَا) الخ

بيا يې ورته وويل: زما اميد دی چې ته به فقط لکه برق غوندې په جهنم تيريږې او بس،

دا ځکه چې اميرالمؤمنين يې امين المؤمنين يې سيدالمؤمنين يې تا په کتاب الله فيصلې کړي دي، تا عدل کړی دی، تا حقوق په عدل تقسيم کړي دي، ته د اسلام له پاره مددګار وې تا ملکونه فتح کړي دي، تا ټوله دنيا ته د عدل قوانين وضع کړل، تر قيامته به خلک ستا په عدليه قوانينو فيصلې کوي.

نو عمر (رضي الله عنه) ورته وويل: ايا ته به د قيامت په ورځ ګواهي وکړې؟ چې ما دغه کارونه په صداقت تر سره کړي دي؟

عبدالله ابن عباس رضي الله عنه ورته وويل: هو زه به دغسې ګواهي کوم.

بيا عمر (رضي الله عنه) يوه د خښتې تکړه را پورته کړه چې کاش زه داسې يو شی وای چې بيا ختم شوی وای او د قيامت عذاب نه بچ شوی وای، کاش چې زه مور نه نه وای پيدا شوی، کاش چې زه هيڅ هم نه وای، بيا يې اسمان طرف ته سترګې مبارکې وغړولې مسکی شو کليمة شهادت يې وويله او روح يې رحلت وکړ او د عليين طرف ته لاړ.

إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُون

بيا د صحابه کرامو يو زوګ شو هريو به ورتلو او په مبارک مخ به ئې ښکلو او د دوئ د سينو نه لکه ژرنده د ژړا اوازونه پورته کيدل.

ketabton.com - The Digital Library

اخیر یې د عمر (رضي الله عنه) مبارک جسد په اوږو راواخیست او د اخیري ارامګاه طرف ته یې راوړ.

چا د دې جرئت نه شو کولای چې، خبره وکړي بیا یې په شریکه قبر مبارک ته داخل کړ، او د ټولو د سترګو نه د اوښکو باران روان ؤ، چې کله یې قبر ته وسپاره نو عبدالله ابن سلام (رضي الله عنه) یې سر طرف ته ودریدو خوا بل خوا یې وکتل مخکې ترینه رسول الله ﷺ او د هغه سینې مبارکې سره د ابوبکر (رضي الله عنه) سر برابر ؤ او د ابوبکر (رضي الله عنه) سینې مبارکې سره د عمر (رضي الله عنه) سر مبارک برابر ؤ، داسې ترتیب سره قبرونه جوړ شوي وو.

نو عبدالله ابن سلام (رضي الله عنه) په ژړا شو او ویې فرمایل: عمره (رضي الله عنه) ته زمونږ مهربانه ورور وې، د حق له پاره سخي وې، باطل له پارت بخیل وې، سترګو کې دې رعب او اثر ؤ، سترګې دې له حیا ډکې وې، په کوم شي چې به الله ﷻ خوشحاله کیده ته به په هغې خوشحاله کیدلې او په کوم شي به چې الله ﷻ خپه کیده ته به هم خپه کیدلې.

عمره (رضي الله عنه) تا د چا بیغایه صفتونه نه کول او نه دې د چا غیبت کولو، نور یې د خبرو تاب نه ؤ، نو علي (رضي الله عنه) یې پښو مبارکو ته ودریده، هغه هم سلګی وهلې بیا یې وفرمایل: الله تعالی ﷻ دې دربانديې رحم وکړي، یا عمره (رضي الله عنه) په الله ﷻ قسم چې د نبي ﷺ نه بعد تر ټولو ته را باندې ګران وې، ستا هره کارنامه مونږ له پاره یو کتاب درس دی، تر څو چې ستا سیرت زمونږ مخې ته موجود وي کله به هم ذلیل او برباد نه شو.

بیا ابو عبیده ابن جراح (رضي الله عنه) وفرمایل: زما دې په الله ﷻ قسم وي چې د عمر (رضي الله عنه) په رحلت اسلام کې داسې درز یعنې چاود پیدا شوه لکه دیوال کې چې درز یا چاود پیدا شي چې کله به هم جوړ نه شي.

بیا حذیفه ابن یمان (رضي الله عنه) وفرمایل: کله چې عمر (رضي الله عنه) ژوندی ؤ د اسلام مثال داسې ؤ لکه چې څوک خپل منزل طرف ته روان وي چې قدم اخلي نو منزل یې رانژدې کیږي او د عمر (رضي الله عنه) د رحلت نه بعد داسې شو لکه څوک چې د خپل منزل یا هدف نه شاته روان وي چې څومره قدم اخلي منزل تر پ لیرې کیږي.

عمر (رضي الله عنه) رحلت وکړ خو سیرت یې ژوندی دی، عمر (رضي الله عنه) رحلت وکړ خو عدلیه او قوانین یې ژوندي دي، عمر (رضي الله عنه) رحلت وکړ شجاعت یې ژوندی دی، عمر (رضي الله عنه) رحلت وکړ خو مونږ ته یې داسې نوم پریښود، چې تر قیامته به ور باندې فخر کوو، عمر (رضي الله عنه) ځان له د فاروق لقب وګټلو.

عمر (رضي الله عنه) زړونه وګټل مسلمانان او کافران ټول یې کارنامې ستائي.

روح دی شاد وي ځای یې جنة الفردوس شه،

ګرانو دوستانو راتلونکي نشر کې د عمر (رضي الله عنه) هغه لاس ته راوړنې ذکر کوو چې تر قیامته پورې به خلک تر پ استفاده کوي را سره اوسئ.

❁❁❁❁❁

ketabton.com - The Digital Library

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۳۴) برخه*.

د هغه خلکو جوابونه چې وايې اسلام او علماؤ انسانيت ته کوم خدمت کړی دی؟

(1) اول لقب د اميرالمؤمنين عمر (رضي الله عنه) ته ورکول شوی دی.

(۲) هجري شمسي او هجري قمري تاريخ عمر (رضي الله عنه) رواج کړی دی.

(۳) اول لمونځ يې د تراويح شل رکعته په جمع شروع کړ او ټولو ملکونو ته يې مکتوبونه وليږل چې په جمع شل رکعاته تراويح وکړي.

(4) تر ټولو اول يې قرآن کريم ترتيب او په يو مصحف کې وليکه زاړه اثار چې په تختو پانو او نورو طريقو ليکل شوي وو وسوځول.

(۵) تر ټولو لومړی يې د سِجِلاتو او سوانحو سِستم جوړ کړ، چې د هر چا سوانح، قوم او قبيله د اوسيدو ځای يې پکې وليکل.

(۶) د شپې د گشت کولو او د خپلو خلکو د احوال نه ځان خبرولو عادت عمر (رضي الله عنه) جوړ کړی دی.

(۷) د شپې پيره کول او د دښمن له حالاتو ځان خبرول عمر (رضي الله عنه) رواج کړي دي.

(۸) د علم النحو قواعد عمر (رضي الله عنه) شروع کړل او عامو خلکو ته يې فرمان جاري کړ چې بغير علم نه به بل چاته تعليم نه ورکوي، اول به ځان په عربي او د عربي په قواعدو پوهه کوي بيا به بل چاته تعليم ورکوي.

(۹) تر ټولو اول مسافر خانې په لويو لارو کې عمر (رضي الله عنه) رواج کړي، چې له چا نه به لاره ورکه شوه، يا به ورسره د لارې خرڅ ختم شو مفت به يې ورسره وړه، قجوري، مميز، غوړي او اوبه کومک کاوه.

(10) د پوځ له پاره د تقاود سستم او تنخواه عمر (رضي الله عنه) وټاکله چې د پوځي د مرگ وروسته به هم جاري وي،

(11) تر ټولو اول عمر (رضي الله عنه) د حکومت له پاره داسې قوانين وټاکل چې د هغې په برکت به کار اهل کار ته سپارل کيده، او د هر چا د پاسه به يو څوک ؤ چې پوښتنه تري وکړي او غلطيانې ورته په گوته کړي.

(12) تر ټولو اول دارالقضاء عمر (رضي الله عنه) جوړه کړې ده چې خلکو به هماغه ځای خپلې دعوې ور وړلې چې بنياد يې ابوبکر (رضي الله عنه) ايښی ؤ او عمر (رضي الله عنه) عملي کړ.

(13) خوراکي مواد له شتمنو ملکونو نه غريبو ملکو ته په کښتيو کې وړل، عمر (رضي الله عنه) شروع کړل.

(14) تر ټولو اول عمر (رضي الله عنه) قضاء له حکومتي سستم او حکومت جلا او مستقله کړه چې ازادانه فيصلې وکړي او د قاضيانو د تربيه کولو له پاره يې تربيه گاه جوړه کړه چې پاک نفسه او ديندار قاضيان تربيه کړي او ټولو ښارونو ته يې ځانله دارالقضاوې جوړې کړې.

---

* ماخوذ من حكاية الصحابة ؓ
البدايه والنهايه

ketabton.com - The Digital Library

(۱۵) تر ټولو اول عمر (رضي الله عنه) د قاضي په وړاندې مساوات وضع کړل چې بې له تو پير به نر او ښځه مالدار او غريب بادشاه او گدا ورته يو ځای ودريږي.

❁ ❁ ❁ ❁ ❁

د عمر رضي الله عنه د سيرت (۳۵) او اخيري برخه:

د عمرابن الخطاب (رضي الله عنه) هغه خدمات چې د ټول انسانيت له پاره يې کړي دي*.

(1) د مجرمينو له پاره توقيف خانې يا بنديخانې جوړول او په هغه کې د انسان له پاره ضروري سهولتونه عمر (رضي الله عنه) رواج کړي دي.

(۲) تر ټولو اول د مسجد نبوي ﷺ د توسيع او لويولو پروگرام او بيا د نورو مسجدونو د لويولو اجازه،

(۳) تر ټولو اول عمر (رضي الله عنه) د خيريه کارونو اداره جوړه کړه چې هغې ته به مالدارو خلکو خيراتونه او صدقات راوړل بيا به عمر (رضي الله عنه) په مستحقينو ويشل چې هغه کې غير مسلم نادارو ته هم برخه ورکول کيده.

(۳) تر ټولو لومړی اسلامي سِکه يا اسلامي روپۍ چې د مسلمانانو نښان او کلمه به ور باندې وه، عمر (رضي الله عنه) جوړه او رواج کړه.

(4) تر ټولو لومړی لويه صدقه جاريه د عمر (رضي الله عنه) وه چې په خيبر علاقه کې مځکه وه، هغه ټوله يې په داسې طريقه صدقه کړه، چې تر قيامته يې چا ته د ملکيت اجازه نشته حکومتونه د هغې امدن د اوقافو او خيريه مؤسسو په ذريعه په کونډو، يتيمانو او بې وزلو ويشي.

(۵) د مجرمينو د تاديب له پاره دُوره يا قمچينه عمر (رضي الله عنه) رواج کړې ده، چې بد عمله خلک به يې پرې لاړې ته راوستل.

(۲) د شرابو په چښلو (۸۰) دورې تر ټولو اول عمر (رضي الله عنه) شروع کړې.

(۷) د جنازې لمونځ په يو ځل په جمع کول، عمر (رضي الله عنه) رواج کړي دي له دې مخکې به خلکو ډلې ډلې بيل بيل جنازې کولې.

(۸) تر ټولو لومړی ډاگخانه او د خطونو وړلو راوړلو سيستم عمر (رضي الله عنه) شروع کړی دی، چې مخصوصه اداره يې ورته جوړه کړه چې فقط همدا دنده به يې وه.

(۹) تر ټولو لومړی د لښتيو، ويالو او نهرونو کيندل او پلونه جوړول عمر (رضي الله عنه) رواج کړي دي.

(10) تر ټولو لومړی عمر (رضي الله عنه) د شاړو او بې حاصله مځکو د اصلاح کولو له پاره قانون جوړ کړ چې هر چا شاړه او بې حاصله مځکه اباده کړه د هغه شوه.

چې په دې کار سره بيخي زياتې شاړې او بې حاصله مځکې خلکو ابادې کړې.

---

* ماخوذ من من کتاب الاستعابه و البداية والنهاية و کنز العمال

ketabton.com - The Digital Library

(11) تر ټولو لومړی په رمضان کې مسجدونه رڼا کول عمر (رضي الله عنه) رواج کړل.
(12) تر ټولو لومړی فرش يعنې پوزَيْ په مسجد کې غوړول عمر (رضي الله عنه) شروع کړي دي.
(13) تر ټولو لومړی بيت المال له پاره خاصه اداره عمر (رضي الله عنه) جوړه کړې ده.
(14) تر ټولو لومړی عمر (رضي الله عنه) د فوځيانو له پاره داسې قانون جوړ کړ؛ چې د پوځي د خدمت کولو وخت به د څلورو مياشتو سفر نه زيات نه تيريږي، بيرته به راستنيږي، يعنې د هېڅ پوځي، پوليس او مجاهد سفر به د څلورو مياشتو نه، زيات نه وي او نه به د خپلو کورودانو (ميرمنو) نه زيات وخت ليرې تيروي.
(15) د منظمو ښارونو د جوړولو سستم تر ټولو لومړی عمر (رضي الله عنه) رواج کړ.
(16) د باراني مځکو هوارول او غرونو کې لارې جوړول عمر (رضي الله عنه) رواج کړل.
(17) په ذميانو جزيه کښيښودل تر ټولو اول عمر (رضي الله عنه) شروع کړل.
(18) د يهودو، د ټول حجاز او جزيرة العرب نه ويستل او شام ته جلا وطن کول خصوصا د نجران يهود؛ چې دوئ به همېشه د مسلمانانو په ضد دسيسې جوړولې، نو ځکه عمر (رضي الله عنه) د رسول الله ﷺ هغه حديث شريف عملي کړ، چې مشرکان دې جزيرة العرب نه وويستل شي او بيرته دې داخليدو ته نه راپرېښو ستل کېږي.
(19) تر ټولو لومړی داسې فاتح چې پوره ملکونه يې په يو وار فتح کړي وي عمر (رضي الله عنه) دی.
(۲۰) تر ټولو لومړی د دنيا هرې برخې ته مجاهدين او علماء، عمر (رضي الله عنه) ليږلي دي او هلته يې مضبوطې چاونۍ او درسګاوې جوړې کړې دي.
دا ؤ د عمر (رضي الله عنه) مختصر مبارک سيرت که چيرې و غواړو نور هم دوام ورکړو هيڅکله به پای ته ونه رسيږي، د هغه د ژوند هره لحظه د عبرت ډکه ده، اوس به همدا کفايت وکړي راتلونکی سيرت د اسلام د دريم خليفه او دريم ستوري عثمان (رضي الله عنه) په باره کې دی، د هغې لوستو ته مو هم رابولم راسره اوسئ.
ژباړه: ليک او ترتيب
ستاسې ورور حبل الله المتين

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English